

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

*Postavení a úloha polského Ústavního soudu
v dělbě moci*

Zpracoval: Marián Byszowiec

Plzeň 2017

„Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň březen 2017

Marián Byszowiec

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval JUDr. Tomáši Pezlovi za cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěl k vypracování této diplomové práce.

Obsah

Úvod	5
1 Historie polského ústavního soudnictví	7
1.1 Vývoj v 70. a 80. letech	7
1.1.1 Rozsah přezkumu soudu a jeho pozice	10
1.1.2 Organizace a struktura soudu, osoba soudce	14
1.1.3 Legitimace a řízením před soudem	16
1.1.4 Zhodnocení právního rámce Ústavního soudu PLR a jeho činnosti	19
1.2 Vývoj od roku 1989 do roku 1997	20
1.2.1 Změny v zákoně o Ústavním soudu	22
1.2.2 Zhodnocení fungování Ústavního soudu v období 1989–1997	24
2 Právní základ fungování Polského Ústavního soudu	25
2.1 Složení Polského ústavního soudu a volba soudců	27
2.2 Rozpočet Polského ústavního soudu	35
2.3 Řízení před Polským ústavním soudem	36
3 Pozice Polského ústavního soudu v dělbě moci	39
3.1 Pravomoc a působnost Polského ústavního soudu a analýza jeho činnosti	40
3.1.1 Přehled nálezů, v nichž byl konstatován nesoulad s Ústavou PR	50
3.3 Postavení soudců Polského ústavního soudu	54
3.4 Současná krize polského ústavního soudnictví	56
Závěr	70
Cizojazyčné resumé	75
Seznam použité literatury a pramenů	76
Monografie	76
Komentáře	77
Sborníky	77
Články	77
Právní předpisy	78
Soudní rozhodnutí	80
Důvodové zprávy	82
Právní posudky	82
Ostatní zdroje	83
Webové stránky	84
Seznam grafů	86
Seznam Tabulek	86

Úvod

Ústavní soudnictví je obecně chápáno jako důležitá součást demokratických právních států. Rozboru postavení, funkce a rozhodovací praxe těchto orgánů je věnována velká pozornost, ať již odborné veřejnosti, či laiků, neboť dokáží nejen výrazným způsobem ovlivnit utváření právních řádů jednotlivých států, ale i zasáhnout do sféry jednotlivých osob. Z tohoto důvodu se „krize“ současného ústavního soudnictví v Polské republice jeví jako velice významná. A právě ona současně vyvolala řadu právních otázek, na které se tato práce pokusí odpovědět. Před tím, než se budeme věnovat platné právní úpravě, bude část této práce obsahovat historický exkurz ústavního soudnictví v polsku. Těžiště této práce nazvané „Postavení a úloha polského Ústavního soudu v systému dělby moci“ však bude spočívat právě ve zkoumání současné právní úpravy a případné komparaci (tam, kde se to bude jevit vhodným) s českou či jinou právní úpravou. Stěžejním bodem této práce, ostatně jak už napovídá sám její název, bude zkoumání postavení a úlohy polského ústavního soudnictví, a to v jeho současné podobě. Zejména se budeme snažit odpovědět na otázku, zda procesy týkající se tohoto orgánu ovlivnily jeho postavení, popřípadě do jaké míry tak učinily. Dále jejím cílem bude najít slabé a silné stránky platné a účinné právní úpravy a také to, zda vedou k stabilizaci či destabilizaci jeho postavení. Hodnocen s ohledem na výše uvedené bude také vliv ostatních složek moci, přesněji řečeno moci zákonodárné a výkonné. Hypotézu práce tedy můžeme vyjádřit takto: „Je současné postavení Ústavního soudu Polské republiky oslabeno, či nikoliv a je současně plně garantována možnost realizovat jemu Ústavou Polské republiky svěřenou úlohu?“. V případě, že dojdeme k tomu, že je postavení tohoto orgánu oslabeno a realizace jeho ústavní úlohy znesnadněna, pokusíme se najít příčiny tohoto stavu a případná východiska z této situace.“

Na úvod je nutné si rovněž ujasnit názvosloví, kterého bude v této práci užíváno, a to z důvodu překladu z polského jazyka do jazyka českého, v první řadě je zcela zřejmě nejdůležitějším termínem *Trybunał Konstytucyjny* (podle Ústavy Polské republiky z 1997), název tohoto orgánu bude v práci jednotně překládán jako *Polský ústavní soud*, byť se v české literatuře objevují i jiné ekvivalenty, jako např. Ústavní soudní dvůr¹, autor však má za to, že jím stanovený překlad se zdá

¹ Srov. *Ústavy států Evropské unie*. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-720-1556-7., str. 224.

být v této souvislosti výstižnější, zejména co se do obsahu kompetencí dané orgánu a také z důvodu komparace s ústavním soudem českým.

Pro celkovou přehlednost bude práce rozdělena do několika kapitol a podkapitol. Jak již bylo uvedeno výše, první kapitola se bude zabývat historií polského ústavního soudnictví, neboť historický exkurz může poskytnout zajímavý příměr pro dnešní realitu. Na to bude navázáno kapitolou, která se bude zabývat současnou platnou právní úpravou, jež reguluje otázky týkající se Polského ústavního soudu, a která tak zároveň poskytne důležitý podklad pro kapitolu následující, v níž se budeme zabývat úlohou a postavením tohoto orgánu. V rámci této kapitoly bude analyzována tzv. krize polského ústavního soudnictví, zejména její nejdůležitější aspekty s ohledem na výše uvedené cíle.

Práce bude vycházet z rozličných zdrojů, zejména pak z odborných monografií, sborníků, článků, normativních právních aktů a dalších, jež budou pro její zpracování relevantní. Při zpracovávání práce bude užito jak deskriptivní metody, tak kritické analýzy předložených zdrojů. Dále budou rovněž použity i další metody, např. tam, kde se to bude jevit vhodným, bude použita právní argumentace k podpoření či vyvrácení konkrétní teze. Smyslem užití těchto metod je zejména zodpověď výše uvedenou hypotézu.

Možný přínos práce autor spatřuje v tom, že může poskytnout ucelený pohled na současné dění v Polské republice kolem polského ústavního soudnictví z právního hlediska a může posílit zájem o současné dění v sousedním státu, o jeho politický vývoj a stabilitu systému.

1 Historie polského ústavního soudnictví

Byť se termín ústavního soudnictví, respektive Ústavního soudu (v různých jazykových mutacích např. ve smyslu Federálního soudu USA), objevuje v polském právním myšlení již v první polovině 20. století², spolu s ním se zde objevují názory na nutnost jeho vytvoření³. Skutečný vznik ústavního soudnictví v Polsku tak můžeme spojit teprve se vznikem Polského ústavního soudu v osmdesátých letech 20. století.⁴

1.1 Vývoj v 70. a 80. letech

Na začátek je zapotřebí říci, že vytvoření systému kontroly ústavnosti v Polské lidové republice je důsledkem politické, hospodářské a společenské krize sedmdesátých a osmdesátých let 20. století, kdy se začínají objevovat teorie vedoucí k posilování principu zákonnosti a ochrany ústavnosti, přičemž se současně opouští myšlenka nemožnosti kontroly zákonodárné činnosti Sejmu jiným nezávislým orgánem, která ostatně korespondovala s charakterem Ústavy polské lidové republiky (dále také jen jako: „*Ústava PLR*“) z roku 1952. Tedy tento proces vyústil v to, že byla Ústava polské lidové republiky novelizována, a to konkrétně v roce 1976, kdy byl Státní radě (Rada Państwa) uložen závazek „*bdít nad souladem zákonů s ústavou*“⁵. Z důvodu neurčitosti tohoto závazku došlo v roce 1979 k přijetí usnesení Státní rady, ve kterém byla tato povinnost konkretizována.⁶ To však neřešilo problém závaznosti případných výroků Státní

² Srov. MAČZYŃSKI, Andrzej. *Sądownictwo konstytucyjne w polskiej myśli prawniczej pierwszej połowy XX wieku*. IN: RED. NAUK. ADAM JAMRÓZ. *Państwo prawa, parlamentaryzm, sądownictwo konstytucyjne: pamięci profesora Zdzisława Czeszejko-Sochackiego*. Białystok: "Temida 2", Wydawnictwo Stowarzyszenia Absolwentów Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, 2012. ISBN 978-836-2813-247., str. 181–196.

³ BARTOSZEWICZ, Michał a Monika HACZKOWSKA. *System organów państwowych według Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej: [podręcznik akademicki]*. Opole: Oficyna Wydawnicza Politechniki Opolskiej, 2010. ISBN 978-83-6069-195-3, str. 141.

⁴ GARLICKI, Leszek. *Polskie prawo konstytucyjne: zarys wykładu*. Wyd. 13, [stan prawny na 1 września 2009 r.]. Warszawa: Liber, 2009. ISBN 978-837-2061-560., str. 347.

⁵ Polská lidová republika. Ustawa z dnia 10 lutego 1976 r. o zmianie Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej In: Dziennik Ustaw 1976 nr 5 poz. 29, Polská lidová republika. 1976, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19760050029>, čl. 1 odst. 12.

⁶ Polská lidová republika. Uchwała Rady Państwa z dnia 14 lipca 1979 r. w sprawie czuwania nad zgodnością prawa z Konstytucją oraz ustalenia powszechnie obowiązujacej wykładni ustaw. In: Monitor Polski 1979 nr 19 poz. 113, Polská lidová republika. 1979, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WMP19790190113>.

rady o neústavnosti zákonodárných aktů, neboť takovými to nebyl Sejm vázán. Východiskem pro řešení této situace měla být zákonodárná iniciativa Státní rady, která měla v případě, kdy Státní rada dospěje k závěru neústavnosti zákonodárného aktu, vyústit ve vytvoření návrhu na zrušení protiústavního zákona. Problém, vedle výše zmíněného, tvořil také sám charakter Státní rady. Ta totiž nebyla vytvořena v první řadě jako orgán ochrany ústavnosti, ale jako dozorový orgán, jehož cílem byl rozvoj socialismu, nežli ochrana ústavnosti.⁷ Z tohoto důvodu zřejmě nemohla dostat na ni Ústavou PLR kladeným závazkům.

Návrhy na vytvoření ústavního soudu jakožto specializovaného orgánu ochrany ústavnosti se začaly objevovat v roce 1981, kdy významnou úlohu sehrál sjezd Polské sjednocené dělnické strany (Polska Zjednoczona Partia Robotnicza), během něhož bylo přijato usnesení o vytvoření ústavního soudu. To však nebylo jediné navrhované východisko, další alternativou bylo vybavit Nejvyšší soud potřebnou pravomocí ke kontrole ústavnosti, nakonec však převážil záměr vytvořit ústavní soud.⁸ Právní zakotvení samotné existence Ústavního soudu Polské lidové republiky (dále také jen jako: „Ústavního soudu PLR“) proběhlo spolu s vytvořením Polského státního soudu (Trybunał Stanu) novelou Ústavy PLR ze dne 26. března roku 1982, jejímuž přijetí předcházely odborné práce s cílem vypracovat požadované znění novely, a to již od listopadu roku 1981.⁹ Touto novelou došlo jednak k přejmenování názvu hlavy čtvrté Ústavy PLR na: „Trybunał Konstytucyjny, Trybunał Stanu, Najwyższa Izba Kontroli“¹⁰. Je podstatné, že tvůrci této novely měli za cíl, aby postavení nově vzniklého orgánu odpovídalo spíše statusům orgánů kontrolně-výkonným nežli orgánům soudním, proto dokonce umístili tento orgán mimo část ústavy, která pojednává o moci soudní. Toto bylo činěno s tím úmyslem, aby nedošlo právě k posílení justice oproti moci výkonné či zákonodárné.¹¹ Dále byl do znění již zmíněné hlavy čtvrté Ústavy PLR vpraven článek 33^a a článek 33^b, přičemž pro nás je podstatný

⁷ SYRYT, Alexandra. *Kontrola trybu uchwylenia ustaw przez Trybunał Konstytucyjny*. Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe, 2014. ISBN 978-83-7666-320-3., str. 38–40.

⁸ Tamtéž, str. 40–41.

⁹ GARLICKI, Leszek. *Polskie prawo konstytucyjne: zarys wykładu*. Wyd. 13, [stan prawny na 1 września 2009 r.]. Warszawa: Liber, 2009. ISBN 978-837-2061-560., str. 347.

¹⁰ Polská lidová republika. Ustawa z dnia 26 marca 1982 r. o zmianie Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. In: *Dziennik Ustaw 1982 nr 11 poz. 83*, Polská lidová republika. 1982, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19820110083>.

¹¹ SYRYT, Alexandra. *Kontrola trybu uchwylenia ustaw przez Trybunał Konstytucyjny*. Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe, 2014. ISBN 978-83-7666-320-3., str. 41–42.

zejména článek 33^a, neboť ten pojednává o Ústavním soudu PLR, jenž se sestává z šesti odstavců. Pokud jde o vymezení pravomocí, je důležité zmínit, že tento článek v odstavci prvním stanovil, že Polský ústavní soud rozhoduje o souladu zákonů a jiných právních předpisů s Ústavou PLR, ať se již jedná o normy vydávané centrálními orgány, či ústředními orgány Polské lidové republiky. Velmi podstatný v návaznosti na předchozí odstavec co do rozsahu pravomoci je odstavec následující čili odstavec druhý, neboť ten hovoří o „dozoru“ uskutečňovaném Sejmem, neboť přijatá rozhodnutí podléhala jeho posouzení, jaké důsledky však s sebou toto posouzení neslo, to již v tomto odstavci ani ostatních člancích není dále rozpracováno. Již z výše uvedených odstavců se však dá vyvodit možný podstatný vliv Sejmu na rozhodovací činnost nově zakotveného Ústavního soudu PLR, a to zejména z hlediska možného omezení závaznosti jeho nálezů. Vzhledem k tomu, že novela Ústavy PLR tento dozor více nerozvádí, bude tato problematika zpracována níže. K tomuto je dále nutné rovněž zmínit, že v odstavci třetím byla zakotvena závaznost rozhodnutí o rozporu zákonů či normativních předpisů s ústavou, a to včetně možnosti užití všech potřebných prostředků k odstranění tohoto rozporu Ústavním soudem PLR. Čtvrtý a pátý odstavec hovoří o způsobu výběru ústavních soudců, který provádí Sejm, a dále o vázanost soudců toliko Ústavou PLR. Poslední odstavec konečně upravil, že další otázky uspořádání, příslušnosti a řízení před tímto soudem upravuje zvláštní zákon.¹²

Zatímco zákon, který upravoval fungování Státního soudu, byl přijat již v následujících měsících, tak přijetí zákona o Polském ústavním soudu provázely spory týkající se jeho konečného znění. To vyplývalo zejména z možnosti vnímat ústavní soud jako nezávislou organizaci, což bylo vzhledem k politickému uspořádání Polské lidové republiky problematičtější. Tento zákon byl nakonec výsledkem určitého kompromisu, který ve své podstatě ohraničoval nezávislost ústavního soudu, zejména v otázkách protiústavnosti zákonů,¹³ což ostatně vzhledem k politickému režimu není překvapivé. Tato problematika bude podrobněji rozebrána v následujících kapitolách.

¹² Polská lidová republika. Ustawa z dnia 26 marca 1982 r. o zmianie Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. In: Dziennik Ustaw 1982 nr 11 poz. 83, Polská lidová republika. 1982, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19820110083>, čl. 33a odst. 1–6.

¹³ GARLICKI, Leszek. *Polskie prawo konstytucyjne: zarys wykładu*. Wyd. 13, [stan prawny na 1 września 2009 r.]. Warszawa: Liber, 2009. ISBN 978-837-2061-560., str. 348.

1.1.1 Rozsah přezkumu soudu a jeho pozice

Zákon sám se skládá ze sedmi hlav a celkem obsahuje 37 paragrafů, z tohoto důvodu může být vnímán jako nepříliš rozsáhlý legislativní dokument. Hlava první nazvaná Obecná ustanovení pojednává o rozsahu působnosti a pravomoci Polského ústavního soudu jako negativního zákonodárce. V tomto směru navazuje na již výše zmíněné ustanovení obsažené v novelizaci Ústavy PLR, přičemž bylo stanoveno, že Ústavní soud PLR byl oprávněn rozhodovat o souladu normativních aktů s ústavou¹⁴, tedy těch, které měly atributy všeobecnosti a abstraktnosti¹⁵. Konkrétně se jednalo o akty přijaté či potvrzené Sejmem, nejvyššími a ústředními orgány státní správy (např. Statní radu) či jinými nejvyššími a ústředními orgány. Respektive Ústavní soud PLR posuzoval soulad zákonů vydávaných Sejmem a jím potvrzených dekretů s Ústavou PLR, v ostatních případech dalších normativních aktů, které splňují výše uvedená kritéria. Zatímco u zákonodárných aktů zkoumal pouze ústavnost, u podzákonných předpisů posuzoval i soulad těchto aktů se zákony.¹⁶

Přezkum Ústavním soudem PLR byl neoddělitelně spjat s podmínkami, které zákon stanovil. Pokud bylo rozhodováno o ústavnosti či zákonnosti normativních aktů, muselo vždy zároveň dojít ke zkoumání kritérií vymezených v § 2 zákona NR 22 POZ. 98, ze dne 29. dubna 1985, o Ústavním soudu PLR (dále také jen jako „zákon o Ústavním soudu PLR“). Zejména šlo o hodnocení, zda je orgán, který akt vydal, nadán patřičnou kompetencí k jeho vydání, tedy zda vydáním předmětného aktu orgán nepřekročil meze pravomoci, jež mu byla svěřena ústavou, popřípadě zákonem. Mimo to bylo nutné zkoumat dodržení ústavní či zákonné procedury s ohledem na způsob přijetí, schválení či vyhlášení normativního aktu atd. V neposlední řadě byl posuzován obsah normativního aktu. Ze znění zákona vyplývá, že tři představená kritéria byla pro každý

¹⁴ Polská lidová republika. Ustawa z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym. In: Dziennik Ustaw 1985 nr 22 poz. 98, Polská lidová republika. 1985, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19850220098>, čl. 1.

¹⁵ SYRYT, Alexandra. *Kontrola trybu uchwylenia ustaw przez Trybunał Konstytucyjny*. Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe, 2014. ISBN 978-83-7666-320-3., str. 43.

¹⁶ Polská lidová republika. Ustawa z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym. In: Dziennik Ustaw 1985 nr 22 poz. 98, Polská lidová republika. 1985, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19850220098>, čl. 1.

prováděný přezkum obligatorní, nebylo možné je pominout a byly zkoumány bez ohledu na obsah návrhu na zahájení řízení před Ústavním soudem PLR.¹⁷

Dále je třeba říci, že Polský ústavní soud nebyl ve svém rozhodování ohraničen nutností označit za rozporný s ústavou či zákonem celý normativní akt, naopak zákon o Ústavním soudu PLR připouštěl, aby byly shledány za neústavní či nezákonné pouze některá z ustavení přezkoumávaného právního předpisu. Navíc jestliže dospěl k závěru, že ve zkoumaných předpisech našel právní nedostatky a mezery (nikoliv jen ve smyslu samotného rozporu s Ústavou PLR), které narušovaly soudržnost právního řádu jakožto systému, byl oprávněn předložit své úvahy příslušnému normotvornému orgánu k posouzení za účelem jejich možného odstranění.¹⁸ Dle dikce ustanovení zákona však neměly tyto úvahy pro normotvorný orgán právní závaznost a bylo zcela na jejich uvážení, zda je vyslyší.

S rolí Polského ústavního soudu, jako ochránce ústavnosti, se také pojila úloha spočívající v zodpovídání tzv. právních otázek, dotýkajících se souladu zákonů a jiných normativních aktů s ústavou PLR či zákony. Šlo o otázky, které vyvstaly v průběhu soudního, trestního, přestupkového, správního či rozhodčího řízení, jejichž zodpovězení bylo pro rozhodnutí v dané věci zásadní, přesněji řečeno bez zodpovězení těchto právních otázek nemohla být věc rozhodnuta. Orgán, který otázku soudu předložil, musel následně vyčkat do doby, než Ústavní soud PLR záležitost posoudil a rozhodl.¹⁹ Tyto soudní a jiné orgány (respektive tak za ně mohli činit pouze taxativně vyjmenovaní představitelé těchto institucí – podrobněji bude rozebráno níže) byly tedy aktivně legitimovány k podání návrhu na zahájení řízení před Ústavním soudem PLR, či spíše mělo položení těchto právních otázek stejné účinky jako návrh na zahájení řízení. Vedle orgánů popsaných výše, byly přímo z dikce § 19 zákona o Ústavním soudu PLR aktivně legitimovány, a to „z vlastní iniciativy nebo na základě stížností a návrhu občanů“²⁰, tyto orgány: Předsednictvo Sejmu, komise Sejmu, 50 poslanců, Státní rada nebo předseda Státní rady, Státní soud, předseda Nejvyšší kontrolní komory, Rada ministrů nebo předseda Rady ministrů, první předseda Nejvyššího soudu, předseda Nejvyššího správního soudu, předseda Státní hospodářské arbitráže,

¹⁷ Srov. Tamtéž, čl. 2.

¹⁸ Tamtéž, čl. 5.

¹⁹ Tamtéž, čl. 10–11,

²⁰ Tamtéž, čl. 19.

generální prokurátor PLR a další.²¹ Z výše uvedeného vyplývá, že silnější postavení jakožto navrhovatelé měly právě orgány a osoby přímo vyjmenované v již zmiňovaném § 19, a to z toho důvodu, že jim byla svěřena možnost vyvolat abstraktní kontrolu ústavnosti, na rozdíl od orgánů soudních a jiných, které měly možnost vyvolat pouze konkrétní kontrolu ústavnosti (byť se osoby aktivně legitimované částečně prolínají jak u abstraktní, tak u konkrétní kontroly norem např. první předseda Nejvyššího soudu a další).

Přezkum k tomu legitimovanými orgány či osobami mohl být iniciován již s okamžikem vyhlášení, potvrzení nebo přijetí normativního aktu (dle druhu aktu), tedy ještě před samotným nabytím účinnosti tohoto aktu.²² K tomuto je však zapotřebí rovněž uvést, že existovala omezovací klauzule daná ustanovením § 21 zákona o Ústavním soudu PLR, kdy byl přezkum ústavnosti časově omezen, a to na dobu 5 let od vyhlášení normativního aktu, jeho potvrzení či jeho přijetí (opět dle druhu aktu). V případech, kdy již uplynula zmíněná lhůta, mohl Ústavní soud PLR toliko vytknout příslušnému normotvornému orgánu neústavnost či nezákonnost aktu v mezích již zmíněného § 5 zákona o Ústavním soudu PLR. Omezení rozsahu možného přezkumu normativních aktů bylo stanoveno rovněž i v přechodných a závěrečných ustanoveních zákona o Ústavním soudu PLR, kdy byl připuštěn pouze přezkum těch aktů, které vznikly teprve po nabytí účinnosti tohoto zákona²³.

Zásadní pro stanovení pozice Polského ústavního soudu byla hlava druhá nazvaná Rozhodování o souladu zákonodárných aktů s ústavou. Ačkoliv je v této hlavě obsaženo jenom jediné ustanovení (konkrétně § 6 zákona o Ústavním soudu PLR), zásadně oslabuje pozici Polského ústavního soudu a jeho roli negativního zákonodárce, můžeme říci, že tak činí ve vztahu k jeho nejdůležitější pravomoci, což je rozhodování o neústavnosti zákonů. Toto omezení se nepromítá do skutečnosti, že by Ústavnímu soudu PLR podle zákona o Ústavním soudu PLR byla odepřena možnost rozhodnout o protiústavnosti zákonodárných předpisů, naopak. Tento výrok byl soud oprávněn vynést, avšak ve skutečnosti byla oslabena závaznost jeho nálezů, neboť jestliže byl vynesena výrok, kterým se stvrzoval rozpor zákonodárného aktu s ústavou, měl Ústavní soud PLR povinnost předložit předmětný nález Sejmu. Sejm měl pak tento nález projednat na jeho

²¹ Tamtéž, čl. 19.

²² Tamtéž, čl. 4.

²³ Tamtéž, čl. 35.

nejbližší plenární schůzi, přičemž měl na výběr ze dvou možných variant, kdy jednak mohl shledat nález jako odpovídající, tedy potvrdit rozpor zákona s ústavou, a jednak také mohl naopak shledat zákonodárny akt jako souladný s ústavou. Z těchto rozhodnutí byl následně vyvozen další postup Sejmu, kdy u ním shledaných protiústavních zákonů měl sjednat nápravu, a to zrušením těchto aktů nebo těch částí, které odporovaly Ústavě PLR. V druhé situaci mohl rozhodnutí o protiústavnosti zákonodárneho aktu takzvaně „odsunout“, čímž je rozuměno to, že rozhodnutí nebylo pro Sejm závazné a zároveň stejná záležitost nesměla být u soudu opětovně projednána, protože toto odsunutí vytvářelo překážku *rei iudicatae*. K rozhodnutí o „odsunutí“ bylo zapotřebí alespoň přítomnost jedné poloviny počtu všech poslanců Sejmu, přičemž bylo nutné, aby alespoň 2/3 přítomných hlasovalo pro „odsunutí“.²⁴ Byť muselo být tohoto rozhodnutí dosaženo jakousi „kvalifikovanou většinou přítomných“ (stejně množství poslanců bylo zapotřebí např. pro schválení novely Ústavy PLR²⁵), tak zmíněné ustanovení představovalo posílení vlivu zákonodárne moci na úkor pravomoci Ústavního soudu PLR a zřejmě plynulo z obavy z možné činnosti tohoto nezávislého orgánu.

Zcela odlišně ve smyslu výše uvedeného byla stanovena závaznost rozhodnutí o protiústavnosti a nezákonnosti jiných normativních aktů, jejíž úpravu nalezneme v hlavě třetí. Normotvorný orgán byl v těchto případech jednoznačně vázán nálezem Polského ústavního soudu a na rozdíl od Sejmu neměl možnost tzv. „odklonu“. To je zejména patrné z toho, že je mu dána povinnost právní předpis, jenž byl rozhodnutím Polského ústavního soudu označen za rozporný s Ústavou PLR či konkrétními zákony, změnit či zrušit, a pro případ, že by tak neučil, dokonce ztrácel normativní akt uplynutím stanovené lhůty právní závaznost, respektive mu byla dána lhůta tři měsíců, aby akt odstranil nebo změnil, jež plynula od doručení nálezu tomu orgánu, který akt vydal (pokud byl dán návrh na přezkoumaní rozhodnutím plénem Ústavního soudu PLR – viz podkapitola 1.1.3 Legitimace a řízení před soudem – tak lhůta počínala běžet až od doručení rozhodnutí pléna). Vedle toho mohla být aplikace protiústavní

²⁴ Tamtéž; čl. 6.

²⁵ Srov. Čl. 91 Polská lidová republika. Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej uchwalona przez Sejm Ustawodawczy w dniu 22 lipca 1952 r.. In: Dziennik 1952 nr 33 poz. 232, Polská lidová republika. 1952, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19520330232>.

a protizákonné normy ve zvlášť odůvodněných případech vyloučena, a to již s okamžikem samého výroku o protiústavnosti či protizákonnosti.²⁶

1.1.2 Organizace a struktura soudu, osoba soudce

Podle zákona o Ústavním soudu PLR bylo stanoveno, že tento orgán sídlil ve Varšavě a měl následující strukturu. Skládal se z 10 soudců, předsedy a místopředsedy, kteří byli voleni Sejmem na funkční období v délce osmi let bez možnosti opakování mandátu, Sejmu navíc příslušelo právo soudce při splnění zákonem stanovených podmínek také odvolávat (viz níže), přičemž vždy po uplynutí čtyř let docházelo k volbě poloviny členů soudu (možnost obměny byla zajištěna tak, že při první volbě byla polovina členů soudu vybrána na období čtyř let a druhá na období osmi let²⁷). Funkční období bylo vázáno na soud, nikoliv na osobu soudce, tj. pokud soudce např. po pěti letech funkčního období zemřel, byl na jeho místo vybrán soudce na zbývající dobu, tj. na tři léta.²⁸

Ke své činnosti měli soudci navíc k dispozici tzv. pracovníky kanceláře Ústavního soudu PLR, kteří přímo podléhali předsedovi soudu, a na něž se vztahoval vedle vyjmenovaných ustanovení zákona o Ústavním soudu PLR z roku 1985 také zákon o úředních zaměstnancích státu.²⁹ Jak již bylo uvedeno výše, soudci byli při rozhodovací činnosti vázáni pouze Ústavou PLR. Pokud jde o osobu soudce, tak tím mohl být zvolen ten, kdo kumulativně splnil následující podmínky, za prvé muselo jít o odborníka v oblasti práva a za druhé by se vzhledem ke své kvalifikaci mohl stát soudcem Nejvyššího správního a Nejvyššího soudu Polské lidové republiky. Funkce soudce byla obecně neslučitelná s činností, která by znesnadňovala plnění závazků z ní vyplývajících. Demonstrativním výčtem pak bylo stanoveno jako neslučitelné s výkonem funkce soudce Ústavního soudu PLR např. členství v Sejmu či zaměstnání ve státní správě. Navíc se soudce musel vyvarovat takových činností, které by mohly

²⁶ Polská lidová republika. Ustawa z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym. In: Dziennik Ustaw 1985 nr 22 poz. 98, Polská lidová republika. 1985, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19850220098>, čl. 7–9.

²⁷ Tamtéž, čl. 36.

²⁸ SKRZYDŁO, Wiesław. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: komentarz*. 7. vyd., stan prawny na 1 marca 2013 r. Warszawa: Lex a Wolters Kluwer business, 2013. ISBN 978-83-264-4223-0. str. 258.

²⁹ Polská lidová republika. Ustawa z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych. In: 1982 nr 31 poz. 214, Polská lidová republika. 1982, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19820310214>.

snižovat důstojnost soudce či zavdat pochybnost o jeho nestrannosti³⁰, přičemž musel zůstat po celou dobu výkonu funkce bezúhonný.³¹

Soudci se po volbě ujímali své funkce složením predepsaného slibu do rukou předsedy (Marszałka) Sejmu, a to v tomto znění: „*slavnostně slibuji, že při vykonávání závazků člena Ústavního soudu: zachovám věrnost Ústavě Polské lidové republiky a z jejich ustanovení vyplývajícího politického a společensko-hospodářského socialistického státního zřízení a zásadám sociální zákonnosti a spravedlnosti, dále budu chránit zájmy státu a legitimní zájmy občanů, stát na strážii právního pořádku, závazky mi svěřené vykonávat s nejvyšší pečlivostí, strážit hodnost svěřeného úřadu a zachovávat služební a státní mlčenlivost*“³².

Po splnění predepsané procedury se na soudce vztahovala procesní trestněprávní a správněprávní exempce, respektive k jejich stíhání za spáchaný trestný čin a správně právní delikt³³ byl jednak nutný souhlas většiny ze všech soudců Ústavního soudu PLR (Samozřejmě vyjma člena, o kterém se rozhodovalo. Tento navíc do doby výroku o jeho případném vydání vykonával funkci soudce pouze v omezeném rozsahu, tj. směl činit pouze neodkladné úkony) a jednak nemohl být bez tohoto souhlasu ani zadržen. Výjimkou z tohoto ustanovení byla pouze situace, kdy byl soudce chycen přímo při páchání trestného činu, pak tedy bylo možné jej zadržet.³⁴ Toto ustanovení mělo přispívat k nezávislosti výkonu funkce soudce a zřejmě eliminovat ty případy, kdy by byli soudci stíhání např. pro výkon své funkce. K tomu závěru vede i taxativní výčet důvodů pro možné odvolání soudce Ústavního soudu PLR Sejmem. Za zajímavé lze považovat (vedle řečeno „klasických“ důvodů, jako je např. zřeknutí se funkce, zdravotní neschopnost k výkonu funkce a další³⁵) pravomocný disciplinární trest zbavení funkce soudce, jehož procesní úprava se nalézala

³⁰ Polská lidová republika. Ustawa z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym. In: Dziennik Ustaw 1985 nr 22 poz. 98, Polská lidová republika. 1985, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19850220098>, čl. 13.

³¹ Tamtéž, a contrario čl. 14 odst. 1 bod 3.

³² Tamtéž, čl. 13 odst. 6.

³³ Nejednalo se o přestupky, za ty nesli soudci pouze případnou kárnou odpovědnost. srov. tamtéž čl. 15 odst. 3.

³⁴ Tamtéž, čl. 15.

³⁵ Srov. tamtéž čl. 14 odst. 1

v zákoně o Nejvyšším soudu,³⁶ avšak o tomto disciplinárním trestu mohli rovněž rozhodovat pouze soudci Ústavního soudu PLR, kteří byli k této činnosti pro daný případ předsedou vybráni³⁷. Samozřejmě trest zbavení funkce soudce představoval co do závažnosti nejpřísnější možný trest, mírnějším trestem za disciplinární pochybení pak bylo napomenutí a důtka.³⁸ Dále ustanovení § 14 zákona o Ústavním soudu PLR upravovalo ještě jeden specifický odvolací důvod, a to tzv. zpronevření se složenému slibu.³⁹ Tento je však poněkud abstraktní, neboť k němu není dána žádná procesní úprava, respektive nevíme, za jakých podmínek mohlo k odvolání z výše uvedeného důvodu dojít, popřípadě, kdo by rozhodoval o tom, že se soudce složenému slibu zpronevřil. S ohledem na problém při vzniku zákona a obavu o přílišnou nezávislost této instituce můžeme z tohoto důvodu tuto konkrétní část ustanovení vnímat jako jakousi „pojistku“ Sejmu za účelem zbavení funkce soudce, jde však toliko o teoretické zhodnocení možného významu a účelu tohoto ustanovení.

1.1.3 Legitimace a řízením před soudem

Procesní předpisy, které upravovaly postup v řízení před Ústavním soudem PLR, jsou upraveny v hlavě šesté zákona o Ústavním soudu PLR, přičemž se jedná o nejrozsáhlejší část daného zákona.

Dle již výše uvedeného byla aktivní legitimace k návrhu na zahájení řízení dána jednak tehdy, pokud vystala u soudu či jiného orgánu otázka souladu zákona či jiného normativního aktu s Ústavou PLR (tzv. právní otázky), tj. případ konkrétní kontroly norem, respektive tato legitimace náležela prvněmu předsedovi Nejvyššího soudu, předsedovi nejvyššího správního soudu, předsedovi Státní

³⁶ Polská lidová republika. Ustawa z dnia 20 września 1984 r. o Sądzie Najwyższym. In: Dziennik Ustaw 1985 1984 nr 45 poz. 241, Polská lidová republika. 1984, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19840450241>.

³⁷ V první instanci se rozhodovali tři soudci ve druhé pět soudců, srov. Polská lidová republika. Ustawa z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym. In: Dziennik Ustaw 1985 nr 22 poz. 98, Polská lidová republika. 1985, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19850220098> čl. 16 odst. 3.

³⁸ Polská lidová republika. Ustawa z dnia 20 września 1984 r. o Sądzie Najwyższym. In: Dziennik Ustaw 1985 1984 nr 45 poz. 241, Polská lidová republika. 1984, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19840450241>, čl. 56.

³⁹ Polská lidová republika. Ustawa z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym. In: Dziennik Ustaw 1985 nr 22 poz. 98, Polská lidová republika. 1985, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19850220098>, čl. 14 odst. Odst. 1 bod 4.

hospodářské arbitráže a jiným ústředním a nejvyšším orgánům státní správy,⁴⁰ a jednak byla rovněž dána aktivní legitimace k návrhu na zahájení řízení z vlastní či jiné iniciativy, tj. abstraktní kontrola norem, orgánům stanoveným v již zmíněném taxativním výčtu, přičemž byla navíc stanovena speciální aktivní legitimace týkající se přezkumu zákonodárných aktů, které upravovaly normy zajišťující obranu a bezpečnost státu, kdy byl okruh taxativně uvedených subjektů zredukován na předsednictvo Sejmu, Státní radu, Radu ministrů a Výbor obrany země.⁴¹ S ohledem na konkrétní kontrolu ústavnosti je třeba dodat, že sice existovalo taxativní vymezení aktivně legitimovaných osob k podání návrhu na zahájení řízení, ale tyto osoby měly za povinnost informovat Ústavní soud PLR o všech jim oznámených otázkách možného nesouladu zákonů a jiných normativních aktů s Ústavou PLR, které se vyskytly v řízení před soudy a jinými orgány.⁴² Ústavní soud PLR pak mohl i v takových případech pravděpodobně zahájit řízení, ostatně jak zřejmě vyplývá z dikce ustanovení § 20 odst. 1 a 2 a rovněž při užití výkladových metod na toto ustanovení. Základem je stav, kdy je v odst. 1 aktivní legitimace vyjádřena jako „*možnost obracet se s právními otázkami*“⁴³ na Ústavní soud PLR, ta svědčí vyjmenovaným představitelům soudních a jiných orgánů, na druhou stranu odst. 2 totožného ustanovení hovoří nikoliv o možnosti, ale o povinnosti informovat soud o řízeních, ve kterých vyvstala pochybnost o souladu normativních aktů s ústavou popřípadě zákonem. Je zřejmé, že je třeba vykládat tato ustanovení nikoliv odděleně, ale ve vzájemné relaci. Pokud je v odstavci 1 míněna „možnost“ má se tím na mysli spíše to, že jmenovitě uvedené osoby jsou způsobilé se obracet na ústavní soud s těmito právními otázkami, tedy jsou jakýmsi „reprezentanty“ těchto organizací, nikoliv však v tom smyslu, že by jim byla dána volná úvaha, v jakých případech tak učiní. Ad absurdum z jaké důvodu by zákon svěřoval těmto osobám aktivní legitimaci ke konkrétní kontrole norem s možností vlastního uvážení, zda podají právní otázku či nikoli, když zákon stejným osobám současně svěřuje aktivní legitimaci k vyvolání kontroly abstraktní dle své vlastní iniciativy (srov. § 19 zákona).

Druhou variantou samozřejmě je, že odst. 2. výše popsaného ustanovení měl pouze za cíl zabezpečit informovanost Ústavního soudu PLR o případném

⁴⁰ Tamtéž čl. 22 odst. 1.

⁴¹ Tamtéž, čl. 19.

⁴² Tamtéž, čl. 22 odst. 2.

⁴³ Tamtéž, čl. 20 odst. 1.

nesouladu zákonů a jiných předpisů s ústavou, a tím by mu byla např. dána možnost oslovit zákonodárny orgán s cílem nápravy tohoto stavu s ohledem na dikci § 5, ovšem tato myšlenka se jeví s ohledem na předchozí jako nepřilíš pravděpodobná.

Vedle toho měly aktivní legitimaci i jiné subjekty, např. Vojvodské národní rady a jejich předsednictva a další⁴⁴, a to pod podmínkou, že se normativní právní akt přímo dotýkal jejich činnosti. Pro tyto návrhy byl však stanoven zvláštní procesní postup, kdy předsedou vybraný soudce nejprve na neveřejném zasedání tento návrh zhodnotil z hlediska podmínek stanovených zákonem o Ústavním soudu PLR (např. opodstatněnost návrhu). Tento soudce pak mohl rozhodnout o tom, že tento návrh nebude soudem projednán. Proti rozhodnutí o neprojednání návrhu byla přípustná stížnost, o které rozhodovala skupina třech soudců, a to rovněž na neveřejném zasedání.⁴⁵

Následně samotné projednání návrhu na zahájení řízení o souladu normativního aktu s Ústavou PLR či položené právní otázky probíhalo na veřejném⁴⁶ zasedání soudu – ve složení pěti soudců, pokud bylo rozhodováno o souladu zákona (dekretu) s ústavou, či ve složení tří soudců, pokud se rozhodování týkalo jiného normativního aktu, předseda soudu měl navíc možnost pověřit rozhodováním plénem, a to ve zvláště složitých případech. O konání tohoto jednání byl informován jednak navrhovatel a jednak orgán, který dotčený akt vydal, kdy tito měli uloženou povinnost se jednání účastnit (skrže své zástupce). Na samotném jednání pak mohly být soudem prováděny veškeré důkazy potřebné k rozhodnutí ve věci, k tomuto mu byly státní orgány povinny poskytnout patřičnou součinnost. I když byla rozhodnutí Ústavního soudu PLR v dané věci končena, tak i přesto byla Radě ministrů nebo jejímu předsedovi zákonem svěřena možnost navrhnout znovuprojednání podzákoného předpisu plénem Ústavního soudu PLR (pomineme-li rovněž výše uvedenou možnost tzv. odklonu nálezů Sejmem). Šlo však pouze o ty akty, které byly shledány v rozporu s ústavou nebo zákony, přičemž byla stanovena lhůta jednoho měsíce pro podání návrhu na přezkum, a to od doručení tohoto rozhodnutí. Zřejmě se tato možnost netýkala těch aktů, které již byly jako zvláště složité projednány plénem.

⁴⁴ Tamtéž, čl. 20.

⁴⁵ Tamtéž, čl. 20 odst. 2 a 3.

⁴⁶ Výjimkou bylo rozhodování o normách týkajících se bezpečnosti a obrany státu, srov. tamtéž, čl. 24.

1.1.4 Zhodnocení právního rámce Ústavního soudu PLR a jeho činnosti

Zákon o Ústavním soudu PLR nabyl účinnosti k 1.1.1986.⁴⁷ Byť jeho znění směřuje k ohraničení Ústavního soudu PLR v jeho nejzásadnější pravomoci, tedy v posuzování souladu zákonů s ústavou, je třeba říci, že celkový vliv Sejmu na činnost soudu je rozhodně nezanedbatelný (je možné poukázat např. na výběr soudců). Můžeme tak říci, že v dané době jde s ohledem na politický režim, neboť ústavní soudnictví bylo považováno v socialistických zemích za možné ohrožení jednoty moci⁴⁸, o zcela jistě mimořádně významnou normu a rovněž instituci. Vždyť Československá federativní republika ve zmíněných letech žádným obdobným nezávislým orgánem ochrany ústavnosti nedisponovala. Navíc si Ústavní soud PLR dokázal již záhy po svém vytvoření své postavení „relativně“ samostatného orgánu udržet a již v květnu roku 1986 vydává svůj první nález, který řeší vztah mezi zákony a nařízeními.⁴⁹ Tento nález hovoří například o tom, že nařízení jakožto nižší právní předpis nemůže obsah zákonů opakovat či měnit atd., přičemž se může od zákonných norem odchýlit a upravit stejnou problematiku odlišně jen pro případ, že to tyto normy výslovně dovolují. A v případě, že tak činí, nepředstavuje dispozitivní charakter zákonné normy, volné pole působnosti pro tvůrce nařízení, nýbrž se musí držet v mezích zákona.⁵⁰ Tím soud směřoval nejen ke své roli ochránce ústavnosti, ale dokonce právního pořádku jako celku, zejména před svévolnou či protizákonnou tvorbou práva.⁵¹ Což mělo pozitivní dopad na celou právní doktrínu tvorby práva, neboť hierarchie norem nebyla nijak zvlášť dodržována. To se samozřejmě setkalo s kritikou představitelů komunistického režimu a s tlakem na jeho změnu, ale nakonec však

⁴⁷ Tamtéž, čl. 36.

⁴⁸ BARTOSZEWICZ, Michał a Monika HACZKOWSKA. *System organów państwowych według Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej: [podręcznik akademicki]*. Opole: Oficyna Wydawnicza Politechniki Opolskiej, 2010. ISBN 978-83-6069-195-3. str. 141.

⁴⁹ Trybunał Konstytucyjny w Polsce: rys historyczny. In: *Trybunał konstytucyjny: Trybunał Konstytucyjny w Polsce* [online]. [cit. 2017-02-28]. Dostupné z: <http://trybunal.gov.pl/o-trybunale/trybunal-konstytucyjny-w-polsce/rys-historyczny/>.

⁵⁰ Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego: U 1/86. In: *Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych* [online]. 1986 [cit. 2017-02-28]. Dostupné z: <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/CC96A3566D>.

⁵¹ BARTOSZEWICZ, Michał a Monika HACZKOWSKA. *System organów państwowych według Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej: [podręcznik akademicki]*. Opole: Oficyna Wydawnicza Politechniki Opolskiej, 2010. ISBN: 978-83-60691-95-3., str. 141.

tento náleží v platnosti zůstal a Ústavní soud PLR (či spíše jeho tehdejší představitelé) ustál pozici ochránce hierarchie norem.⁵²

V období od roku 1986–1988 Ústavní soud PLR vydal přesně 37 rozhodnutí, z toho 17 nálezů a 20 usnesení. Přičemž nálezy se dotýkaly zejména práva sociálního zabezpečení, práva pracovního, ale i hospodářské regulace.⁵³ Zajímavý je též náleží ve věci souladu statutu Svazu bojovníků za svobodu a demokracii (dnešní Svaz bojovníků Polské republiky a bývalých politických vězňů) s tehdejší ústavou.⁵⁴

Nakonec je třeba uvést, že je s podivem, jak málo právněhistorických publikací se činnosti v tomto období komplexněji věnuje, většinou se texty na toto téma pohybují v rozsahu jedné až dvou stran.⁵⁵

1.2 Vývoj od roku 1989 do roku 1997

Z událostí roku 1989, zejména pádu komunistického režimu, později vyplynulo, že bude proměna společenského zřízení provázena i řadou nevyhnutelných změn, které se musí promítnout, vedle jiných oblastí, také do koncepce ústavního soudnictví v Polsku, respektive Polské republice.⁵⁶ Byly započaty práce, které měly směřovat k vytvoření nové ústavy (1989–1991), přičemž byly rozpracovány dva nezávislé návrhy, a to jak v Sejmu, tak i v Senátu. Byť ani jeden z avizovaných návrhů nakonec přijat nebyl, v obou se i nadále instituce ústavního soudu (v senátním návrhu je ústavní soud stále řazen u orgánů kontrolních) objevuje a je mu opět svěřena role negativního zákonodárce.⁵⁷

⁵² GARLICKI, Leszek. Pierwsze orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego (refleksje w 15 lat później) In: *Trybunał Konstytucyjny. Księga XV-lecia*. Warszawa, 2001. [online]. 1986 [cit. 2017-02-28]. Dostupné z: http://trybunal.gov.pl/fileadmin/content/dokumenty/pierwsza-rozprawa/Leszek_Garlicki_Pierwsza_rozprawa.pdf.

⁵³ Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. *Trybunał Konstytucyjny: orzeczenia* [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://otk.trybunal.gov.pl/orzeczenia/zeszyt2.asp?rok=OTK1986-1995&zeszyt=t1>.

⁵⁴ Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego: U 10/88. In: *Trybunał Konstytucyjny: orzeczenia* [online]. 1988 [cit. 2017-02-28]. Dostupné z: [http://otk.trybunal.gov.pl/OTK/otk_odp.asp?droga=\(otk_odp\)&sygnatura=U%2010/88](http://otk.trybunal.gov.pl/OTK/otk_odp.asp?droga=(otk_odp)&sygnatura=U%2010/88)

⁵⁵ Srov. např. KALLAS, Marian *Historia ustroju Polski (Seria Podręczników i źródeł do nauk historycznoprawnych)*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, Wydanie 1 - 2 dodruk, 2007, ISBN 978-83-01-14690-0, str. 413–414.

⁵⁶ GARLICKI, Leszek. *Polskie prawo konstytucyjne: zarys wykładu*. Wyd. 13, [stan prawny na 1 września 2009 r.]. Warszawa: Liber, 2009. ISBN 978-837-2061-560., str. 348.

⁵⁷ SYRYT, Alexandra. *Kontrola trybu uchwylenia ustaw przez Trybunał Konstytucyjny*. Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe, 2014. ISBN 978-83-7666-320-3., str. 45–46.

S ohledem na pozici Polského ústavního soudu danou zákonem o Ústavním soudu PLR se objevují myšlenky na větší posílení jeho nezávislého postavení, respektive na odstranění nejpalcivěji vnímaného problému tohoto orgánu, a to již několikrát zmíněné možnosti „odchýlení“ nálezu o rozporu zákona s ústavou Sejmem.⁵⁸

V reakci na neúspěch předchozích návrhu, byla problematika tvorby nové ústavy a způsobu jejího přijetí upravena zvláštním zákonem.⁵⁹ Přičemž pouze jeden ze sedmi projektů, jež měly za cíl připravit návrhy nové ústavy, s vytvořením ústavního soudu v rámci systému dělby moci nepočítal.⁶⁰ V těchto projektech byly rozpracovány různé otázky, např. zda má být ústavní soud zahrnut pod moc soudní či zda mají mít jeho nálezy atribut konečnosti.⁶¹

Je bezesporu zásadní, že podstatná změna, která by se dotýkala právního rámce fungování Polského ústavního soudu, v tomto období nenastala. Samozřejmě došlo k nutným změnám ve společenském zřízení, které proběhly tzv. „Malou ústavou“ z roku 1992⁶² (a to z toho důvodu, že komplexní návrh nebyl přijat)⁶³, ta však upravovala vztahy mezi mocí zákonodárnou, výkonnou a územní samosprávou, přičemž také derogovala Ústavu Polské lidové republiky, a to s výjimkou stanovených předpisů této ústavy. Hlava čtvrtá, která obsahovala ustanovení o Polském ústavním soudu, zůstala zachována.⁶⁴ Stále platným také zůstal zákon o Ústavním soudu PLR (doznal však některých změn, o tom viz níže). Dle právní úpravy platné v tomto období měl Sejm stále možnost „odchýlit“

⁵⁸ GARLICKI, Leszek. *Polskie prawo konstytucyjne: zarys wykładu*. Wyd. 13, [stan prawny na 1 września 2009 r.]. Warszawa: Liber, 2009. ISBN 978-837-2061-560., str. 348.

⁵⁹ Polská republika. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1992 r. o o trybie przygotowania i uchwalenia Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. In: Dziennik Ustaw 1992 nr 67 poz. 336, Polská republika. 1985, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19920670336>.

⁶⁰ SYRYT, Alexandra. *Kontrola trybu uchwylenia ustaw przez Trybunał Konstytucyjny*. Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe, 2014. ISBN 978-83-7666-320-3, str. 47.

⁶¹ Tamtéž, str. 47 a následující.

⁶² Polská republika. Ustawa Konstytucyjna z dnia 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym. In: Dziennik Ustaw 1992 nr 84 poz. 426, Polská republika. 1992, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19920840426>.

⁶³ SYRYT, Alexandra. *Kontrola trybu uchwylenia ustaw przez Trybunał Konstytucyjny*. Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe, 2014. ISBN 978-83-7666-320-3, str. 46.

⁶⁴ Srov. Polská republika. Ustawa Konstytucyjna z dnia 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym. In: Dziennik Ustaw 1992 nr 84 poz. 426, Polská republika. 1992, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19920840426>.

nálezy Polského ústavního soudu v otázkách rozporu zákona s ústavou, a to za podmínek uvedených výše. Tato pravomoc byla zřejmě pro Sejm příliš „lákavá“, neboť nakonec bylo rozhodnuto, že změna proběhne až s přijetím nové ústavy. Na druhou stranu je k tomu třeba říci, že to činnosti Polského ústavního soudu v tomto období zásadně neomezilo. Naopak, z důvodu absence nové ústavy došlo soudem k vyplnění mnoha mezer a rozpracování např. doktrín právního státu a zásady rovnosti v jeho rozhodovací praxi. To vše přispělo ve vysoké míře k posílení autority tohoto orgánu jednak v právní doktríně a jednak v politických kruzích.⁶⁵

1.2.1 Změny v zákoně o Ústavním soudu

V souvislosti s výše nastíněnými změnami došlo také k novelizaci zákona o Ústavním soudu PLR, která se dotkla zejména kompetencí tohoto orgánu. S ohledem na systém svobodné politické soutěže bylo potřeba také nastavit mechanismy, které by zde zabezpečovaly dodržování demokratických principů. Již v roce 1990 byl přijat zákon o politických stranách⁶⁶, který zakotvoval právo na svobodnou tvorbu politických stran, současně však v ustanovení § 5 zakládal možnost přezkumu těchto uskupení Polským ústavním soudem. Tato úprava se také promítla do znění zákona o ústavním soudu, kdy byla v ustanovení § 1 odst. 1 bodu 3) doplněna možnost přezkumu činnosti a cílů politických stran s ústavou (např. se jednalo o snahu o násilnou změnu politického zřízení nebo o podporu násilí ve společnosti⁶⁷), kromě toho byla do znění zákona vpravena také hlava 3a, která tento postup podrobněji upravovala.⁶⁸

Aktivní legitimace ve věcech přezkumu činnosti a cílů politických stran s ústavou byla svěřena několika subjektům (v pozdější novelizaci byl tento okruh subjektů ještě rozšířen), přičemž na straně navrhovatele leželo také důkazní

⁶⁵ GARLICKI, Leszek. *Polskie prawo konstytucyjne: zarys wykładu*. Wyd. 13, [stan prawny na 1 września 2009 r.]. Warszawa: Liber, 2009. ISBN 978-837-2061-560., str. 348.

⁶⁶ Polská republika. Ustawa z dnia 28 lipca 1990 r. o partiach politycznych. In: Dziennik Ustaw 1990 nr 54 poz. 312, Polská republika. 1990, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19900540312>.

⁶⁷ Tamtéž, srov. čl. 5 odst. 2.

⁶⁸ Polská lidová republika. Ustawa z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym. In: Dziennik Ustaw 1985 nr 22 poz. 98, Polská lidová republika. 1985, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19850220098>.

břemeno, např. byl aktivně legitimován Vojvodský soud ve Varšavě, v jehož kompetenci byla právě registrace politických stran⁶⁹.

Za velmi významnou změnu směřující k posílení postavení Polského ústavního soudu je možné zřejmě považovat pravomoc soudu provádět všeobecně závazný výklad právních předpisů, respektive zákonů⁷⁰, kterou byl v tomto období nadán.⁷¹ Právě prostřednictvím této pravomoci došlo k vyplnění mnoha mezer v zákonech a rovněž napomohla k ústavně konformní aplikaci a interpretaci ustanovení obsažených v zákonech. Byť v tomto směru zaujal Polský ústavní soud aktivní přístup, nemohl nahradit patřičnou zákonodárnou či ústavní regulaci, která v daném období scházela.⁷² K tomuto je zapotřebí doplnit podmínky, za jakých mohl soud tuto pravomoc uplatňovat. Za prvé, toto řízení mohl iniciovat pouze zákonem přímo vyjmenovaný okruh navrhovatelů, do nějž spadal například prezident Polské republiky, První předseda Nejvyššího soudu atd., a za druhé, soud rozhodoval o těchto otázkách v plénu. Jako forma rozhodnutí pak bylo v těchto věcech stanoveno usnesení.⁷³

Každopádně je podstatné, že tímto způsobem došlo k interpretaci i některých ustanovení zákona o Ústavním soudu PLR. Polský ústavní soud, možná paradoxně, právě skrze zmíněnou pravomoc závazné interpretace, vyložil ustanovení zákona o Ústavním soudu PLR, která tento výklad upravují (konkrétně § 13 zákona). Přičemž obsah ustanovení zákona podstatně specifikoval. Z jeho usnesení jednoznačně plyne, že se nejedná o výklad, který by měl pouze přechodný charakter, naopak, výklad je závazný po celou dobu trvání platnosti normy, až do chvíle její derogace. Změna interpretace je připuštěna avšak pouze za

⁶⁹ Srov. Polská republika. Ustawa z dnia 28 lipca 1990 r. o partiach politycznych. In: Dziennik Ustaw 1990 nr 54 poz. 312, Polská republika. 1990, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19900540312>, čl. 4.

⁷⁰ Ústavní soud následně právě prostřednictvím závazného výkladu dospěl ke skutečnosti, že byť je ve znění konkrétního ustanovení užíván termín zákon, tak se toto ustanovení vztahuje i na jiné normativní akty, např. nařízení vydané vládou (Radou Ministrů) srov. Uchwała Trybunału Konstytucyjnego w sprawie ustalenia powszechnie obowiązującej wykładni art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym, z dnia 7 marca, Sygn. akt W. 9/94; In: Dziennik Ustaw nr. 39 poz. 198 [online]. 1995 [cit. 2017-02-28]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19950390198&min=1>.

⁷¹ Polská lidová republika. Ustawa z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym. In: Dziennik Ustaw 1985 nr. 22 poz. 98, Polská lidová republika. 1985, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19850220098>, čl. 5.

⁷² GARLICKI, Leszek. *Polskie prawo konstytucyjne: zarys wykładu*. Wyd. 13, [stan prawny na 1 września 2009 r.]. Warszawa: Liber, 2009. ISBN 978-837-2061-560., str. 348.

⁷³ Polská lidová republika. Ustawa z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym. In: Dziennik Ustaw 1985 nr 22 poz. 98, Polská lidová republika. 1985, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19850220098>, čl. 13.

podmínky, kdy je možné interpretovat vykládaný právní přepis v jiném kontextu.⁷⁴

Další legislativní změnou v zákoně o Ústavním soudu PLR bylo stanovení lhůty pro posouzení nálezu o protiústavnosti zákona v Sejmu, kdy byla stanovena šestiměsíční lhůta.⁷⁵ Také toto ustanovení bylo závazně interpretováno. Bylo stanoveno, že uplynutí lhůty pro projednání má prekluzivní účinky, tj. pokud nedojde k posouzení v Sejmu do šesti měsíců, již tento nález nemůže být projednán, stává se závazným a vyhlášení má za následek zrušení daného zákona.⁷⁶

1.2.2 Zhodnocení fungování Ústavního soudu v období 1989–1997

V období demokratizačního procesu sehrál Polský ústavní soud jistě velmi podstatnou roli, a to jednak svým samotným rozhodováním, jednak aktivním využíváním své nově nabyté pravomoci, tj. možností závazného výkladu zákonů. Tato pravomoc byla ústavním soudem užita celkem ve sto jednom případě.⁷⁷ Ve své judikatuře rozvíjel koncepci právního státu, což bylo zásadní pro další krok, pro další vývoj této doktríny.⁷⁸

⁷⁴ Uchwała Trybunału Konstytucyjnego w sprawie ustalenia powszechnie obowiązujcej wykładni art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym, z dnia 7 marca, Sygn. akt W. 9/94: In: Dziennik Ustaw nr. 39 poz. 198 [online]. 1995 [cit. 2017-02-28]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19950390198&min=1>.

⁷⁵ Polska lidová republika. Ustawa z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym. In: Dziennik Ustaw 1985 nr 22 poz. 98, Polska lidová republika. 1985, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19850220098>, čl. 7 odst. 2.

⁷⁶ Uchwała Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 września 1995 r. w sprawie ustalenia powszechnie obowiązujcej wykładni art. 7 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym. In: Dziennik Ustaw nr 111 poz. 539 [online]. 1995 [cit. 2017-02-28]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19951110539&min=1>.

⁷⁷ Trybunał Konstytucyjny: statystyka [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://trybunal.gov.pl/sprawy-w-trybunale/statystyka/>.

⁷⁸ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej.: Próba oceny i podsumowania z perspektywy dziesięciolecia stosowania. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2008. ISBN 978-83-233-2487-4., str. 33.

2 Právní základ fungování Polského Ústavního soudu

Jak již bylo uvedeno výše, již v roce 1989 byly započaty práce, které měly za cíl vytvořit novou ústavu odpovídající společenským, ekonomickým a politickým poměrům. Tyto práce probíhaly poměrně dlouho, a to až do roku 1997. Jistá zdlouhavost celého procesu tvorby byla dána mimo jiné tím, že vytváření návrhu často provázely diskuze nad jeho zněním a v něm obsaženými formulacemi, cílem těchto diskuzí bylo dosáhnout v této oblasti přijatelného konsensu.⁷⁹ Po předložení konečné verze návrhu došlo dne 2. dubna 1997 k jeho přijetí oběma komorami parlamentu Polské republiky a následně bylo vyhlášeno referendum, kterým byl návrh 25. května téhož roku přijat. Následně tedy 17. října vešla v účinnosti Ústava Polské republiky z 2. dubna 1997, Dz. U. 1997 nr .78 poz. 483 (dále také jen jako: „*Ústava PR*“).

Tento základní zákon Polské republiky je primárním zdrojem poznání právního rámce Polského ústavního soudu, přičemž jsou ustanovení dotýkající se tohoto orgánu v systematické předpisu zařazena převážně do hlavy osmé, která pojednává o soudech a tribunálech, a to na rozdíl od předchozí právní úpravy, tj. Ústavy PLR, která jej řadila k moci kontrolní. Ústava PR obsahuje celkem 9⁸⁰ článků, které v sobě pojímají ústavně právní normy týkající se tohoto orgánu. Pokud bychom porovnávali rozsah úpravy, můžeme uvést, že zákon č. 1/93 Sb., Ústava ČR (dále také jen jako: „*Ústava ČR*“) obsahuje úpravu Ústavního soudu zakotvenou v 7 článcích, což však nemá vypovídající hodnotu z hlediska srovnání, neboť každý článek může být jinak obšírný. Jestliže však porovnáme počet znaků, které jsou v článcích, jež se věnují problematice ústavních soudů, dojdeme k závěru, že v Ústavě PR je 4429 znaků (bez mezer)⁸¹ a v Ústavě ČR je

⁷⁹ GRZESIK-KULESZA, Małgorzata: *Ustawodawstwo delegowane w projektach Konstytucji RP z 1997 roku*. Polsko: Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2013, (3). ISSN 2300-4797. [online]. 1995 [cit. 2017-02-28]. Dostupné z: <http://iusetadministratio.eu/32013-499.html>, str. 35 .

srov. SYRYT, Alexandra. *Kontrola trybu uchwylenia ustaw przez Trybunał Konstytucyjny*. Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe, 2014. ISBN 978-83-7666-320-3., str. 46 a následující.

⁸⁰ Uvádíme zde pouze počet nacházejících se v hlavně osmé Ústavě PR, dále se jedná např. o čl. 10, který upravuje dělbu moci, či čl. 79, který upravuje možnost podat ústavní stížnost při porušení základních práv, tyto nebyly do níže uvedených počtů zahrnuty. Dále se rovněž dají aplikovat i některá ustanovení hlavy osmé, která přímo nepojednávají o Polském ústavním soudu, srov. Polská republika. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. In: Dziennik Ustaw 1997 nr. 78 poz. 483, Polská republika. 1997, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970780483>.

⁸¹ Tamtéž, srov. čl. 188–197.

3483 (bez mezer)⁸², tedy čistě kvantitativně je úprava obsažená v Ústavě PR obsáhlejší. To samozřejmě nemusí být dáno tím, že by byla polská úprava např. podrobnější, ale může to vyplývat také z odlišností obou jazyků. Opovědět na tuto otázku je tedy možné zodpovědět až po prozkoumání a vzájemném porovnání obou právních úprav, avšak ani poté nemusí být přípustné jednoznačné konstatování, a to kupříkladu za situace, kdy budou obě právní úpravy stanovit různou působnost či pravomoc ústavního soudu atd. K tomuto je také třeba uvést, že samotný rozsah úpravy nemusí automaticky znamenat větší kvalitu legislativního textu, naopak může být v určitém ohledu svazující a vést k nepřehlednosti či nejednoznačnosti.

Platnou právní úpravu Polského ústavního soudu tedy nalezneme v čl. 188–197 (a dále např. v čl. 79) Ústavy PR a s ohledem na její ustanovení čl. 197⁸³ je dále problematika toho orgánu upravena v následujících zákonech:

- zákon o organizaci a způsobu řízení před Polským ústavním soudem ze dne 30. listopadu 2016,⁸⁴ přičemž § 16–32 nabývají účinnosti až 1. ledna 2018 (dále také jen jako: „*zákon o Organizaci a řízení*“)⁸⁵,
- zákon o statusu soudců Polského ústavního soudu ze dne 30. listopadu 2016 (dále také jen jako: „*zákon o Statutu soudců*“),⁸⁶
- zákon, kterým se uvozuje zákon o statusu soudců Polského ústavního soudu a zákon o organizaci a způsobu řízení před Polským ústavním soudem ze dne 13. prosince 2016 (dále také jen jako: „*Uvozuující zákon*“)⁸⁷

⁸² Srov. čl. 83–89 Česká republika. Ústava České republiky. In: *Sbírka zákonů*, Česká republika. 1992, roč. 1993, částka 1, ústavní zákon č. 1 [online]. [cit. 2017-03-10]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>.

⁸³ který zní: „*Uspořádání Polského ústavního soudu a způsob řízení před soudem stanoví zákon.*“ Polská republika. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. In: *Dziennik Ustaw 1997 nr. 78 poz. 483*, Polská republika. 1997, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970780483>.

⁸⁴ Polská republika. Ustawa o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym z dnia 30 listopada 2016 r. In: *Dziennik Ustaw 2016 poz. 2072*, Polská republika. 2016, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2016/2072>.

⁸⁵ Polská republika. Ustawa Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału z dnia 13. grudnia 2016 r. In: *Dziennik Ustaw 2016 poz. 2074*, Polská republika. 2016, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2016/2074>, § 1 odst. 2.

⁸⁶ Polská republika. Ustawa o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 listopada 2016 r. In: *Dziennik Ustaw 2016 poz. 2073*, Polská republika. 2016, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2016/2073>.

⁸⁷ Polská republika. Ustawa Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału z dnia 13. grudnia

- a v neposlední řadě je daná problematika upravena v zákoně o Polském ústavním soudu ze dne 22. července 2016, respektive se jedná pouze o ustanovení § 18 odst. 1, 4, 5, které pozbude účinnosti ke dni 1. ledna 2018.

Dále pak bude pro potřebu srovnání stávající úpravy užitá stará právní úprava obsažená ve zrušeném zákoně o Ústavním soudu PR, Dz. U. 1997 nr. 102 poz. 643 (dále také jen jako: „*zákon o PÚS*“). Ten platil v Polské republice od roku 1997 až do roku 2015. Tento zákon byl přijat již v měsících, které následovaly po schválení Ústavy PR. Konkrétně byl vyhlášen dne 1. srpna 1997. Účinnosti pak nabyl dne 17. října 1997, ostatně jako sama Ústava PR. Nenastala tedy výše podrobně popsaná situace výrazného časového odstupů mezi přijetím ústavního rámce tohoto orgánu a prováděcího zákona, kdy se jednalo cca o tři léta (srov. podkapitola 1.1 Vývoj v 70. a 80. letech). Zákon byl derogován až zákonem o Polském ústavním soudu ze dne 25. června 2015⁸⁸, ten byl několikrát novelizován a následně zrušen zákonem o Polském ústavním soudu ze dne 22. července 2016. Z toho je patrné, že proběhla řada změn právní úpravy v celkem rychlém sledu, o těchto skutečnostech bude obsírněji pojednáno v kapitole 3. Pozice Polského ústavního soudu v dělbě moci.

2.1 Složení Polského ústavního soudu a volba soudců

Ústava PR nejenže vymezuje složení Polského ústavního soudu, ale rovněž stanoví i základní zásady výběru soudců. Předem je třeba říci, že se tento orgán sestává z 15 soudců, kteří jsou voleni Sejmem.⁸⁹ Je patrné, že oproti původní úpravě Ústavy PLR byl počet soudců navýšen, přičemž jde o počet totožný s počtem ústavních soudců dle úpravy obsažené v Ústavě ČR. Jednou ze základních zásad při výběru soudců je tzv. „*zásada volitelnosti soudců*“⁹⁰, která stanoví podmínky kladené na potencionální kandidáty, a tím eliminuje nežádoucí okruh osob. Ústava PR v tomto směru stanoví pouze základní

2016 r. In: Dziennik Ustaw 2016 poz. 2074, Polská republika. 2016, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2016/2074>.

⁸⁸ Polská republika. Ustawa o Trybunale Konstytucyjnym z dnia 25 czerwca 2015 r. In: Dziennik Ustaw 2015 poz. 1016, Polská republika. 2015, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2015/1064>.

⁸⁹ BANASZAK, Bogusław. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: komentarz*. 2. vyd. Warszawa: Wydawnictwo C. H. Beck, 2012. ISBN 978-83-255-4096-8., str. 978 a následující.

⁹⁰ Tamtéž, str. 978.

koncepti, detaily ponechává na zákonné úpravě, kdy se soudcem může stát ten, kdo je nositelem zásadních znalostí právní vědy.⁹¹ Obsah tohoto pojmu však již nikterak nespécifikuje a ponechává pouze tuto vágní formulaci, proto je k určení konkrétního okruhu osob, které se mohou stát ústavními soudci, nutné zkoumat příslušnou platnou právní úpravu, což je v současnosti zákon o Statusu soudců. Ten, vedle výše určené podmínky, zakotvuje, že se rovněž musí jednat o osobu, jež splňuje předpoklady pro výkon funkce soudce Nejvyššího soudu.⁹² Uchazeč musí splnit tyto podmínky:

- „...*má polské státní občanství, přičemž požívá plná občanská i veřejná práva,*
- *je bezúhonného charakteru*⁹³,
- *má vysokoškolské právnické vzdělání a získal titul magistra v Polsku nebo zahraniční, pokud bylo toto uznáno,*
- *je nositelem zásadních znalostí právní vědy,*
- *je zdravotně způsobilý co do plnění závazků soudce,*
- *má minimálně desetiletkou praxi, kterou získal na pozici soudce, prokurátora, předsedy, místopředsedy, staršího rádce nebo rádce Generální prokuratury Polské republiky nebo působil v Polské republice jako advokát, právní rádce nebo notář.*“⁹⁴

Tyto podmínky však nejsou neprolomitelné, neboť ten, kdo má titul profesora nebo alespoň docenta⁹⁵ získaný v oblasti práva a zároveň pracuje ve vědecko-výzkumném institutu, vysokém školství, Polské akademii věd atd., nemusí výše uvedené podmínky splňovat.⁹⁶ V porovnání s českou úpravou tedy neexistuje

⁹¹ Tamtéž, str. 978.

⁹² Polská republika. Ustawa o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 listopada 2016 r. In: Dziennik Ustaw 2016 poz. 2073, Polská republika. 2016, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2016/2073>, článek 3.

⁹³ Můžeme říci, že se jedná o souhrn jednotlivých vlastností, skutků a okolností, které tvoří veřejný obraz konkrétní osoby. Srov. LASKOWSKI, Michał. Ustawowe pojęcie „nieskazitelność charakteru”. *Prokuratura i prawo*. Sandomierz: Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu, 2008, (6). ISSN 1233–2577.

⁹⁴ Polská republika. Ustawa z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym. In: Dziennik Ustaw 2002 nr 240 poz. 2052, Polská republika. 2002, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20022402052>, článek 22.

⁹⁵ Byl použit ekvivalent dle české úpravy, v Polsku se jedná o tzv. „*habilitowanego doktora*“.

⁹⁶ Polská republika. Ustawa z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym. In: Dziennik Ustaw 2002 nr 240 poz. 2052, Polská republika. 2002, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20022402052>, článek 22.

přímo nastavená hranice nejnižšího věku pro možnost volby soudce⁹⁷ (např. polská právní úprava nevyžaduje minimální věk pro možnost habilitace⁹⁸). Rovněž je třeba říci, že česká právní úprava vyžaduje splnění několika kumulativních podmínek, které se na rozdíl o polské právní úpravy nedají prolomit⁹⁹ (byť výše uvedené podmínky polské právní úpravy jsou rovněž kumulativní). Z tohoto důvodu je možné v tomto směru označit českou právní úpravu za mnohem přísnější, na druhou stranu polská právní úprava mnohem podrobněji specifikuje požadavky na praxi kandidátů na soudce přímým výčtem funkcí a povolání, neboť česká úprava obsahuje pouze vágní ustanovení o právní praxi bez dalšího upřesnění, což může být vnímáno velmi široce.

Další zásadou uplatňovanou při výběru soudců je „*zásada funkčního období*“¹⁰⁰, kdy je soudce volen na dobu 9 let, a to bez možnosti opětovného opakování svého mandátu. Navíc je funkční období, oproti předchozí úpravě v zákoně o Ústavním soudu PLR, vázáno přímo na osobu soudce.¹⁰¹ Tuto zásadu je možné hodnotit veskrze pozitivně, neboť může eliminovat nežádoucí vlivy při rozhodování ústavních soudců, zejména v případě jejich aspirace na znovuzvolení, kdy je omezena „motivace“ k rozhodování s ohledem na politické rozložení sil v Sejmu. Tím samozřejmě není vyloučen stav, kdy ústavní soudci rozhodují tzv. „politicky“, avšak máme za to, že důsledkem může být zvýšení nezávislosti soudce při výkonu funkce.

Nedostatkem české právní úpravy je také bezesporu systém obměny složení ústavního soudu, respektive skutečnost, že k této obměně dochází tzv. v „jedné vlně“. To umožňuje orgánu, který soudce vybírá (prezidentu a v návaznosti na něj Senátu, který kandidáty potvrzuje), jednak zásadním způsobem ovlivnit jeho složení, neboť dochází k výměně celého složení soudu

⁹⁷ Srov. FOREJTOVÁ, Monika. *Ústavní soudnictví*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87713-09-9., str. 84.

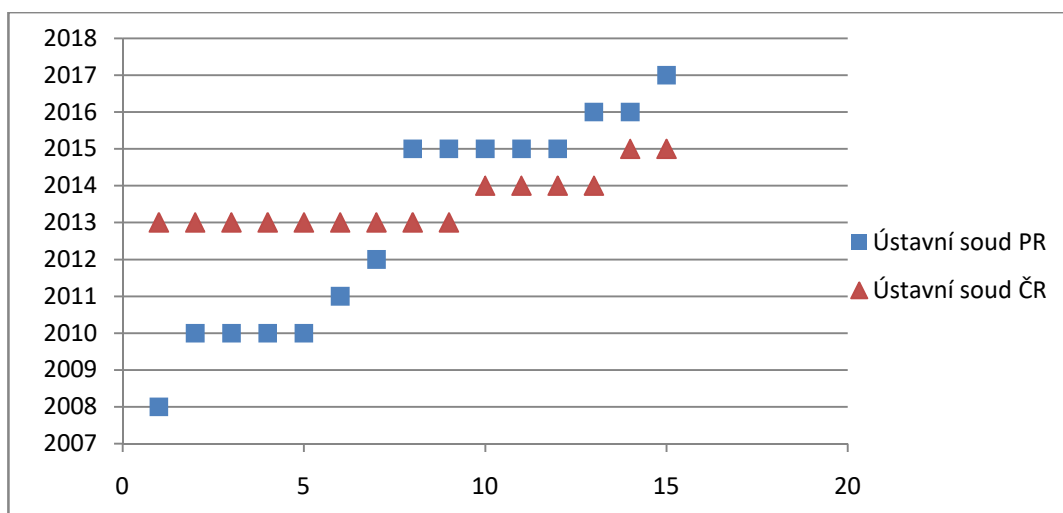
⁹⁸ Srov. Polská republika. Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki In: Dziennik Ustaw Dz.U. 2003 nr 65 poz. 595, Polská republika. 2003, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20030650595>.

⁹⁹ Srov. FOREJTOVÁ, Monika. *Ústavní soudnictví*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87713-09-9., str. 84.

¹⁰⁰ BANASZAK, Bogusław. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: komentarz*. 2. vyd. Warszawa: Wydawnictwo C. H. Beck, 2012. ISBN 978-83-255-4096-8., str. 978.

¹⁰¹ SKRZYDŁO, Wiesław. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: komentarz*. 7. vyd., stan prawny na 1 marca 2013 r. Warszawa: Lex a Wolters Kluwer business, 2013. ISBN 978-83-264-4223-0., str. 258.

zpravidla v jednom funkčním období těchto orgánů (funkční období Prezidenta ČR je 5 let), jednak může i celkově ochromit jeho působení, byť už i tím, že nebude navrhovat kandidáty.¹⁰² Vedle toho polská právní úprava již v zákoně o Ústavním soudu PLR počítala s výběrem kandidátů ve dvou vlnách¹⁰³ a následná právní úprava na tuto koncepci navázala tím, že soudci Ústavního soudu PLR se stali členy nově vzniklého Polského ústavního soudu s tím, že jejich funkční období končí uplynutím doby, na kterou byli zvoleni.¹⁰⁴ Nedochází tak k obměně kandidátů v jednom funkčním období orgánu, který soudce vybírá, ale alespoň ve dvou (funkční období poslance Sejmu jsou 4 léta), což můžeme rozhodně hodnotit oproti české právní úpravě pozitivně.¹⁰⁵ To demonstruje i níže uvedený graf, jenž uvádí léta jmenování současných ústavních soudců českého a Polského ústavního soudu.

Graf č. 1 – Obměna ústavních soudců v České a Polské republice¹⁰⁶

¹⁰² Srov. FOREJTOVÁ, Monika. *Ústavní soudnictví*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87713-09-9., str. 82.

¹⁰³ Srov. Polská lidová republika. Ustawa z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym. In: Dziennik Ustaw 1985 nr 22 poz. 98, Polská lidová republika. 1985, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19850220098>, § 36.

¹⁰⁴ Polská republika, Ustawa z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym. In: Dziennik Ustaw 1997 nr 102 poz. 643, Polská republika. 1997, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19971020643>, čl. 88.

¹⁰⁵ Polská republika, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. In: Dziennik Ustaw 1997 nr. 78 poz. 483, Polská republika. 1997, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970780483>, čl. 96.

¹⁰⁶ *Ústavní soud české republiky: O Ústavním soudu: Funkcionáři a soudci* [online]. [cit. 2017-03-14]. Dostupné z: <http://www.usoud.cz/soucasni-funkcionari-a-soudci/>; *Trybunał Konstytucyjny: O Trybunale: sędziowie trybunału* [online]. [cit. 2017-03-14]. Dostupné z: <http://trybunal.gov.pl/o-trybunale/sedziowie-trybunalu/>.

Na druhou stranu je otázkou, jestli je zajištěna kontinuita rozhodování a odolnost soudu vůči možným zásahům do jeho činnosti právě skrze jmenování ústavních soudců. V tomto máme za to, že byt' se dá výběr soudců ve dvou vlnách rozhodně považovat za pozitivnější než ve vlně jedné, nemusí to ještě znamenat poskytování dostatečné záruky pro stabilitu tohoto orgánu.¹⁰⁷ Možnou inspirací v tomto směru se zdá být systém výběru soudců Nejvyššího soudu USA, kdy za funkčního období jednoho prezidenta dochází ke jmenování zpravidla pouze několika ústavních soudců.¹⁰⁸ Navržené řešení by pak mohlo spočívat v prodloužení funkčního období, popřípadě odstupňování volby soudců ideálně rozdělených do několika vln (alespoň do třech).

Jak již bylo uvedeno výše, jednotlivé ústavní soudce volí Sejm, otázkou zůstává, jakým způsobem se tak děje, neboť současná platná právní úprava sice předpokládá existenci řádu, jenž má vydat Sejm, který upravuje zásady a proces výběru soudců¹⁰⁹, ale do současné chvíle tento vydán nebyl. Tímto se opustila předchozí koncepce, kdy zákonná úprava přímo stanovila některé podmínky volby, např. to, že volba soudců probíhá za přítomnosti minimálně jedné poloviny všech poslanců a kandidáta může navrhnout skupina 50 poslanců.¹¹⁰ Zákodárce svůj záměr regulovat zásady a proces volby soudce skrze řád vydávaný Sejmem opřel o rozhodnutí ústavního soudu ve věci novelizace zákona o PÚS, jejichž některá ustanovení shledal v rozporu s Ústavou PR.¹¹¹ Dle tohoto nálezu Ústava PR nestanoví právo, ale naopak závazek zákonodárce vydat zákon k provedení ustanovení týkajících se organizace a způsobu řízení před Polským ústavním soudem, přičemž je limitován zněním Ústavy PR, tedy k vydání zákonů, jež budou regulovat otázky týkající se Polského ústavního soudu, musí být zákonodárci v současném znění ústavy dáno patřičné zmocnění. Také není možné dle názoru Polského ústavního soudu zahrnout proces výběru soudců

¹⁰⁷ Srov. FOREJTOVÁ, Monika. *Ústavní soudnictví*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87713-09-9., str. 83.

¹⁰⁸ Srov. BLAHOŽ, Josef, Vladimír BALAŠ a Karel KLÍMA. *Srovnávací ústavní právo*. 5., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-687-7., str. 357.

¹⁰⁹ Polská republika. Ustawa o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 listopada 2016 r. In: Dziennik Ustaw 2016 poz. 2073, Polská republika. 2016, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2016/2073>, čl. 2.

¹¹⁰ BANASZAK, Bogusław. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: komentarz*. 2. wyd. Warszawa: Wydawnictwo C. H. Beck, 2012. ISBN 978-83-255-4096-8., str. 978.

¹¹¹ Projekt Ustawy o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego: UZASADNIENIE. In: *Trybunał Konstytucyjny* [online]. [cit. 2017-03-14]. Dostupné z: http://trybunal.gov.pl/uploads/media/projekt_ustawy_o_statusie_sedziow_TK.pdf.

do organizace Polského ústavního soudu, neboť to nemá oporu v ostatních člancích Ústavy PR a jednalo by se o extenzivní výklad.¹¹² Z tohoto vyplývá, že není problém se zmocněním v případě přijetí zákona, který upravuje organizaci a způsob řízení před Polským ústavním soudem, avšak vedle toho byl Sejmem přijat i zákon o Statusu soudců, který upravuje výše uvedené otázky, přičemž Ústava PR o přímém zmocnění zákonodárce k jeho vydání nehovoří. Skutečnost, že vydání takového zákona nebude v rozporu s Ústavou PR, Sejm opřel zejména o závěry expertní skupiny, jež se ve své zprávě mimo jiné zabývala i touto problematikou. Dle názoru těchto expertů¹¹³ současné znění Ústavy PR připouští zmocnění k vydání dalšího zákona, který by upravoval zejména pracovní podmínky a způsob odměňování ústavních soudců, přičemž doporučili, aby byla přijata právní regulace ve třech oblastech:

- Detailnější ústavní úprava, čímž by byla eliminována možnost příliš široké dispozice zákonodárce k regulaci otázek organizačních a procesních,
- řád Sejmu, který by jasně vymezoval detaily výběru soudců ústavního soudu, přičemž by Sejm měl povinnost volby plného skladu soudu, jak ostatně plyne ze znění ústavy (skutečnost, že Sejm vydává tento řád, by měl plynout jednak z Ústavy PR a jednak z nově přijatého zákona, tj. buď o organizaci a způsobu řízení, či zákona o úpravě pracovních podmínek a odměňování),
- přijetí zákonů o organizaci a způsobu řízení před Polským ústavním soudem a zákon, který by upravoval pracovní podmínky a odměňování soudců.¹¹⁴

¹¹² Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 marca 2016 r. sygn. akt K 47/15 w sprawie: *Nowelizacja ustawy o Trybunale Konstytucyjnym* In: Dziennik Ustaw nr 111 poz. 539 [online]. 1995 [cit. 2017-02-28]. Dostupné z: http://ipo.trybunal.gov.pl/ipo/Sprawa?&pokaz=dokumenty&sygnatura=K%2047/15#zdanieodrebn_e_13819_1.

¹¹³ Prof. UJK dr hab. Arkadiusz Adamczyk; Dr Wojciech Arndt; Prof. dr hab. Bogusław Banaszak; Prof. dr hab. Andrzej Bryk; Prof. UEK dr hab. Paweł Czubik; Prof. dr hab. Andrzej Dziadzio; Prof. dr hab. Jolanta Jabłońska-Bonca; Prof. dr hab. Anna Łabno; Prof. UW dr hab. Jan Majchrowski; Prof. UW dr hab. Maciej Marszał; Sędzia SN w st. spocz. Bogusław Nizieński; Prof. dr hab. Bogdan Szlachta; Prof. UKSW dr hab. Bogumił Szmulik; Prof. UW dr hab. Jarosław Szymanek.

¹¹⁴ Raport Zespołu Ekspertów do spraw Problematyki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 lipca 2016 r. In: *Sejm Rzeczypospolitej polskiej: media* [online]. [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: [http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/ASEA-ADRKBW/\\$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf](http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/ASEA-ADRKBW/$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf).

Současně s tímto expertní skupina navrhla zakotvit na zákonodárné úrovni některé specifika výběru soudců. Se zřetelem k tomu, že výběr soudců probíhá v Sejmu, a také s ohledem na to, že v Sejmu působí poslanecké kluby, bylo doporučeno, aby kandidáta mohlo navrhnout 15 poslanců (právě 15 poslanců může vytvořit poslanecký klub v Sejmu). O takto navržených kandidátech mělo být hlasováno, přičemž ke zvolení by byla potřeba získat 3/5 hlasů poslanců, a to za podmínky, že k platnosti hlasování je třeba přítomnosti alespoň poloviny počtu všech poslanců.¹¹⁵ To by zajišťovalo větší legitimitu zvolených soudců, přičemž by zřejmě muselo dojít i ke konsensu napříč politickými stranami. Mohl by však dojít k situaci, kdy by za těchto podmínek nebyl zvolen žádný kandidát. I na tuto situaci však expertní skupina připravila řešení. Neboť v návrhu počítala s tím, že v případě, že nebude kandidát zvolen potřebnými 3/5 hlasů, bude se hlasování opakovat, a to tak, že do dalšího hlasování postoupí dva kandidáti s nejvyšším počtem získaných hlasů a následně bude z těchto dvou zvolen ústavní soudce, a to už pouze prostou většinou hlasů (stále však za přítomnosti minimálně poloviny počtu všech poslanců). Zabývali se také situací, kdy bude navržen pouze jeden kandidát, v tomto případě doporučili volbu absolutní většinou hlasů.¹¹⁶

Výše nastíněné závěry expertní skupiny v oblasti volby soudců pak byly částečně zákonodárcem promítnuty do současné právní úpravy, neboť byl přijat zákon o Organizaci a řízení a zákon o Statusu soudců, přičemž zákon o Statusu soudců obsahuje zákonné zmocnění Sejmu k vydání řádu ve věcech volby ústavních soudců.¹¹⁷ Nicméně, požadavku na změnu na ústavní úrovni a provedení některých specifik volby soudců na zákonodárné úrovni, vyhověno, skrze přijetí příslušné právní úpravy, zatím nebylo. Kromě toho, můžeme v současnosti zatím pouze polemizovat nad obsahem řádu, který bude upravovat volbu ústavních soudců, a rovněž je stále otázkou, zda bude vycházet z doporučení expertní komise či nikoliv. Každopádně je třeba říci, že závěry komise, a to už jen s ohledem na její složení, mají alespoň na akademické úrovni velkou váhu. Nastíněný systém změn je možné shledat racionálním a směřujícím k upevnění postavení Polského ústavního soudu a jeho role v ústavním systému

¹¹⁵ Tamtéž.

¹¹⁶ Tamtéž.

¹¹⁷ Srov. Polská republika. Ustawa o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 listopada 2016 r. In: Dziennik Ustaw 2016 poz. 2073, Polská republika. 2016, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2016/2073>, čl. 2.

Polské republiky, neboť by došlo k redukci volné úvahy zákonodárce nad otázkami postavení a fungování tohoto orgánu skrze zákonodárnou či jinou iniciativu. O tomto bude též pojednáno v další kapitole.

Na volbu ústavních soudců Polského ústavního soudu navazuje zásada, že z řad jeho členů je Prezidentem Polské republiky (dále také jen: „Prezident RP“) jmenován předseda a místopředseda.¹¹⁸ Děje se tak na návrh pléna soudu, které představuje jednotlivé kandidáty. Sama Ústava PR počty kandidátů nestanoví, ale s ohledem na předchozí usnesení Polského ústavního soudu by se mělo jednat o minimálně dva kandidáty na každou z funkcí.¹¹⁹ Podrobnosti volby pak stanoví zákon o Organizaci a řízení, přičemž se zákon musí striktně držet v mezích zásad nastíněných Ústavou PR,¹²⁰ tuto povinnost vyjadřuje i důvodová zpráva k návrhu zákona o Organizaci a řízení, která hovoří o tom, že procedura výběru předsedy a místopředsedy je sice v dispozici zákonodárce, avšak pouze v nastíněných mezích. Je zapotřebí říci, že klíčovým orgánem této volby je Prezident RP, pouze na jeho uvážení je, který z kandidátů bude vybrán na příslušnou pozici. Samozřejmě by pak mohla nastat situace, kdy nebude jmenován ani jeden z kandidátů, z tohoto důvodu, zejména aby nedošlo k omezení činnosti Polského ústavního soudu (s ohledem k významu předsedy na fungování tohoto orgánu), je zákonem dáno, kdo a v jaké míře vykonává tuto funkci za něj.¹²¹ To bezesporu představuje pojistku, která má zabránit tomu, aby se činnost prezidenta nepromítala do fungování tohoto orgánu. Navíc při srovnání s českou právní úpravou můžeme dojít k závěru, že v oblasti jmenování má Polský ústavní soud větší autonomii. Byť v obou systémech jmenuje předsedu a

¹¹⁸ Polská republika, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. In: Dziennik Ustaw 1997 nr. 78 poz. 483, Polská republika. 1997, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970780483>, čl. 194 odst. 2.

¹¹⁹ BANASZAK, Bogusław. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: komentarz*. 2. vyd. Warszawa: Wydawnictwo C. H. Beck, 2012. ISBN 978-83-255-4096-8., str. 979.

¹²⁰ Raport Zespołu Ekspertów do spraw Problematyki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 lipca 2016 r. In: *Sejm Rzeczypospolitej polskiej: media* [online]. [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: [http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/ASEA-ADRKBW/\\$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf](http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/ASEA-ADRKBW/$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf).

¹²¹ Polská republika. Ustawa o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym z dnia 30 listopada 2016 r. In: Dziennik Ustaw 2016 poz. 2072, Polská republika. 2016, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2016/2072>, čl. 11 a následující.

místopředsedu ústavního soudu prezident¹²², tak v českém systému nemají ústavní soudci na toto jmenování byť ani zanedbatelný vliv (dle platné úpravy) a prezident není nikterak vázán jejich případnými návrhy, může tedy z jejich středu zvolit kohokoliv. Také je nutno uvést, že prezident v polském systému volby předsedy a místopředsedy má minimálně srovnatelné postavení s plénem, které mu kandidáty představuje. Tyto dva subjekty se v případě volby vzájemně podmiňují, neboť bez návrhu soudců nemůže proběhnout jmenování prezidentem a bez prezidenta nemůže plénum jmenovat soudce. Plénu rovněž nic nebrání v tom, aby prezidentu opakovaně navrhovalo stejné kandidáty.¹²³

2.2 Rozpočet Polského ústavního soudu

Způsob financování a výše finančních prostředků může ovlivňovat činnost státních orgánů, negativně se pak může projevit zejména např. podfinancování. Proto je rozpočet a stanovení jeho výše pro reálné fungování jakéhokoliv orgánu jednou ze zásadních problematik. Základním východiskem je Ústava PR, která stanoví, že zásady vypracování rozpočtu včetně jednotlivých kapitol stanoví zvláštní zákon.¹²⁴ Ten je pak východiskem ke stvoření jednotlivých rozpočtových zákonů pro konkrétní rok.¹²⁵ Rozpočet Polského ústavního soudu je stanoven vždy ve své samotné části, není zahrnut do rozpočtu pro soustavu obecných soudů.¹²⁶ Jednotlivé rozpočty a výdaje v posledních letech může přiblížit následující graf.

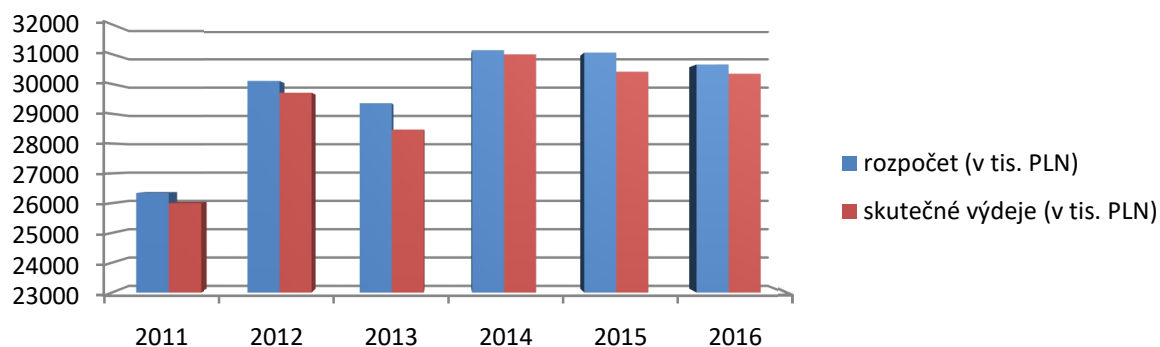
¹²² Srov. Česká republika. Ústava České republiky. In: *Sbírka zákonů*, Česká republika. 1992, roč. 1993, částka 1, ústavní zákon č. 1 [online]. [cit. 2017-03-10]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>, čl. 62 písm. f).

¹²³ Srov. Polská republika. Ustawa o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym z dnia 30 listopada 2016 r. In: *Dziennik Ustaw 2016 poz. 2072*, Polská republika. 2016, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2016/2072>, čl. 11 a následující.

¹²⁴ Polská republika, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. In: *Dziennik Ustaw 1997 nr. 78 poz. 483*, Polská republika. 1997, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970780483>.

¹²⁵ Polská republika, Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. In: *Dziennik Ustaw 2009 nr 157 poz. 1240*, Polská republika. 2009, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20091571240>.

¹²⁶ Srov. Polská republika, Ustawa budżetowa na rok 2015 z dnia 15 stycznia 2015 r. In: *Dziennik Ustaw 2015 poz. 153*, Polská republika. 2015, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20150000153>.

Graf č. 2 – rozpočet Polského ústavního soudu v letech 2011–2016¹²⁷

I vzhledem k výše uvedenému je zřejmé, že zabezpečení finančních prostředků může výrazně ovlivnit rozhodovací činnost soudu, neboť se jedná o permanentní činnost, která vyžaduje stálý přísun financí. Jistým východiskem je, že rozpočet tvoří příslušné orgány moci soudní. Rozhodující slovo zejména s ohledem na výši prostředků má však Sejm, i když musí své rozhodnutí konzultovat s vládou¹²⁸, to však nemusí zajistit, že nedojde k nátlaku na ústavní soud právě skrze financování. Vždyť jak lépe, snad i ústavně konformním způsobem, znesnadnit fungování orgánu než právě skrze omezení financí. (Srov. snížení plánovaného rozpočtu Polského ústavního soudu pro rok 2016.)¹²⁹

2.3 Řízení před Polským ústavním soudem

Otázky, které se týkají způsobu řízení před Polským ústavním soudem, nepředstavují hlavní cíle této diplomové práce, avšak je nutné zmínit alespoň některá specifika. Zákon o Organizaci a řízení nově upravil také řízení před Polským ústavním soudem, avšak v důvodové zprávě je uvedeno, že nový zákon staví na tradici předchozích právních regulací.¹³⁰ V zásadě je možné

¹²⁷ NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI. Informacja o wynikach kontroli wykonania w 2011-2015 roku budżetu państwa w części 06 Trybunał Konstytucyjny. In: *Najwyższa Izba Kontroli: pliki* [online]. [cit. 2017-03-17]. Dostupné z: <https://www.nik.gov.pl>; *Trybunał Konstytucyjny: O Trybunale: Budżet oraz majątek Trybunału i sprawozdania z jego wykonania* [online]. [cit. 2017-03-17]. Dostupné z: <http://trybunal.gov.pl/o-trybunale/budzet-oraz-majatek-trybunalu-i-sprawozdania-z-jego-wykonania/>.

¹²⁸ BANASZAK, Bogusław. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: komentarz*. 2. wyd. Warszawa: Wydawnictwo C. H. Beck, 2012. ISBN 978-83-255-4096-8., str. 872-873.

¹²⁹ Srov. <http://wpolityce.pl/polityka/279016-andrzej-rzeplinski-domaga-sie-zwiekszenia-budzetu-na-trybunal-przeczytaj-list-prezesa-tk-do-marszalka-sejmu>.

¹³⁰ Uzasadnienie - Poselski projekt ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym.: Druk nr. 963. In: *Sejm Rzeczypospolitej Polskiej: Prace sejmowe: Druki sejmowe* [online]. [cit. 2017-03-16]. Dostupné z: <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=963>, str. 4.

konstatovat, že řízení je stále ovládáno zásadou jednoinstančnosti a zásadou návrhová, soud tedy nemůže zahájit řízení toliko na základě vlastní iniciativy. K tomu je však zapotřebí podnětu osob k tomuto legitimovaných,¹³¹ což odpovídá koncepci, na které je vystavěno i řízení před českým ústavním soudem.¹³²

Velmi zajímavé je přidělování ústavních soudců ke konkrétním kauzám, a to dle jednotlivých typů řízení (viz kapitola 3.1 Pravomoc a působnost Polského ústavního soudu). U jednotlivých typů řízení je striktně specifikována skladba soudců, přičemž rozlišujeme řízení, v nichž rozhoduje výlučně plénum, a dále řízení, ve kterých se rozhoduje ve složení pěti nebo třech soudců, či dokonce řízení, v němž rozhoduje pouze samosoudce.¹³³ Také je specificky nastavený systém výběru soudců pro jednotlivé kauzy, který je zcela zřejmě postaven na principu zákonného soudce, k jednotlivým řízením jsou totiž ústavní soudci přidělováni předsedou soudu na základě abecedního pořadí, při současném zkoumání dalších kritérií – např. potencionální význam řízení atd. (předseda může v odůvodněných případech rozhodnout, která řízení budou vzhledem k jejich významu probíhat přednostně).¹³⁴ Tento systém odpovídá skutečnosti, že v rámci způsobu organizace Polského ústavního soudu nejsou zřízeny stále senáty tak, jak jsou známy z české právní úpravy.¹³⁵

Polský ústavní soud je při svém postupu vázán návrhem na zahájení řízení¹³⁶, a to zejména předmětem, který je v návrhu vymezen a proti němuž směřuje (např. normativní akt nebo jeho část), a dále také důvody, které vedly

¹³¹ Srov. Polská republika. Ustawa o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym z dnia 30 listopada 2016 r. In: Dziennik Ustaw 2016 poz. 2072, Polská republika. 2016, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2016/2072>.

¹³² Srov. Česká republika. Zákon o Ústavním soudu. In Sbíрка zákonů, Česká republika. 1993, roč. 1993, částka 46, č. 182/1993 [Program] ASPI pro Windows, stav k 20.3.2017 [cit. 2017-03-20].

¹³³ Srov. Polská republika. Ustawa o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym z dnia 30 listopada 2016 r. In: Dziennik Ustaw 2016 poz. 2072, Polská republika. 2016, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2016/2072>, čl. 37.

¹³⁴ Tamtéž, čl. 38.

¹³⁵ Srov. Česká republika. Zákon o Ústavním soudu. In Sbíрка zákonů, Česká republika. 1993, roč. 1993, částka 46, č. 182/1993 [Program] ASPI pro Windows, stav k 20.3.2017 [cit. 2017-03-20].

¹³⁶ Polská republika. Ustawa o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym z dnia 30 listopada 2016 r. In: Dziennik Ustaw 2016 poz. 2072, Polská republika. 2016, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2016/2072>, čl. 37, čl. 67.

k podání tohoto návrhu (např. tvrzená protiústavnost).¹³⁷ Obdobně jako u ústavního soudu českého jsou i v Polské republice rozlišovány dvě formy rozhodnutí, a to nález (wyrok), kterým se rozhoduje v meritu věci, a usnesení (postanowienie), kterým se rozhoduje v procesních záležitostech.¹³⁸

¹³⁷ Uzasadnienie - Poselski projekt ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym.: Druk nr. 963. In: *Sejm Rzeczypospolitej Polskiej: Prace sejmowe: Druki sejmowe* [online]. [cit. 2017-03-16]. Dostupné z: <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=963>, str. 18.

¹³⁸ Polská republika. Ustawa o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym z dnia 30 listopada 2016 r. In: *Dziennik Ustaw 2016 poz. 2072*, Polská republika. 2016, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2016/2072>, Čl. 101 – 104. Srov. Česká republika. Zákon o Ústavním soudu. In *Sbírka zákonů, Česká republika. 1993, roč. 1993, částka 46, č. 182/1993 [Program] ASPI pro Windows, stav k 20.3.2017* [cit. 2017-03-20].

3 Pozice Polského ústavního soudu v dělbě moci

Již zakotvení tohoto orgánu v hlavě osmé Ústavy PR, která nese název „*Soudy a Tribunály*“, potvrzuje skutečnost, že se v tomto případě jedná o orgán moci soudní, byť není uveden v soustavě obecných soudů¹³⁹, což je pochopitelné, neboť se jedná o zvláštní soudní orgán, který stojí mimo tuto soustavu.¹⁴⁰ Ostatně podobnou konstrukci má i Ústava ČR, avšak Ústava PR se snaží o odlišení i prostřednictvím jazykového vyjádření, neboť soustavu obecných soudů představují soudy, jedná se např. o Nejvyšší soud či Nejvyšší správní soud, ty je však nutné odlišit od zvláštních soudů, které představují tribunály, např. Ústavní Tribunal (viz Úvod, překládáno jako: „Polský ústavní soud“) a Státní tribunál.¹⁴¹

Stejně jako většina ostatních demokratických ústav¹⁴² i Ústava PR je založena na Montesquieho trojím dělení moci, tedy na moc zákonodárnou, výkonnou a soudní,¹⁴³ což je vyjádřeno v čl. 10 odst. 1 této ústavy, v němž je stanoveno, že: „*státní zřízení Polské republiky je postaveno na dělbě a rovnováze moci zákonodárné, moci výkonné a moci soudní*“. Z toho je patrné, že Ústava PR jde ve snaze explicitně upravit vzájemné relace mezi mocí ve státě ve svém znění dále než ústava česká, neboť do příslušného článku přidává podstatný výraz, a to je rovnováha. Ta je pak základním principem, který by měl ovládat jejich vzájemné poměry, a to i přes to, že tato zásada není absolutní. Její relativnost dovozujeme ze skutečnosti, že se v některých hlavách ústavy částečně nedodrhuje,¹⁴⁴ ze znění Ústavy pak dále plyne, že moc zákonodárná má určitou převahu nad ostatními.¹⁴⁵ Polský ústavní soud k dělbě moci navíc dodává, že jednotlivé složky moci ve státě musí mít alespoň takové kompetence, které jsou

¹³⁹ Srov. Polská republika, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. In: Dziennik Ustaw 1997 nr. 78 poz. 483, Polská republika. 1997, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970780483>, čl. 175.

¹⁴⁰ GARLICKI, Leszek. *Polskie prawo konstytucyjne: zarys wykładu*. Wyd. 13, [stan prawny na 1 września 2009 r.]. Warszawa: Liber, 2009. ISBN 978-837-2061-560., str. 348.

¹⁴¹ Srov. Polská republika, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. In: Dziennik Ustaw 1997 nr. 78 poz. 483, Polská republika. 1997, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970780483>, hlava VIII.

¹⁴² PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda*. Praha: Linde, 1998. ISBN 80-7201-141-3., str. 83 a následující.

¹⁴³ Tamtéž, str. 169.

¹⁴⁴ SKRZYDŁO, Wiesław. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: komentarz*. 7. vyd., stan prawny na 1 marca 2013 r. Warszawa: Lex a Wolters Kluwer business, 2013. ISBN 978-83-264-4223-0., str. 24.

¹⁴⁵ BANASZAK, Bogusław. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: komentarz*. 2. vyd. Warszawa: Wydawnictwo C. H. Beck, 2012. ISBN 978-83-255-4096-8., str. 107.

nezbytně nutné k zachování jejich existence a fungování, moc soudní pak má být spravována výlučně svými orgány, bez ingerence moci zákonodárné či výkonné.¹⁴⁶ K tomuto je nutno dodat, že by každá z mocí měla mít prostředky pro kontrolu ostatních mocí.¹⁴⁷

Níže uvedený princip rovnováhy je dále umocněn dalšími zásadami uvedenými ve znění ustanovení hlavy osmé, článku 173. Konkrétně upravuje, že moc soudní je na ostatních nezávislá a samostatná.¹⁴⁸ Soudní soustavu obecně (ať již obecnou nebo zvláštní) je tedy nutné vnímat jako nezávislou autonomní strukturu, přičemž ingerence ostatních složek moci je samozřejmě možná (např. volba soudců, odměňování)¹⁴⁹, avšak je zde dán závazek zdržet se takových zásahů, které by byly způsobilé ovlivnit výkon fundamentálních kompetencí, např. obsah soudních rozhodnutí.¹⁵⁰

Sám Polský ústavní soud je pak v návaznosti na výše uvedené specifickou součástí veřejné moci, respektive moci soudní, která skrze ústavně svěřené kompetence realizuje ochranu ústavního systému pro případ jeho dysfunkce, přičemž tak činí z relativně nezávislého postavení, a to na základě své rozhodovací činnosti.¹⁵¹

3.1 Pravomoc a působnost Polského ústavního soudu a analýza jeho činnosti

Aby mohl být zhodnocen vliv a úloha Polského ústavního soudu, je nejprve nutné vymezit některé základní otázky. Mezi tyto otázky se bezesporu řadí i rozsah kompetencí, které jsou tomuto orgánu ústavou svěřeny. Odpověď můžeme nalézt zejména v hlavě osmé, přesněji v její části pojmenované „Polský ústavní soud“ (konkrétně v člancích 188, 189, 193, avšak v souvislosti s tím

¹⁴⁶ Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 21 listopada 1994 r. (Sygn. K. 6/94) online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: http://otk.trybunal.gov.pl/orzeczenia/teksty/otkpdf/1994/K_06_94.pdf.

¹⁴⁷ BANASZAK, Bogusław. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: komentarz*. 2. vyd. Warszawa: Wydawnictwo C. H. Beck, 2012. ISBN 978-83-255-4096-8., str. 106.

¹⁴⁸ Polská republika, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. In: Dziennik Ustaw 1997 nr. 78 poz. 483, Polská republika. 1997, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970780483>, čl. 173.

¹⁴⁹ Srov. BANASZAK, Bogusław. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: komentarz*. 2. vyd. Warszawa: Wydawnictwo C. H. Beck, 2012. ISBN 978-83-255-4096-8., str. 872–3.

¹⁵⁰ Srov. WINCZOREK, Piotr. *Komentarz do konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej: z dnia 2 kwietnia 1997 r.* Wyd. 2. Warszawa: Wydawn. Liber, 2008. ISBN 978-83-7206-082-2., str. 348.

¹⁵¹ DĄBROWSKI, Marcin. *Funkcje Trybunału Konstytucyjnego związane z hierarchiczną kontrolą konstytucyjności prawa*. Olsztyn: Wydawnictwo UWM, 2015. ISBN 978-83-7299-945-0., str. 38.

musíme vzít v potaz i jiné části Ústavy PR, a to čl. 79, čl. 122 odst. 3–6, čl. 131 odst. 1, čl. 133 odst. 2)¹⁵², v níž je stanoveno, že tento specifický orgán moci soudní rozhoduje o:

- „Souladu zákonů (rozpočtových zákonů¹⁵³) a mezinárodních smluv s ústavou,
- souladu zákonů s ratifikovanými mezinárodními smlouvami, jejichž ratifikace vyžadovala předchozího souhlasu uvedeného v zákoně,
- souladu předpisů vydávaných ústředními státními orgány s ústavou, ratifikovanými mezinárodními smlouvami a zákony,
- souladu cílů a činnosti politických stran s ústavou,
- ústavních stížnostech, ...¹⁵⁴ „...všech, jejichž ústavně zaručené práva a svobody zůstaly porušeny...ve věci souladu zákonů s ústavou nebo souladu jiného normativního aktu, na jehož základě rozhodoval soud, orgán veřejné správy, čímž definitivně rozhodl o jeho právech, svobodách nebo závazcích upravených v ústavě.“¹⁵⁵
- „...kompetenčních sporech mezi ústředními ústavními orgány státu.“¹⁵⁶

Předně je třeba uvést, že se budeme zabývat převážně stěžejními kompetencemi Polského ústavního soudu. Nejenže tento výčet představuje jednotlivé typy řízení, které před soudem probíhají, ale také z něj mimo jiné rovněž vyplývá, že Polský ústavní soud provádí kontrolu nad souladem norem v hierarchii právních předpisů, respektive má zajišťovat takový stav systému, kdy normy nižší právní síly odpovídají normám vyšší právní síly. Východiskem této kontroly je zejména soulad právních předpisů, popřípadě jiných normativních aktů a mezinárodních smluv s ústavou, neboť ta stojí na samém vrcholu hierarchie norem. I takto můžeme dospět k závěru, byť to není v Ústavě PR výslovně uvedeno (např. na rozdíl od Ústavy ČR, srov. čl. 83), že Polský ústavní soud je

¹⁵² KROK, Wiktoria. *Polski Trybunał Konstytucyjny na tle porównawczym*. Warszawa: Promotor, 2012. ISBN 978-836-0095-638., str. 41.

¹⁵³ Polská republika, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. In: Dziennik Ustaw 1997 nr. 78 poz. 483, Polská republika. 1997, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970780483>, čl. 224.

¹⁵⁴ Tamtéž, čl. 188.

¹⁵⁵ Tamtéž, článek 79 odst. 1.

¹⁵⁶ Tamtéž, čl. 189.

orgánem ochrany ústavnosti¹⁵⁷ (k tomu závěru přispívají i jiné skutečnosti, např. to, že soudci ústavního soudu jsou vázáni pouze Ústavou PR atd.¹⁵⁸). V návaznosti na to, že jím vydaná rozhodnutí mohou zkoumané právní předpisy zrušit¹⁵⁹, o něm hovoříme jako o negativním zákonodárci, což představuje jistý kontrast vůči zákonodárné moci. Někteří autoři dokonce jeho rozhodnutím přisuzují i jistý právotvorný charakter, či spíše kvaziprávotvorný charakter.¹⁶⁰ Svou tezi staví na několika argumentech. Jednak na výrazné odlišnosti rozhodnutí ústavního soudu od rozhodnutí obecných soudů, jež spočívá v tom, že obsah rozhodnutí je závazný nikoliv pouze pro účastníky, ale vyznačuje se všeobecností, tj. působí vůči neomezenému okruhu osob, tedy srovnatelně jako právní předpisy, jednak jsou rozhodnutí nositelem normativního obsahu (např. derogace zákona či konkrétního ustanovení), na základě kterého je možné je připodobnit k normativním aktům.¹⁶¹ Nicméně na druhou stranu autoři této koncepce rovněž připouští, že rozhodnutí jsou vždy v materiálním smyslu aktem aplikace práva a i z hlediska formálního nejsou v Ústavě PR řazeny mezi prameny práva.¹⁶² Tomuto pohledu však nelze upřít jistou relevanci. S ohledem na výše uvedené je možné postavit rozhodnutí na pomezí právotvorných aktů a aktů aplikace práva.

Vedle role ochránce ústavnosti Polský ústavní soud plní samozřejmě i další funkce. Je třeba uvést, že celá koncepce Ústavy RP přizpůsobila systém soudnictví s ohledem na realizaci a ochranu materiálního právního státu. Polský ústavní soud se pak, jakožto speciální složka tohoto systému podílí i na ochraně a realizaci materiálního právního státu.¹⁶³ To je zejména patrné z jeho činnosti,

¹⁵⁷ GARLICKI, Leszek. *Polskie prawo konstytucyjne: zarys wykładu*. Wyd. 13, [stan prawny na 1 września 2009 r.]. Warszawa: Liber, 2009. ISBN 978-837-2061-560., str. 349.

¹⁵⁸ Polská republika, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. In: Dziennik Ustaw 1997 nr. 78 poz. 483, Polská republika. 1997, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970780483>, čl. 195 odst. 1.

¹⁵⁹ Tamtéž, čl. 190 odst. 3.

¹⁶⁰ Srov. CZESZEJKO-SOCHACKI, Zdzisław. *Sądownictwo konstytucyjne w Polsce na tle porównawczym*. Warszawa: Trybunał Konstytucyjny, 2003. Studia i materiały (Poland. Trybunał Konstytucyjny), t. 18. ISBN: 83-8751-528-0., str. 409 a 443.

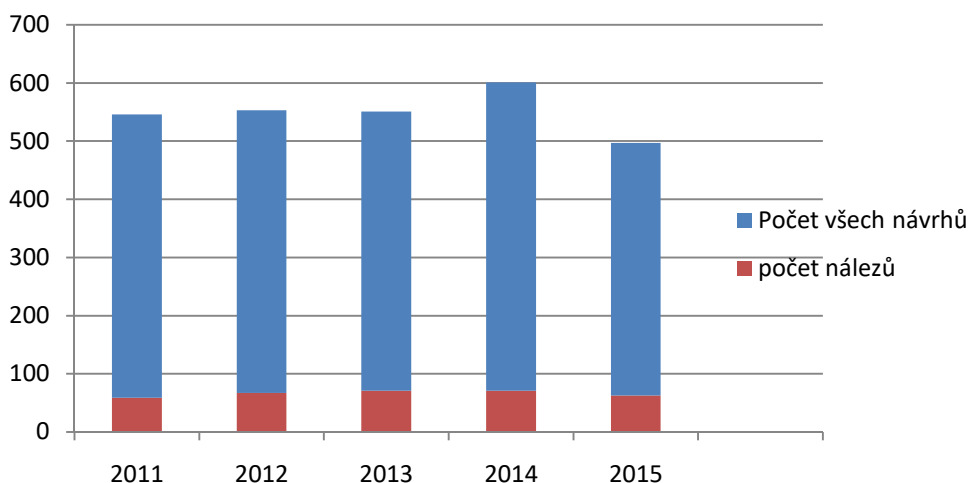
¹⁶¹ SAFAJN, Marek. *Skutki prawne orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego: Tekst wystąpienia wygłoszonego przez Prezesa Trybunału Konstytucyjnego prof. M. Safjana w Komitecie Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk 6 stycznia 2003 roku*. [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://trybunal.gov.pl/informacja-publiczna-media/archiwum/wystapienia-bylych-prezesow-tk/marek-safjan-2/>; str. bod. 2.

¹⁶² Tamtéž.

¹⁶³ KAZIMIERZ DZIAŁOCHA (RED.) [AND OTHERS], POLSKIE TOWARZYSTWO PRAWA KONSTYTUCYJNEGO a [Kancelaria SEJMU]. *Podstawowe problemy stosowania*

potažmo bohaté judikatury, která se zásadně zasloužila o výklad tohoto pojmu, kdy se mu podařilo značně překročit prosté jazykové vyjádření této zásady („*Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej*“¹⁶⁴) a rozvinout koncepci principů, které jsou s touto zásadou bytostně svázány. Jedná se např. o zákaz retroaktivity práva, ochranu nabytých práv a další.¹⁶⁵

Pokud se s ohledem na výše uvedené funkce zaměříme na reálnou činnost Polského ústavního soudu, můžeme prezentovat následující graf, v němž je vyobrazen celkový počet návrhů na zahájení řízení před Polským ústavním soudem v průběhu pěti po sobě jdoucích let (reálný nápad) v porovnání s počtem rozhodnutí meritorních (ve věci samé).

Graf č. 3 – srovnání počtu návrhů a meritorních rozhodnutí Polského ústavního soudu¹⁶⁶

Dle uvedených dat k Polskému ústavnímu soudu přijde v průměru 483 návrhů ročně, přičemž přibližně o 66 z těchto návrhů (jedná se asi o 13,7 %) je rozhodnuto formou meritorního rozhodnutí (zaokrouhlováno na celá čísla).

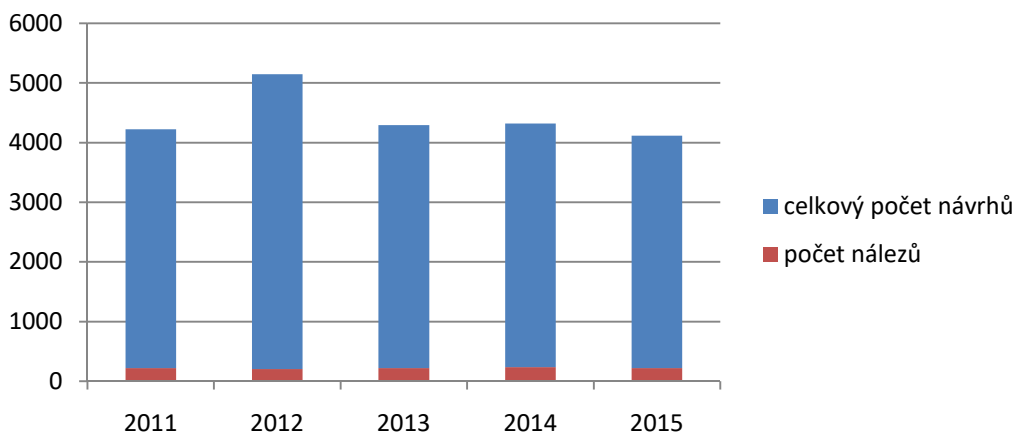
Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej: raport końcowy z badań. Warszawa: Wydawn. Sejmowe, 2006. ISBN 978-83-70597-92-4., str. 93.

¹⁶⁴ Polská republika, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. In: Dziennik Ustaw 1997 nr. 78 poz. 483, Polská republika. 1997, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970780483>, čl. 2.

¹⁶⁵ DĄBROWSKI, Marcin. *Funkcje Trybunału Konstytucyjnego związane z hierarchiczną kontrolą konstytucyjności prawa.* Olsztyn: Wydawnictwo UWM, 2015. ISBN 978-83-7299-945-0., str. 300.

¹⁶⁶ INFORMACJA O ISTOTNYCH PROBLEMACH WYNIKAJĄCYCH Z DZIAŁALNOŚCI I ORZECZNICTWA TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO W 2015 ROKU. In: *Trybunał Konstytucyjny: dokumenty: publikacje* [online]. Warszawa [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: http://trybunal.gov.pl/fileadmin/content/dokumenty/publikacje/informacje_o_problemach/Informacja2015.pdf.

Zaměříme-li se za účelem komparace těchto počtů na data týkající se Ústavního soudu ČR ve stejných letech, dojdeme k hodnotám, jež prezentuje následující graf.

Graf č. 4 – srovnání počtu návrhů a meritorních rozhodnutí Ústavního soudu ČR¹⁶⁷

Z výše uvedených dat pak můžeme konstatovat, že k Ústavnímu soudu ČR je v průměru podáno 4200 návrhů na zahájení řízení a ročně je tímto orgánem vydáno ve stanovených letech v průměru 220 nálezů za rok (což představuje zhruba 5,2 % z počtu všech návrhů). Po porovnání zmíněných dat dále docházíme k závěru, že celkový počet návrhů příchozích k Ústavnímu soudu ČR je v průměru takřka osmkrát vyšší než počet návrhů došlých k Polskému ústavnímu soudu (výsledky jsou opět zaokrouhlovány na celá čísla). Čím je však tato skutečnost dána, není jasné, neboť by si to vyžádalo velmi podrobnou analýzu, každopádně můžeme nad možnými důvody alespoň spekulovat. Nabízí se východisko, že za vniklým nepoměrem může být například i rozdílný rozsah pravomocí obou orgánů. Na základě pouhého porovnání samotných výčtů pravomocí, jež jsou svěřeny Polskému ústavnímu soudu a Ústavnímu soudu ČR, totiž dojdeme k závěru, že česká právní úprava, respektive Ústava ČR, je co do rozsahu pravomocí ústavního soudu mnohem obsírnější než její polský

¹⁶⁷ Statistické ročenky Ústavního soudu ČR 2011–2015. In: *Ústavní soud ČR* [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: http://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/ustavni_soud_www/Aktualne_prilohy/Ustavni_soud_Rocenka_2015.pdf; http://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Jine/US-Rocenka-2014_WEB.pdf; http://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/ustavni_soud_www/prilohy/Rocenka_Ustavniho_soudu_-_rok_2013.pdf; http://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/ustavni_soud_www/prilohy/ROCENKA_2012_FINAL_na_web.pdf; http://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/ustavni_soud_www/prilohy/Rocenka_Ustavniho_soudu_2011.pdf.

protějšek.¹⁶⁸ Na druhou stranu, v polském ústavním systému existuje ještě Státní soud (tribunál), který specifickým způsobem dohlíží nad dodržováním ústavnosti, tedy zejména rozhoduje o ústavní odpovědnosti při výkonu funkcí či úřadů u taxativně stanovených osob (např. se jedná o prezidenta, předsedu vlády, nebo i poslance a senátory)¹⁶⁹, přičemž jeho ekvivalent v Ústavě ČR můžeme nalézt toliko v ústavní žalobě proti prezidentu republiky. Avšak i tak má v zásadě český ústavní soud mnohem větší kompetence (byť systém ústavní odpovědnosti v Ústavě PR nemá takřka odbody)¹⁷⁰. Ovšem, rozsah stěžních kompetencí, tedy rozhodování souladu a nesouladu normativních aktů s ústavou a rozhodování o porušení základních lidských práva (viz níže), které představují převažující činnost těchto orgánů, je v zásadě stejný.¹⁷¹

Dále je třeba zabývat se také otázkou, zda se vysoký počet návrhů nepromítá negativně do činnosti Ústavního soudu ČR, neboť procentuální výše počtu meritorních rozhodnutí je v porovnání s Polským ústavním soudem o více než polovinu nižší.

Aby bylo možné dokreslit úlohu ústavního soudu PR v ústavním systému, je k výše uvedenému třeba doplnit, že další kompetencí Polského ústavního soudu je nejen ochrana ústavnosti a jeho činnost negativního zákonodárce, která je bezesporu zásadní, ale i jeho další role, která spočívá v ochraně ústavně zaručených lidských práv a základních svobod a jež je realizována skrze ústavní stížnosti podávané fyzickými či právníckými osobami.¹⁷² Ochranná funkce

¹⁶⁸ Srov. Česká republika. Ústava České republiky. In: *Sbírka zákonů*, Česká republika. 1992, roč. 1993, částka 1, ústavní zákon č. 1 [online]. [cit. 2017-03-10]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>, čl. 87.

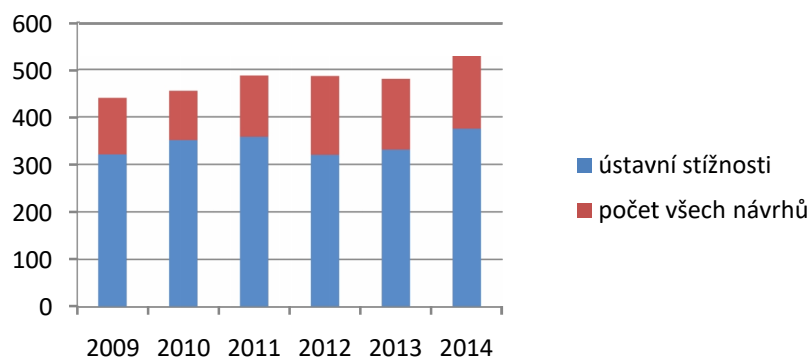
¹⁶⁹ Polská republika, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. In: *Dziennik Ustaw 1997 nr. 78 poz. 483*, Polská republika. 1997, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970780483>, čl. 198.

¹⁷⁰ Srov. TOMOSZEK, Maxim. *Ústavní odpovědnost v ústavním systému Polské republiky*. Praha: Linde Praha, 2013. ISBN 978-80-7201-908-3.

¹⁷¹ Srov. Statistické ročenky Ústavního soudu ČR 2011–2015. In: *Ústavní soud ČR* [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: http://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/ustavni_soud_www/Aktualne_prilohy;INFORMACJA_O_ISTOTNYCH_PROBLEMACH_WYNIKAJACYCH_Z_DZIAŁALNOŚCI_I_ORZECZNICTWA_TRYBUNAŁU_KONSTYTUCYJNEGO_W_2015_ROKU. In: *Trybunał Konstytucyjny: dokumenty: publikacje* [online]. Warszawa [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: http://trybunal.gov.pl/fileadmin/content/dokumenty/publikacje/informacje_o_problemach/Informacja2015.pdf.

¹⁷² Raport Zespołu Ekspertów do spraw Problematyki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 lipca 2016 r. In: *Sejm Rzeczypospolitej polskiej: media* [online]. [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: <http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/ASEA->

probíhá jak na rovině vertikální, vyjádřeno průměrem stát (či lépe veřejná moc) vs. osoba či naopak, tak na rovině horizontální, tj. osoba vs. osoba. Dochází tak ke korekci hranic práv a povinností, která má rovněž zabránit nepřiměřeným zásahům do sféry práv osob. Na okraj je třeba poznamenat, ačkoliv to není přímým předmětem této práce, že judikatura v rozebírané problematice je poměrně rozsáhlá. Jedná se o převažující typ řízení (viz níže uvedená tabulka) před Polským ústavním soudem a má praktický dopad nejen v případech konkrétních účastníků, ale i v usměrnění rozhodovací praxe obecných soudů.¹⁷³

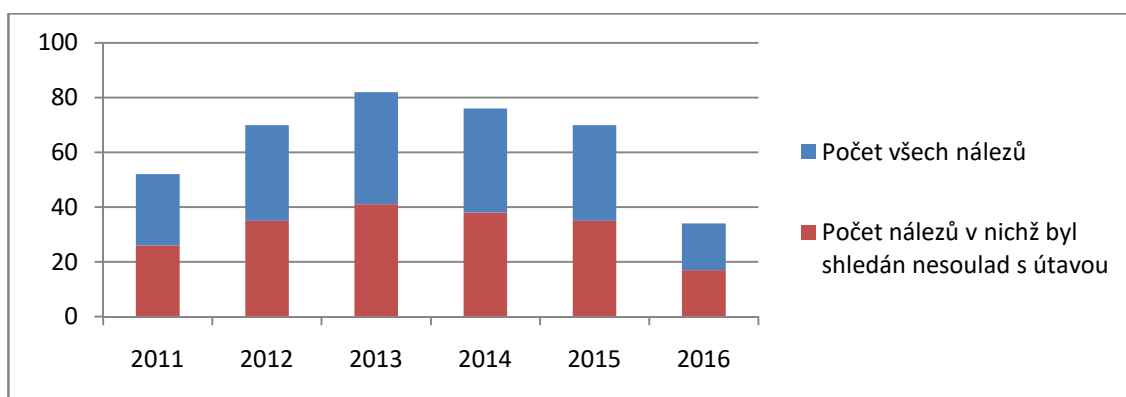
Graf č. 5 – porovnání počtu ústavních stížností a ostatních návrhů Polského ústavního soudu¹⁷⁴

Podrobnějším zkoumáním nálezů Polského ústavního soudu může poskytnout informace o jeho činnosti (zaměřili jsme se na období od roku 2001 do současnosti), zejména mohou odpovědět, kolik nálezů z celkového počtu obsahovalo alespoň jeden výrok, v němž Polský ústavní soud došel k závěru, že je normativní akt v rozporu s Ústavou PR (zahrnuty byly ty nálezy, v nichž byl shledán rozpor alespoň s jedním ustanovením nebo jeho částí). Výsledky jsou zaznamenány v následujícím grafu.

ADRKBW/\$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf; str. 75 – 77.

¹⁷³ Srov. DĄBROWSKI, Marcin. *Funkcje Trybunału Konstytucyjnego związane z hierarchiczną kontrolą konstytucyjności prawa*. Olsztyn: Wydawnictwo UWM, 2015. ISBN 978-83-7299-945-0., str. 196.

¹⁷⁴ TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY. Dynamika liczby spraw w Trybunale Konstytucyjnym w latach 1998-2014. In: *Trybunał Konstytucyjny*: [online]. [cit. 2017-03-17]. Dostupné z: <http://trybunal.gov.pl/fileadmin/content/dokumenty/ds.pdf>.

Graf č. 6 – porovnání počtu všech vydaných nálezů a nálezů, v nichž byl shledán nesoulad s ústavou¹⁷⁵

Můžeme tedy shledat, že v průběhu zkoumaných let je konstantně přibližně v polovině z počtu všech nálezů Polského ústavního soudu za daný rok ve výroku rozhodnutí uvedeno, že alespoň některé ustanovení napadeného normativního aktu nebo alespoň jeho část je v rozporu s Ústavou PR.

Z výše uvedených dat dále vyšlo najevo, že nálezů v roce 2016 bylo nejméně za posledních 6 let, můžeme se domnívat, že to bylo vyvoláno také překotnými změnami v legislativě provedenými v posledních letech¹⁷⁶ (srovnání také podkapitola současná krize polského ústavního soudnictví), neboť první nález v roce 2016 byl vydán až v březnu, a to na rozdíl od let předchozích, kdy nálezy byly vydávány průběžně po celý rok.¹⁷⁷ Pokud se dále podrobněji zaměříme na strukturu řízení, v nichž byl shledán nesoulad normativního aktu s ústavou, je skladba následující.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
K	7	14	15	20	18	9
P	10	11	10	4	6	3
SK	7	6	10	8	8	4
U	0	3	4	6	2	0
Kp	2	1	2	0	1	1
celkem	26	35	41	38	35	17

¹⁷⁵ *Internetowy Portal Orzeczeń (IPO)* [online]. Trybunał Konstytucyjny [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://ipo.trybunal.gov.pl/ipo/Szukaj?cid=1>.

¹⁷⁶ Srov. SZULEKA, Małgorzata, Marcin WOLNY a Marcin SZWED. *KRYZYS KONSTYTUCYJNY W POLSCE 2015 - 2016: Małgorzata Szuleka, Marcin Wolny, Marcin Szwed*. Warszawa: Helsińska Fundacja Praw Człowieka. ISBN 978-83-62245-60-4; str. 30.

¹⁷⁷ *Internetowy Portal Orzeczeń (IPO)* [online]. Trybunał Konstytucyjny [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://ipo.trybunal.gov.pl/ipo/Szukaj?cid=1>.

Tabulka č. 1 – počty nálezů, kdy byl shledán nesoulad s Ústavou PR¹⁷⁸

Legenda:

K=návrh na přezkum zákona nebo jeho části s ústavou (mezinárodní smlouvou)

P=právní otázky pokládáné obecnými soudy, pokud v průběhu řízení vyšel najevo možný nesoulad s Ústavou (mezinárodní smlouvou)

SK=ústavní stížnosti dle čl. 79 Ústavy PR

U=návrh na přezkoumání podzákonného předpisu normativního aktu vydaného ústředním orgánem veřejné správy

Kp=návrh prezidenta na přezkoumání souladu zákona (mezinárodní smlouvy) s Ústavou PR

Následně lze určit, že se v posledních šesti letech výrok „v rozporu s ústavou“ objevil častěji v řízeních, kdy byla prováděna kontrola abstraktní (viz níže uvedená tabulka), i když rozdíly v průběhu některých let nejsou nikterak markantní.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Abstraktní kontrola	9	18	21	26	21	10
Konkrétní kontrola	17	17	20	12	14	7

Tabulka č. 2 – srovnání abstraktní a konkrétní kontroly (nálezy, u nichž byl konstatován nesoulad s ústavou)¹⁷⁹

Shrneme-li výše uvedené, je rozhodovací činnost Polského ústavního soudu způsobila výrazným způsobem ovlivnit právní systém Polské republiky. Aby však mohly rozhodnutí svou úlohu naplnit, je v tomto procesu také zapotřebí součinnosti ostatních složek moci (byť už jenom k účinnosti nálezů – viz podkapitola Vlastnosti rozhodnutí Polského ústavního soudu). Východisko pro zjištění toho, jak taková součinnost v současnosti probíhá, mohou poskytnout data platná ke konci roku 2015 (data zpracovaná pro rok 2016 ještě nejsou k dispozici). Z počtu všech nálezů Polského ústavního soudu, jež byly vydány v roce 2015, čekalo na konci roku 2015 stále 15 z nich na odpovídající reakci zákonodárné moci, respektive na provedení nezbytných změn v právním řádu. Rovněž dalších

¹⁷⁸ Viz přehled nálezů, v rámci kterých byl konstatován nesoulad s Ústavou PR.

¹⁷⁹ Viz přehled nálezů, v nichž byl konstatován nesoulad s Ústavou PR.

53 nálezů vydaných před rokem 2015 vyžadovalo změny v právním řádu (nebo bylo potřeba učinit v návaznosti na ně ještě další změny), a ani do konce roku 2015 tyto změny provedeny nebyly. Dále celkem 23 nálezů přijatých před rokem 2015 vyžadovalo jejich provedení, a ani do konce roku 2015 tak nebylo učiněno (nebo byly provedeny způsobem, který zbudil pochybnosti).¹⁸⁰ Výše uváděné počty nejsou vzhledem k průměrnému množství nálezů vydávanému za rok zanedbatelné. Dá se také dovodit, že stav je částečně odrazem toho, že Polský ústavní soud normy nevytváří, ale naopak je zpravidla ruší, a byť jsou jeho rozhodnutí závazná, nemá prostředky a kompetence k tomu, aby závěry uvedené ve svých nálezech realizoval (vytvořil pozitivní platné právo), popřípadě aby své nálezy vykonal. Podstatné také je, že přijetím Ústavy PR ztratil (s ohledem na znění) Polský ústavní soud pravomoc závazného výkladu zákonů (i když se stále snaží platné právo ve svých nálezech interpretovat, srov. podkapitola Vlastnosti rozhodnutí Ústavního soudu). Ústava PR tedy sice jeho pozici nezávislého orgánu, který má významné kompetence v oblasti ochrany ústavnosti a základních lidských práv a jiných, zakládá, avšak dopad jeho rozhodovací činnosti může být vzhledem k výše uvedenému redukován, popřípadě naprosto vyloučen, neboť nedisponuje prostředky k jejímu prosazení (srov. podkapitola 3.2 Vlastnosti rozhodnutí Polského ústavního soudu a podkapitola Současná krize polského ústavního soudnictví).

¹⁸⁰ INFORMACJA O ISTOTNYCH PROBLEMACH WYNIKAJĄCYCH Z DZIAŁALNOŚCI I ORZECZNICTWA TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO W 2015 ROKU. In: *Trybunał Konstytucyjny: dokumenty: publikacje* [online]. Warszawa [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: http://trybunal.gov.pl/fileadmin/content/dokumenty/publikacje/informacje_o_problemach/Informacja2015.pdf; str. 194 – 199.

3.1.1 Přehled nálezů, v nichž byl konstatován nesoulad s Ústavou PR

2011	2012	2013	2014	2015	2016
K 33/08 K 9/11 K 11/10 K 25/09 K 3/09 K 19/08 K 35/08	K 37/11 K 25/11 K 2/12 K 21/11 K 27/11 K 14/12 K 8/10 K 18/09 K 10/11 K 7/10 K 33/11 K 12/11 K 27/08 K 5/11	K 38/12 K 14/11 K 17/12 K 16/13 K 27/13 K 27/12 K 11/12 K 25/10 K 30/12 K 37/12 K 17/11 K 36/12 K 31/12 K 35/12 K 30/11	K 33/13 K 50/13 K 52/13 K 46/13 K 54/13 K 8/14 K 38/13 K 13/11 K 22/10 K 44/12 K 23/11 K 35/11 K 19/11 K 16/12 K 25/13 K 36/13 K 23/13 K 17/13 K 43/12 K 21/13	K 35/15 K 34/15 K 18/14 K 1/14 K 21/14 K 5/14 K 12/14 K 41/12 K 2/13 K 60/13 K 39/12 K 25/12 K 1/13 K 14/13 K 31/13 K 29/13 K 39/13 K 34/12	K 13/16 K 37/13 K 11/15 K 6/14 K 31/15 K 24/15 K 39/16 K 8/15 K 47/15
P 7/09 P 15/10 P 21/09 P 1/11 P 31/10 P 29/10 P 1/10 P 14/10 P 36/10 P 9/09	P 8/12 P 30/11 P 15/12 P 59/11 P 35/10 P 13/11 P 12/10 P 11/10 P 41/11 P 17/10 P 19/10	P 33/12 P 40/12 P 53/11 P 49/11 P 14/11 P 26/11 P 36/12 P 11/12 P 43/11 P 44/10	P 19/13 P 51/13 P 38/11 P 49/13	P 46/13 P 37/14 P 3/14 P 10/11 P 31/12 P 45/12	P 131/15 P 62/14 P 5/14
SK 42/09 SK 2/10 SK 39/09 SK 6/10 SK 41/09 SK 9/08 SK 13/08	SK 3/12 SK 20/11 SK 8/12 SK 11/12 SK 24/11 SK 25/09	SK 18/11 SK 12/11 SK 30/09 SK 33/12 SK 61/12 SK 18/09 SK 9/10 SK 14/13 SK 10/13 SK 40/12	SK 22/13 SK 13/13 SK 6/12 SK 7/11 SK 12/13 SK 48/13 SK 22/11 SK 61/13	SK 14/12 SK 62/13 SK 26/14 SK 32/14 SK 21/14 SK 9/14 SK 59/13 SK 19/14	SK 7/15 SK 2/15 SK 31/14 SK 71/13
	U 3/11 U 4/12 U 1/12	U 5/13 U 5/12 U 2/11 U 7/12	U 9/13 U 10/13 U 2/14 U 4/14 U 12/13 U 4/13	U 6/13 U 8/14	
Kp 7/09 Kp 1/11	Kp 10/09	Kp 1/13 Kp 1/12		Kp 1/15	Kp 5/15

3.2 Vlastnosti rozhodnutí Polského ústavního soudu

Jak již bylo uvedeno výše, rozhodnutí Polského ústavního soudu jsou všeobecně závazná a je jim dán atribut konečnosti, tj. žádný jiný polský orgán veřejné moci nemůže tato rozhodnutí změnit, a zasáhnout tak do pravomocí tohoto orgánu, tak může činit jedině sám Polský ústavní soud, a to v linii dalších rozhodnutí. Význam těchto rozhodnutí spočívá v tom, že všem orgánům veřejné moci¹⁸² nejenom zakládají závazek se jimi řídit, ale dokonce i povinnost realizovat je.¹⁸³

Rozhodnutí pak může být nositelem negativního či pozitivního výroku o souladu normativních aktů s Ústavou PR. Fakt, že rozhodnutí může zrušit právní akt, který byl uznán rozporným, není explicitně vyjádřen ve znění Ústavy PR, ale lze jej pouze dovodit z jejího znění, zejména z čl. 190 odst. 3, v němž se uvádí: „...Polský ústavní soud může stanovit jiný den pozbytí účinnosti normativního aktu...“.

Z výše uvedených důvodů, tedy zejména z možnosti rušit zákony a jiné právní předpisy, jsou zásadní vlastností každého rozhodnutí otázky platnosti a účinnosti, respektive toho, kdy platnost a účinnost nastává. Platností rozumíme to, že rozhodnutí bylo přijato předepsaným způsobem, např. bylo přijato většinou hlasů¹⁸⁴, účinnost pak můžeme vnímat jako schopnost zakládat zamýšlené účinky, tj. např. zrušit zákon. Podstatné zde je, že pro účinnost rozhodnutí Polského ústavního soudu je nutné jej vyhlásit tam, kde byl ohlášen akt, kterého

¹⁸¹ *Internetowy Portal Orzeczeń (IPO)* [online]. Trybunał Konstytucyjny [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://ipo.trybunal.gov.pl/ipo/Szukaj?cid=1>.

¹⁸² BANASZAK, Bogusław. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: komentarz*. 2. vyd. Warszawa: Wydawnictwo C. H. Beck, 2012. ISBN 978-83-255-4096-8, str. 946 a následující.

¹⁸³ SARNOWIEC-CISŁAK, Marta. *Skutki wyroków TK dla oceny zdarzeń administracyjnoprawnych*. In: RED. MACIEJ BERNATT, Jakub KRÓLIKOWSKI a Michał ZIÓŁKOWSKI. *Skutki wyroków Trybunału Konstytucyjnego w sferze stosowania prawa*. Warszawa: Biuro Trybunału Konstytucyjnego, 2013. ISBN 978-83-87515-72-0., str. 45.

¹⁸⁴ Srov. Polská republika, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.* In: *Dziennik Ustaw 1997 nr. 78 poz. 483*, Polská republika, 1997, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970780483>, čl. 190.

se rozhodnutí dotýká¹⁸⁵, např. rozhodnutí o zrušení zákona je nutné vyhlásit ve sbírce zákonů. Tuto konstrukci účinnosti rozhodnutí nepovažujeme za šťastnou. I přesto, že orgán, který je kompetentní rozhodnutí v příslušné „sbírce“ vyhlásit, má ústavně danou povinnost takto činit¹⁸⁶, Polskému ústavnímu soudu není svěřen žádný legální prostředek, jak tento orgán k vyhlášení donutit. Byť orgánům veřejné moci není dána vůle rozhodovat, zda svou povinnost mají provést či nikoliv, a byť by neměly těžit ze své činnosti, která je v rozporu s právní regulací, je nutné vnímat, že jedna věc je právní zakotvení a druhá pak realita, kdy nemůžeme vyloučit, že dojde k situaci, kdy orgán nebude svou povinnost respektovat (ostatně v tomto případě k tomu již došlo). Toto zásadním způsobem oslabuje pozici Polského ústavního soudu a limituje jeho roli ochránce ústavnosti, v tomto směru má Ústavní soud ČR silnější postavení, neboť jemu ke zveřejnění ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu postačí, aby byl nález vykonatelný (na druhou stranu slabinou tohoto systému může být, že toto není zakotveno přímo v ústavě¹⁸⁷, v zásadě stačí provést změnu na úrovni zákona a český ústavní soud se ocitne ve stejné pozici).¹⁸⁸

Alespoň však existuje setrvalé stanovisko Polského ústavního soudu, že i před vyhlášením patřičným způsobem má rozhodnutí právní relevanci, a to zejména ve vztahu k soustavě obecných soudů, které položily tzv. právní otázky (tj. v průběhu řízení vyvstala otázka souladu se zákonem či s Ústavou PR). Soudy jsou povinny zohlednit již samotné rozhodnutí v řízení před tímto orgánem, tedy je pro ně relevantnější již v době před jeho vyhlášením, a to už na základě zásady „*tempus regit actum*“ a zásady vázanosti justice pouze zákonem a ústavou.¹⁸⁹

¹⁸⁵ Pokud nebyl vyhlášen, zveřejňuje se v úředním věstníku (Dziennik Urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski“), tamtéž.

¹⁸⁶ BANASZAK, Bogusław. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: komentarz*. 2. vyd. Warszawa: Wydawnictwo C. H. Beck, 2012. ISBN 978-83-255-4096-8, str. 952, či také Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 maja 2007 r. Sygn. akt K 2/07 [online]. 1995 [cit. 2017-02-28]. Dostupné z: <http://ipo.trybunal.gov.pl/ipo/Sprawa?&pokaz=dokumenty&sygnatura=K%202/07>.

¹⁸⁷ Srov. Česká republika. Ústava České republiky. In: *Sbírka zákonů*, Česká republika. 1992, roč. 1993, částka 1, ústavní zákon č. 1 [online]. [cit. 2017-03-10]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>, čl. 89.

¹⁸⁸ Česká republika. Zákon o Ústavním soudu. In: *Sbírka zákonů*, Česká republika. 1993, roč. 1993, částka 46, č. 182/1993 [Program] ASPI pro Windows, stav k 20.3.2017 [cit. 2017-03-20], § 59.

¹⁸⁹ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13. marca 2007 r. Sygn. akt K 8/07 in: Dz.U. 2007 nr 48 poz. 327 [online]. 1995 [cit. 2017-02-28]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20070480327>.

Je také třeba uvést, že v polské právní vědě probíhají spory o to, zda jsou závazné i interpretační výroky soudu, či nikoliv. Např. Nejvyšší soud Polské republiky hovoří o tom, že připuštění závaznosti interpretačních výroků by vedlo k zásahu do sféry moci zákonodárné, neboť by těmito výroky Polský ústavní soud v postatě prováděl právo tvornou činnost.¹⁹⁰ Rovněž se objevuje názor, že v případě připuštění závaznosti těchto interpretačních výroků, by se tento orgán stal nikoliv orgánem kontroly ústavnosti, ale i způsobu aplikace ústavních norem (pravomoc závazného výkladu zákonů mu od účinnosti Ústavy PR není dána), což nemá oporu v dikci Ústavy PR. Na druhou stranu se objevují opačné názory, např. že Ústava PR přímo nestanoví, že se Polský ústavní soud musí ve svém rozhodování držet pouze toho rozhodování, kdy toliko stanoví, zda jsou normativní právní akty v souladu či nesouladu s ústavou. Přičemž současné trvání na způsobu rozhodování v kategorii soulad vs. nesoulad není slučitelné se současným stavem právního řádu, zejména se pak příčí možnosti rozhodovat s ohledem na konkrétní relace a brání posouzení právní normy při zachování ústavně stanovených zásad, kdy je Polský ústavní soud ochráncem ústavnosti.¹⁹¹

Obdobně jako výroky interpretační budí rozpory i výroky tzv. právo tvorné, kdy Polský ústavní soud za neústavní považuje absenci norem (úplnou nebo částečnou), jejichž vydání je Ústavou PR presumováno (srov. ČR např. absence tzv. stykového zákona mezi komorami parlamentu).¹⁹²

S výše uvedeným se zajisté pojí otázka, zda přistupovat k pravomocím soudu a jeho postavení čistě formalisticky, anebo materiálně. Obecně vzato se naleznou vždy příznivci obou přístupů. Pokud má však systém dělby moci fungovat efektivně, tj. docílit stavu, kdy se všechny složky moci vzájemně vyvažují na základě systému brzd a rovnováh, nemělo by se přistupovat k problematice ryze formálně, ale spíše by zde měla být snaha zkoumat účel a funkci patřičného orgánu, neboť odstranění této rovnováhy vede zejména k možnostem zneužití moci jednou složkou moci na úkor druhé, což nakonec může vést k destabilizaci celého systému. Zároveň však nemůže dojít k posílení soudní moci natolik, abychom mohli mluvit o často zmiňovaném „soudcovském

¹⁹⁰ Uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2009 r. III PZP 2/09.

¹⁹¹ Srov. BANASZAK, Bogusław. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: komentarz*. 2. vyd. Warszawa: Wydawnictwo C. H. Beck, 2012. ISBN 978-83-255-4096-8, str. 946 a následující.

¹⁹² Tamtéž.

státu“. Je nasnadě vzít v potaz jakýsi rozumný kompromis mezi oběma přístupy tak, aby byla soudní moc kontrolovatelná a měla vzájemně vyváženou pozici s mocí zákonodárnou a výkonnou.

3.3 Postavení soudců Polského ústavního soudu

Velmi podstatná pro zajištění nezávislosti rozhodování Polského ústavního soudu a naplnění jeho role ochránce ústavnosti¹⁹³ je skutečnost, že jediným právním předpisem, kterým jsou ústavní soudci vázáni, je Ústava PR.¹⁹⁴ To znamená, že při výkladu ústavních norem, které se zpravidla vyznačují vysokou mírou obecnosti, je soudce vázán pouze zákazy a příkazy, jež jsou v samotné ústavě obsaženy. Samozřejmě takové normy umožňují vysokou míru interpretační volnosti, což se pojí i s možným problémem soudcovského aktivismu či naopak nihilismu. Tato volnost však není zcela bezbřehá (alespoň by tedy neměla být), ústavní soudce by měl užívat při výkladu zejména standardní či nadstandardní metody interpretace právních norem za současného použití poznatků právní vědy, své přesvědčení a svědomí (i když zde již se zřejmě pohybujeme spíše v oblasti morálky).¹⁹⁵

Navíc je další zárukou nezávislosti orgánu ústavního soudu jakožto celku, obdobně jako v jiných demokratických právních státech¹⁹⁶, nezávislost soudců při výkonu funkce. Ta se pojí k postavení soudce, respektive k jeho osobě po celou dobu výkonu funkce, do této by neměl nikdo zasahovat, zvláště pokud jde o rozhodovací činnost soudce.¹⁹⁷

Dalším z aspektů soudcovské nezávislosti je procesní trestněprávní exempce, neboť je pouze v pravomoci Polského ústavního soudu rozhodnout o případném trestním stíhání jeho soudce. Další zárukou nezávislého rozhodování je taxativní výčet důvodů pro zánik této funkce. Nový zákon o Statusu soudců rozeznává několik způsobů zániku funkce. První skupina se pojí s právními

¹⁹³ BANASZAK, Bogusław. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: komentarz*. 2. vyd. Warszawa: Wydawnictwo C. H. Beck, 2012. ISBN 978-83-255-4096-8, str. 981.

¹⁹⁴ Polská republika, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. In: *Dziennik Ustaw 1997 nr. 78 poz. 483*, Polská republika. 1997, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970780483>, čl. 198.

¹⁹⁵ BANASZAK, Bogusław. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: komentarz*. 2. vyd. Warszawa: Wydawnictwo C. H. Beck, 2012. ISBN 978-83-255-4096-8, str. 981 a následující.

¹⁹⁶ SKRZYDŁO, Wiesław. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: komentarz*. 7. vyd., stan prawny na 1 marca 2013 r. Warszawa: Lex a Wolters Kluwer business, 2013. ISBN 978-83-264-4223-0., str. 177–8.

¹⁹⁷ Tamtéž, str. 178.

událostmi, tedy zejména s během času, neboť mandát soudce zaniká uplynutím funkčního období či smrtí ústavního soudce. Další dva se pak pojí k právnímu jednání, konkrétně ke vzdání se mandátu soudcem, stejně jako k protiprávnímu jednání, přičemž funkce soudce zaniká v případě, že soudce spáchá úmyslný trestný čin a je za něj odsouzen, anebo je rozhodnuto o disciplinárním trestu zániku funkce (o tom rozhoduje vždy jedině plénum). Zánik funkce však ani v těchto případech nenastává automaticky (kromě uplynutí funkčního období) a musí být potvrzen členy ústavního soudu, a to: a) v případě smrti ústavního soudce předsedou ústavního soudu, b) v ostatních případech plénem Polského ústavního soudu.¹⁹⁸ Takto stanovenou zákonnou koncepcí zániku mandátu považujeme za pozitivní ve směru posílení nezávislosti soudce, zejména proti předchozí právní úpravě, zejména možnosti odvolat soudce na základě rozhodnutí zdravotní komise z důvodu nemoci, invalidity nebo úbytku sil. I když stanovení takového důvodu pro možný zánik funkce lze pochopit, sama formulace svojí neurčitostí zakládá pochybnost o možné zneužitelnosti tohoto ustanovení, zejména v případech, kdy jsou voleni soudci vyššího věku, u kterých lze určitý úbytek sil očekávat. Obava z možného zneužití, respektive zneužití volného výkladu výše uvedených pojmů, je pak na místě.¹⁹⁹

Další zásadní skutečností pojící se s postavením ústavního soudce je zákaz výkonu některých činností, tato podmínka je stanovena také z toho důvodu, aby se co nejlépe zabezpečila nezávislost ústavního soudu jakožto instituce, neboť má chránit před případným prosazováním individuálních zájmů soudců skrze jejich rozhodovací činnost. Zajímavou otázkou je zvláště požadavek apolitičnosti soudců, jenž je často označován jako podstata fungování nezávislého ústavního soudu.²⁰⁰ Možnost tento požadavek zajistit či se k němu alespoň reálně přiblížit však ve skutečnosti nemusí být snadná. Vždyť volba soudců je zpravidla výsledkem politických procesů, které probíhají, v případě Polské republiky

¹⁹⁸ Polská republika. Ustawa Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału z dnia 13. grudnia 2016 r. In: Dziennik Ustaw 2016 poz. 2074, Polská republika. 2016, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2016/2074>, čl. 2; čl. 18.

¹⁹⁹ Srov. Polská republika, Ustawa o Trybunale Konstytucyjnym z dnia 22 lipca 2016 r. In: Dziennik Ustaw 2016 poz. 1157, Polská republika. 2016, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: http://orka.sejm.gov.pl/proc8.nsf/ustawy/558_u.htm.

²⁰⁰ Srov. Raport Zespołu Ekspertów do spraw Problematyki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 lipca 2016 r. In: *Sejm Rzeczypospolitej polskiej: media* [online]. [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: [http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/ASEA-ADRKBW/\\$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf](http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/ASEA-ADRKBW/$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf), str. 46 a následující.

v Sejmu. Z tohoto hlediska se bude vždy jednat o volbu politickou²⁰¹, kdy bude zřejmě zpravidla volen kandidát, který je pro dané politické spektrum nejvhodnější, či alespoň neutrální. To nás vede k závěru, že možná právě neutralita kandidáta je možným východiskem řešení celého problému. Jak však nastavit požadavky na osobu soudce tak, abychom vůbec o neutrálním kandidátovi mohli hovořit, to je již předmětem diskuze. Každopádně minimálně zajímavé rozvázání tohoto problému bylo navrženo expertní komisí, která byla povolána předsedou Sejmu (již zmiňovaná v kapitole 2), kdy komise dospěla k závěru, že kandidát by neměl v období pěti let před volbou vyvíjet činnost, která by měla politický charakter (otázka účasti na demonstracích atd.).²⁰²

3.4 Současná krize polského ústavního soudnictví

Často skloňovaným výrazem v souvislosti ústavním systémem Polské republiky je v současnosti bezesporu tzv. „krize ústavního soudnictví“.²⁰³ Abychom mohli rozklíčovat, v čem tato krize spočívá, a samozřejmě zejména pro přehlednost je nutné uvést alespoň základní časovou osu včetně nejdůležitějších událostí. Vzhledem k tomu, že byl průběh události značně bouřivý, a také z důvodu rozsahu se zaměříme pouze na nejpodstatnější právní otázky, přičemž budou nejdůležitější události v průběhu časové osy k větší přehlednosti komentovány.

V roce 2013 byl vypracován návrh zákona o ústavním soudu, a to předsedou Polského ústavního soudu a dalšími dvěma soudci a dále soudci emeritními. Tento návrh následně obdržel prezident Polské republiky, který jej po provedení několika změn předložil Sejmu (jedná se o tisk 1590). Po prvním čtení v Sejmu byl návrh předložen komisi Spravedlnosti a lidských práva a komisi Zákonodárné (dále pak byl předán i do tzv. podkomisí).

²⁰¹ Srov. WĄGNEROVÁ, Eliška. Vliv parlamentů, vlád a politických stran na výběr ústavních soudců. Právní rozhledy: Praha: C. H. Beck, 1995, č. 7.

²⁰² Raport Zespołu Ekspertów do spraw Problematyki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 lipca 2016 r. In: *Sejm Rzeczypospolitej polskiej: media* [online]. [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: [http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/ASEA-ADRKBW/\\$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf](http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/ASEA-ADRKBW/$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf), str. 46 a následující.

²⁰³ Srov. Zoll A., *Kryzys wokół trybunału może rozwiązać tylko prezydent*, Gazeta Pomorska z 1.2.2016, s. 2; Grabowska-Moroz B., *Kryzys konstytucyjny z Trybunałem Konstytucyjnym w roli głównej. Cz. 1*, Kwartalnik o Prawach Człowieka 2016, nr 1; Mikołajewicz J., *Czy dobrze się bawimy? O zadaniach nauki prawa w warunkach kryzysu konstytucyjnego*, Forum Prawnicze 2016, nr. 1.

V roce 2015 byl na společném zasedání komisí navržen článek 135a (v konečném znění článek 137), jenž umožňoval, aby volba soudců Polského ústavního soudu na místo těch soudců, kterým uplyne funkční období (konkrétně 6. listopadu, 2. a 8. prosince 2015), proběhla ještě za funkčního období stávajícího Sejmu (funkční období mělo uplynout na konci roku 2015). Proběhlo druhé a třetí čtení zákona o ústavním soudu, přičemž konečné znění zákona obsahovalo výše uvedený článek. Zákon byl předán Senátu. Senát následně schválil pozměňovací návrhy zákona o ústavním soudu. Po projednání pozměňovacích návrhů Sejmem byl zákon schválen a předán k podpisu prezidentu republiky, který jej následně podepsal. Zákon nabyl 25. června 2015 účinnosti. Jednalo se o zákon o ústavním soudu z 25. června 2015, Dz.U. 2015 poz. 1064 (dále také jen jako: „*zákon o ústavním soudu z roku 2015*“.)

8. října 2015 proběhla na posledním zasedání Sejmu před uplynutím funkčního období volba 5 soudců Polského ústavního soudu.²⁰⁴ (Zvoleným soudcům však nebylo umožněno složit předepsaný slib do rukou prezidenta Polské republiky, respektive ten odmítl sliby převzít. Z tohoto důvodu se soudci nemohli ujmout své funkce.)

Zajímavou otázkou je možná aplikace zásady diskontinuity na volbu ústavních soudců. Předně je třeba říci, že se nejedná o formálně vyjádřenou zásadu v Ústavě PR, avšak i Polský ústavní soud její platnost verifikoval. Tato zásada spočívá v tom, že veškeré procesy, které probíhaly v parlamentu v konkrétním funkčním období, mají tzv. uzavřený charakter, není možné (až na výjimky) v nich pokračovat v novém funkčním období. Vystala otázka, zda to, že soudci do konce funkčního období Sejmu, jenž je zvolil, nesložili předepsaný slib, podléhá zásadě diskontinuity, tedy ve funkčním období nového sejmu by již nemohli tento slib složit. Někteří autoři jsou toho názoru, že proces i volby ústavních soudců, podléhá této zásadě.²⁰⁵ Avšak např. Polský ústavní soud

²⁰⁴ Raport Zespołu Ekspertów do spraw Problematyki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 lipca 2016 r. In: *Sejm Rzeczypospolitej polskiej: media* [online]. [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: [http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/ASEA-ADRKBW/\\$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf](http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/ASEA-ADRKBW/$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf); str. 30 – 40.

²⁰⁵ BANASZAK, Bogusław. Opinia prawna stanowiąca odpowiedź na dwa pytania: 1. Czy przepisy ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. z 2015, poz. 1064) dotyczące wyboru sędziów Trybunału w 2015 r. są zgodne z Konstytucją? 2. Czy nie zakończona ślubowaniem przed Prezydentem procedura obsadzania stanowiska sędziego TK, ma – w świetle wzorca konstytucyjnego i ustawowego – charakter zamknięty, a w szczególności czy podlega zasadzie dyskontynuacji? In: *Sejm Rzeczypospolite polskie* [online]. [cit. 2017-03-27].

aplikace této zásady na volbu soudců vylučuje, viz rozsudek sig. K 34/15. Pokud bychom se měli přiklonit k jednomu z těchto názorů, zdá se z našeho pohledu racionálnější pohled druhý. A to z toho důvodu, že překážky ve složení slibu nemusí být jen na straně zvolených ústavních soudců, ale také prezidenta republiky, který svou nečinností, či dokonce odmítáním přijetí slibu může proces volby ústavních soudců brzdit, popřípadě zastavit. V české právní úpravě je princip či zásada diskontinuity upravena např. v § 121 odst. 1²⁰⁶ zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny v platném znění.

Následně podává skupina poslanců návrh na posouzení souladu zákona s Ústavou PR. V návrhu bylo zejména namítáno, že nebyla dodržena legisvakanční lhůta šesti měsíců před provedením volby od nabytí platnosti zákona (analogická lhůta legisvakance platí v Polsku ve volebním zákonodárství) a že byla porušena také tzv. „zásada funkčního období“ tím, že byli soudci zvoleni hromadně. Návrh byl však vzat zpět (věc byla u Polského ústavního soudu označena signaturou K 29/15 a měla být projednána již v listopadu a prosinci 2015).

25. října 2015 se uskutečnily volby do parlamentu.

6. listopadu 2015 skončilo funkční období třech soudců Polského ústavního soudu.

Po prním zasedání nového Sejmu dne **12.11.2015**, byly započaty práce nad novelizačními návrhy zákona o ústavním soudu (tisk 6 a tisk 12)

17. listopadu 2015 byl skupinou poslanců podán identický návrh na posouzení souladu zákona s Ústavou PR, řízení dostalo signaturu K 34/15.

Proběhlo první čtení novelizace zákona o ústavním soudu z roku 2015, záhy proběhlo druhé a třetí čtení, při kterém byla novelizace Sejmem 19. listopadu 2015 přijata a předána Senátu. Senát nenavrhł pozměňovací návrhy a novela byla podepsána prezidentem. Jedná se o zákon o změně zákon o ústavním soudu z 19. listopadu 2015, Dz.U. 2015 poz. 1928 (dále také jen jako: „*první novela*“).

Předseda ústavního soudu nařídil jednání ve věci 34/15 v důsledku toho, že první novela rušila ustanovení článku 137 zákona o ústavním soudu z roku

Dostupné z: [http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/WBOI-A4LGYH/\\$File/69-15A_Banaszak.pdf](http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/WBOI-A4LGYH/$File/69-15A_Banaszak.pdf); str. 13 - 15.

²⁰⁶ které zní: „*V novém volebním období Sněmovny nelze projednat návrhy, které nebyly projednány a rozhodnuty v minulém volebním období, s výjimkou peticí a návrhů, o nichž je ústavním zákonem oprávněn po rozpuštění Sněmovny rozhodnout Senát, a návrhu vlády podle § 109i.*“

2015 a měla nabýt účinnosti 5. prosince, na 3. prosince 2015. (Pokud by jednání bylo nařízeno na později, mělo by to za následek nemožnost projednání tohoto návrhu, a to z toho důvodu, že již by se nejednalo o platné právo.)

Skupina poslanců (mimo jiné návrh také podal veřejný ochránce práv, první předseda nejvyššího soudu a další) podala návrh ve věci souladu první novely s Ústavou PR, řízení bylo označeno signaturou K 35/15. Jednání bylo nařízeno na 9. prosince.

30. Listopadu 2015 byli usnesením vyloučeni z projednávání ve věci 34/15 soudci, kteří se podíleli na přípravě zákona o Ústavním soudu (Andrzej Rzepliński, Stanisław Biernata i Piotra Tulei). Stejného dne bylo vydáno také usnesení o předběžném opatření, tj. do rozhodnutí ve věci 34/15 nemohla proběhnout nová volba ústavních soudců (tento zabezpečovací prostředek vybočoval z přecházející praxe soudu). Toto usnesení však nebylo respektováno.

1. prosince 2015 byli v Sejmu představeni noví kandidáti na funkci ústavních soudců. Dále byli na základě svého návrhu výše uvedení soudci také vyloučeni i z řízení ve věci K 35/15. Rovněž uplynulo funkční období dalšího soudce Ústavního soudu.

2. prosince 2015 bylo Sejmem zvoleno pět nových soudců, čtyři z nich následujícího dne složili do rukou prezidenta předepsaný slib, nebyli však předsedou Polského ústavního soudu připuštěni k rozhodování (byli zvoleni jen několik hodin před projednáním věci 34/15).

3. Prosince 2015 vydal Polský ústavní soud rozhodnutí ve věci K 34/15.²⁰⁷ Polský ústavní soud shledal část ustanovení zákona o ústavním soudu z roku 2015 v rozporu s Ústavou PR. Zejména významné bylo rozhodnutí o tom, že volba třech ústavních soudců na místo soudců, kterým končil mandát v listopadu 2015, proběhla v souladu s Ústavou PR, současně za neústavní označil volbu dvou zbývajících soudců, kteří měli nastoupit na uvolněná místa po ústavních soudcích, kterým končilo funkční období, až v prosinci roku 2015. To odůvodnil zejména tím, že mandát soudcům uplynul ještě v listopadu 2015, tedy v době, kdy trvalo funkční období Sejmu, který volbu uskutečnil. Nakonec uvedl, že nic nebrání tomu, aby soudci složili předepsaný slib do rukou Prezidenta Polské republiky

²⁰⁷ Raport Zespołu Ekspertów do spraw Problematyki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 lipca 2016 r. In: *Sejm Rzeczypospolitej polskiej: media* [online]. [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: [http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/ASEA-ADRKBW/\\$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf](http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/ASEA-ADRKBW/$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf); str. 30 – 40.

a ujali se své funkce (rozhodovalo pouze 5 soudců, plné složení by vyžadovalo, aby rozhodovali nově zvolení soudci, tedy ti, kteří byli zvoleni téhož dne, kdy se rozhodovalo).²⁰⁸

8. prosince 2015 uplynulo funkční období dalšího soudce. Prezident přijímá slib od posledního z nově zvolených pěti soudců (paradoxně současně předsedkyně Polského ústavního soudu).

9. prosince 2015 rozhoduje polský ústavní soud ve věci sign. K 35/15, kdy shledává novelu protiústavní (soud opět nerozhoduje v plném složení).

10. prosince 2015 se obrací na Polský ústavní soud vedoucí kanceláře premiéra, který namítá, že měl o věci K 35/15 rozhodovat Polský ústavní soud v plném složení.²⁰⁹ (Rozhodnutí nakonec publikováno ve sbírce zákonů bylo.)²¹⁰ Vláda argumentovala tím, že rozhodnutí nebylo přijato v plném složení, což vede k jeho neplatnosti. S ohledem na obecné poznatky právního proceduralismu je třeba říci, že byť je soudem vydáno rozhodnutí, které je stíženo zcela zjevnou vadou, je platné a závazné až do okamžiku zrušení předepsaným způsobem (v obecné soustavě soudů nadřízeným soudem). Nikdo jiný než ten, kdo je k tomu oprávněn, rozhodnutí zrušit nemůže. Tento systém představuje podstatnou procesní zásadu, neboť bez její existence by každý mohl namítat neplatnost rozhodnutí a odmítat jej vykonat. Ústava PR navíc absentuje podrobnější úpravu týkající se neplatnosti rozhodnutí (zakládá pouze, že musí rozhodnutí přijmout většina – pokud by to bylo porušeno, pak se rozhodně dá rozhodnutí označit za neplatné) a vůbec nezakládá možnost jeho zrušení (což vyplývá i z toho, že jsou rozhodnutí Polského ústavního soudu konečná).²¹¹

²⁰⁸ Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego z 3. grudzień 2015 r. sig. 34/15 *Trybunał Konstytucyjny: orzeczenia* [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://ipo.trybunal.gov.pl/ipo/Sprawa?cid=2&dokument=13039&sprawa=16426>.

²⁰⁹ Raport Zespołu Ekspertów do spraw Problematyki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 lipca 2016 r. In: *Sejm Rzeczypospolitej polskiej: media* [online]. [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: [http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/ASEA-ADRKBW/\\$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf](http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/ASEA-ADRKBW/$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf); str. 30 – 40.

²¹⁰ SZULEKA, Małgorzata, Marcin WOLNY a Marcin SZWED. *Kryzys konstytucyjny w polsce 2015 - 2016*. Warszawa: Helsińska Fundacja Praw Człowieka, 2016. ISBN 978-83-62245-60-4., [online]. [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: <http://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2016/09/HFPC-Kryzys-konstytucyjny-w-Polsce-2015-2016.pdf>; str. 23.

²¹¹ GIZBERT-STUDNICKI, Tomasz. Dopóki wyrok nie zostanie uchylony, nikt nie może się powoływać na jeho nieważnosť. In: *Rzeczpospolita: Sędziowie i sądy* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <http://www.rp.pl/Sedziowie-i-sady/312159967-Dopoki-wyrok-nie-zostanie-uchylony-nikt-nie-moze-sie-powolywac-na-jego-niewaznosc.html#ap-1>.

15. prosince 2015 bylo započato projednávání další novely zákona o ústavním soudu (tisk 122), proběhla všechna čtení a 22. prosince byl Sejmem zákon schválen a odeslán do senátu, ten nepodal žádné pozměňovací návrhy, zákon byl podepsán prezidentem a 28. prosince vešel v účinnost. Jedná se o ústavu o změně zákona o ústavním soudu z 22. prosince 2015, Dz.U. 2015 poz. 2217 (dále také jen jako: „*druhá novela*“).²¹²

Druhá novela se zaměřila zejména na úpravu několika oblastí, přičemž uvedeme především ty nejzásadnější změny:

- Plénum Polského ústavního soudu bylo usnášení schopné alespoň za přítomnosti 13 soudců, přičemž ke schválení návrhu byla nezbytná 2/3 většina hlasů,²¹³
- disciplinární řízení se soudcem ústavního soudu mohlo být zahájeno návrhem prezidenta či ministra spravedlnosti,²¹⁴
- mandát soudce mimo jiné zanikl také na návrh pléna, který schválil Sejm.²¹⁵

Již ve stádiu schvalování návrhu zákona se vůči tomuto vyhradily některé orgány moci soudní a další instituce. Můžeme uvést např. posudek první předsedkyně Nejvyššího soudu PR, v němž se mimo jiné vyjadřuje také k požadavku 2/3 hlasů potřebných ke schválení rozhodnutí, kterou považuje za rozpornou s Ústavou PR, neboť ta hovoří pouze o rozhodování většinou hlasů, nikoliv o jakési „kvalifikované většině“. Dále považuje nutnost rozhodování většiny věcí v plénu, tedy za přítomnosti alespoň 13 soudců, za vážné omezení rychlosti rozhodování před soudem, které může vést až k paralyzování činnosti Polského ústavního soudu.²¹⁶ Obdobným způsobem se ve svém posudku vyjadřuje

²¹² Raport Zespołu Ekspertów do spraw Problematyki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 lipca 2016 r. In: *Sejm Rzeczypospolitej polskiej: media* [online]. [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: [http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/ASEA-ADRKBW/\\$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf](http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/ASEA-ADRKBW/$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf); str. 30 - 40.

²¹³ Polská republika, Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o Trybunale Konstytucyjnym In: Dziennik Ustaw 2015 poz. 2217, Polská republika. 2015, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20150002217>; bod 3., bod 14.

²¹⁴ Tamtéž, bod 5.

²¹⁵ Tamtéž, bod. 8.

²¹⁶ PIERWSZY PREZES SĄDU NAJWYŻSZEGO. Opinia: Do druku nr. 122. In: *Sejm Rzeczypospolite polskie: Prace Sejmu: Druki Sejmowe* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=122>.

i Vrchní rada advokátů (Naczelna Rada Adwokacka)²¹⁷, generální prokurátor²¹⁸ a Zemská soudnická rada (Krajowa Rada Sądownictwa)²¹⁹, která mimo jiné dodala svou obavu o destabilizaci a prohloubení ústavní krize skrze překotné změny.²²⁰

Navíc Helsinský výbor pro lidská práva v Polsku ve svém posudku „*amicus curiae*“ označil rychlost tvorby druhé novely v souvislosti se stanovením její účinnosti za ohrožení stability práva. Rychlý postup Sejmu vnímá jako nerespektování zásady tvorby práva na základě společenského konsenzu, či spíše dialogu a racionality zákonodárce. Přijatá legislativní řešení považuje za směřující k oslabení pozice Polského ústavního soudu (ostatně poukazuje na to, že podobná východiska byla k oslabení ústavního soudnictví použita i v některých zemích východního bloku).²²¹

Ve světle výše uvedeného je třeba poznamenat, zejména pokud jde o nutnou 2/3 většinu hlasů potřebných pro přijetí rozhodnutí, že polská ústava ve svém platném znění nepřipouští v tomto směru diskreci zákonodárce. („*Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego zapadają większością głosów*²²²“ překládá „rozhodnutí Polského ústavního soudu se schvalují většinou hlasů“). Už za použití jazykového výkladu můžeme dospět k tomu, že zde uvedenou většinou je myšlena většina prostá, neboť pokud se v právnickém jazyce používá termín většina bez dalšího adjektiva, myslí se tím většina prostá.²²³ Navíc pokud

²¹⁷ NACZELNA RADA ADWOKACKA. Opinia: Do druku nr. 122. In: *Sejm rzeczypospolite polskie: Prace Sejmu: Druki Sejmowe* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=122>.

²¹⁸ PROKURATOR GENERALNY. Opinia: Do druku nr. 122. In: *Sejm rzeczypospolite polskie: Prace Sejmu: Druki Sejmowe* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=122>.

²¹⁹ KRAJOWA RADA SĄDOWNICTWA. Opinia: Do druku nr. 122. In: *Sejm rzeczypospolite polskie: Prace Sejmu: Druki Sejmowe* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=122>.

²²⁰ Tamtéž.

²²¹ HELSIŃSKA FUNDACJA PRAW CZŁOWIEKA. Opinia *amicus curiae* k řízení signatura 47/15: Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka w sprawie połączonych wniosków i pytań prawnych dotyczących zgodności szeregu przepisów ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2217) z Konstytucją. In: *Helsińska Fundacja Praw Człowieka* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: http://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2016/02/HFPC_amicus_TK_23022016.pdf; bod. 7 podsumowanie.

²²² Polská republika, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. In: *Dziennik Ustaw 1997 nr. 78 poz. 483*, Polská republika. 1997, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970780483>.

²²³ Srov. KARCZMAREK, Adam. Opinia prawna dotycząca ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o Trybunale Konstytucyjnym. In: *Sejm rzeczypospolite polskie*: [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostupné z:

se podíváme do platného znění ústavy, ta zpravidla, pokud vymezuje většinu, jež má být větší než prostá, ve svém znění používá buď adjektivum absolutní (čl. 90 odst. 4, čl. 114, čl. 121 odst. 3 atd.), či uvádí matematické vyjádření nezbytného počtu hlasů k přijetí určitého rozhodnutí v konkrétní věci, tj. ve zlomku (čl. 90 odst. 2, čl. 122 odst. 5 atd.).²²⁴

29. prosince 2015 bylo podáno několik návrhů (např. prvním předsedou Nejvyššího soudu, veřejným ochráncem práv, skupinou poslanců) na posouzení souladu druhé novely s Ústavou PR. Řízení vedeno pod signaturou K 47/15.

12. ledna 2016 byli do rozhodování Polského ústavního soudu včleněni dva nově zvolení ústavní soudci (mimo jiné i současná předsedkyně).

13. ledna 2016 rozhodla Evropská komise o tom, že dojde ke zhodnocení stavu v Polské republice se standardy právního státu.

9. února 2016 započalo fungování tzv. Benátské komise (Komisja Wenecka), která získala mandát od ministra zahraničních věcí Polské republiky a jejímž úkolem bylo vytvořit právní posudek ve věci přijatých novelizací zákona o ústavním soudu z roku 2015, zejména je porovnat s ústavněprávními a mezinárodními standardy.²²⁵

9. března 2016 bylo rozhodnuto ve věci sig. K 47/15, kdy novela byla shledána v rozporu s Ústavou PR. Změnu hlasovacího poměru a požadavek, aby většinu záležitostí rozhodovalo plénum, uznal Polský ústavní soud za rozporné s Ústavou PR, konkrétně jej pak shledal rozporným se zásadou demokratického právního státu. Neboť podmínky rozhodování stanovené zákonodárcem výrazně zasahují do jeho činnosti takovým způsobem, že ohrožují nezávislost, spolehlivost a rychlost rozhodování soudu. Požadavek, aby plénum, s ohledem na praxi v jiných evropských státech, rozhodovalo ve složení minimálně 13 soudců, zvlášť když polská právní úprava nemá systém náhradníků ústavních soudců, je nebyvale přísný. Rovněž požadavek 2/3 hlasů pro schválení rozhodnutí pléna vybočuje z evropského standardu, zvlášť když se jedná obecně o všechny případy, např.

[http://orka.sejm.gov.pl/RexDomk8.nsf/0/8406CDE562E04408C1257F1F0033578F/\\$file/i340-15.rtf](http://orka.sejm.gov.pl/RexDomk8.nsf/0/8406CDE562E04408C1257F1F0033578F/$file/i340-15.rtf); str. 14 - 18.

²²⁴ Srov. Polská republika, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. In: Dziennik Ustaw 1997 nr. 78 poz. 483, Polská republika. 1997, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970780483>.

²²⁵ Raport Zespołu Ekspertów do spraw Problematyki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 lipca 2016 r. In: *Sejm Rzeczypospolitej polskiej: media* [online]. [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: [http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/ASEA-ADRKBW/\\$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf](http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/ASEA-ADRKBW/$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf); str. 30 - 40.

Spolkový ústavní soud také rozhoduje některá řízení v poměru 2/3 hlasů, avšak jedná se o řízení, v nichž se tímto požadavkem realizuje ochrana menšin např. zákaz činnosti politických stran.²²⁶ Za protiústavní byla mimo jiné také označena absolutní absence legisvakantní lhůty, zejména možnost se přizpůsobit funkčním a organizačním změnám. Tím bylo Polskému ústavnímu soudu znemožněno plnění jemu Ústavou PR svěřených úkolů.²²⁷ Toto rozhodnutí dosud nebylo publikováno ve sbírce zákonů.²²⁸

11. března 2016 vydala Benátská komise právní posudek.²²⁹ Po prozkoumání vzniklé situace dospěla komise k závěru, že právní stav v Polské republice dle druhé novely ohrožoval nejen právní stát, ale i demokratický systém jako celek a rovněž základní lidská práva. Vedl by k výrazné neefektivnosti řízení před soudem, což by mu znemožňovalo plnit jeho úlohu strážce ústavnosti, a tak zajišťovat rovnováhu v dělbě moci a její kontrolu. Tento zásah tak podkopává všechny tři fundamentální zásady Rady Evropy:

- „...demokracie – z důvodu absence klíčového elementu kontroly a rovnováhy,
- lidských práv – z toho důvodu, že by zpomalení možnosti přístupu k Polskému ústavnímu soudu představovalo zásah do práva na spravedlivý proces,
- právního státu – a to proto, neboť by klíčový prvek soudního systému v Polsku byl neefektivní.“²³⁰

²²⁶ Srov. EUROPEJSKA KOMISJA NA RZECZ DEMOKRACJI PRZEZ PRAWO (KOMISJA WENECKA). OPINIA W SPRAWIE NOWELIZACJI USTAWY Z 25 CZERWCA 2015 R. O TRYBUNALE KONSTYTUCYJNYM RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ. In: *Trybunał Konstytucyjny* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: http://trybunal.gov.pl/uploads/media/Opinia_Komisji_Weneckiej_z_11_marca_2016_r.pdf; str. 11 - 14.

²²⁷ Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego z 9 marca 2016 r. sig. 47/15 *Trybunał Konstytucyjny: orzeczenia* [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://ipo.trybunal.gov.pl/ipo/Sprawa?cid=1&dokument=13701&sprawa=16641>.

²²⁸ Srov. *Trybunał Konstytucyjny: wyroki-oczekujace-na-ogloszenie* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <http://trybunal.gov.pl/wyroki-oczekujace-na-ogloszenie/>.

²²⁹ Raport Zespołu Ekspertów do spraw Problematyki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 lipca 2016 r. In: *Sejm Rzeczypospolitej polskiej: media* [online]. [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: [http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/ASEA-ADRKBW/\\$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf](http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/ASEA-ADRKBW/$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf); str. 30 - 40.

²³⁰ EUROPEJSKA KOMISJA NA RZECZ DEMOKRACJI PRZEZ PRAWO (KOMISJA WENECKA). OPINIA W SPRAWIE NOWELIZACJI USTAWY Z 25 CZERWCA 2015 R. O TRYBUNALE KONSTYTUCYJNYM RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ. In: *Trybunał Konstytucyjny* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostupné z:

Komise se také zabývala avizovaným rozhodnutím nepublikovat rozsudek Polského ústavního soudu sig. K 47/15 Vládou Polské republiky. Upozornila, že dodržování soudních výroků představuje evropský a mezinárodní standard, mimo to se jedná o povinnost, kterou současně vyžaduje i sama Ústava PR, a takovéto porušení povinnosti nemá oporu v současné právní praxi demokratických států, neboť je v rozporu s pojetím právního státu a povede k dalšímu prohloubení krize.

231

12. března 2016 se vláda rozhodla jednak o předání posudku Benátské komise Sejmu, jednak o nepublikování rozhodnutí ve věci K 47/15, argumentovala nemožností vyjádření některých soudců.²³² Vláda dala již před zasedáním soudu najevo, že rozhodnutí nebude respektovat, neboť podle jejího názoru nemůže přijmout v daném složení platný nález.²³³ K pasivitě vlády v tomto směru je zapotřebí uvést, že Ústava PR zakládá závazek příslušného orgánu publikovat rozhodnutí Polského ústavního soudu (srov. 3.2 Vlastnosti rozhodnutí Polského ústavního soudu). V tomto směru se podobně vyjadřují i další soudní instituce. Dle jejich názoru provedení závazku publikovat není závislé na hodnocení, zda se jedná o platně přijatý nález, či nikoliv, naopak toto hodnocení zde nepřislouží, neboť tento závazek má pouze technický charakter, tj. sestává se pouze z provedení, nikoliv hodnocení.²³⁴

13. dubna 2016 byla Evropským parlamentem přijata rezoluce v souvislosti se stavem v Polsku.

29. dubna 2016 byl podán nový návrh zákona (opět stranou Právo a spravedlnost).

http://trybunal.gov.pl/uploads/media/Opinia_Komisji_Weneckiej_z_11_marca_2016_r.pdf; str. 22 - 23.

²³¹ Tamtéž; str. 22 - 23.

²³² Raport Zespołu Ekspertów do spraw Problematyki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 lipca 2016 r. In: *Sejm Rzeczypospolitej polskiej: media* [online]. [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: [http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/ASEA-ADRKBW/\\$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf](http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/ASEA-ADRKBW/$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf); str. 30 - 40.

²³³ SZULEKA, Małgorzata, Marcin WOLNY a Marcin SZWED. *Kryzys konstytucyjny w polsce 2015 - 2016*. Warszawa: Helsińska Fundacja Praw Człowieka, 2016. ISBN 978-83-62245-60-4., [online]. [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: <http://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2016/09/HFPC-Kryzys-konstytucyjny-w-Polsce-2015-2016.pdf>; str. 28 a následující.

²³⁴ Srov. např. Uchwała Zgromadzenia Ogólnego Sędziów okręgu Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 9 maja 2016 r. In: *IUSTITIA - stowarzyszeniem sędziów w Polsce* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <http://www.iustitia.pl/uchwaly/1244-uchwala-zgromadzenia-ogolnego-sopoznan-9-maja>, a další generální shromáždění např. v Katowicích, Toruniu, Płocku, Zielonej Górze, Poznaniu, Toruniu, Gliwicach, Lublinie, Radomiu, Bielsku-Białej i Częstochowie i generální shromáždění palečnických soudů ve Varšavě a Vratislavi.

1. června 2016 byl Evropskou komisí vydán posudek ve věci zákonnosti v Polské republice.²³⁵ Komise dospěla k závěru, obdobně jako Benátská komise, že došlo k narušení funkce Polského ústavního soudu vzhledem k možnosti přezkumu ústavnosti, což ve svém důsledku vede nejen k porušení zásad právního státu, což se přiči požadavku stanoveném v čl. 2 Smlouvy o Evropské unii, který hovoří o ochraně základních práv. Doplnila také, že ochrana těchto práv v jednotlivých členských státech je nezbytný požadavek pro splnění závazků vyplývajících z mezinárodního práva a práva EU. Komise rovněž dala Vládě Polské republiky zřetelně najevo, že by se měla zdržet mediálních výroků vedoucích u veřejnosti k závěru o snížené legitimitě Polského ústavního soudu.²³⁶

Dále doporučila, aby byly respektovány rozsudky Polského ústavního soudu z 3. a 9. prosince, a tudíž byly přijaty Prezidentem sliby třech soudců zvolených předchozím Sejmem, a rovněž aby bylo respektováno rozhodnutí z 9. března.²³⁷

7. července 2016 byl přijat nový zákon o ústavním soudu ze dne 22. července 2016, Dz.U. 2016 poz. 1157 (dále také jen jako „*zákon o ústavním soudu z roku 2016*“).

27. Července 2016, Evropská komise vydala doporučení k ochraně právního státu.

2. Srpna 2016 dvě skupiny poslanců a veřejný ochránce práv podali návrh na zahájení řízení před Polským ústavním soudem ve věci přezkumu ústavnosti nového zákona, řízení bylo vedeno pod signaturou K 39/16.

11. Srpna 2016 bylo vydáno rozhodnutí ústavního soudu ve věci K 39/16.²³⁸ V zákoně o ústavním soudu z roku 2016 byl opětovně vyjádřen požadavek rozhodování v plénu u většiny typů řízení²³⁹, proto Polský ústavní soud

²³⁵ Raport Zespołu Ekspertów do spraw Problematyki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 lipca 2016 r. In: *Sejm Rzeczypospolitej polskiej: media* [online]. [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: [http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/ASEA-ADRKBW/\\$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf](http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/ASEA-ADRKBW/$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf); str. 30 - 40.

²³⁶ KOMISJA EUROPEJSKA. *OPINIA KOMISJI w sprawie praworządności w Polsce* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: eulaw.pl/data/documents/Opinia-KE-PL.docx; bod 85 - 90.

²³⁷ Tamtéž.

²³⁸ SZULEKA, Małgorzata, Marcin WOLNY a Marcin SZWED. *KRYZYS KONSTITUCYJNY W POLSCE 2015 - 2016: Małgorzata Szuleka, Marcin Wolny, Marcin Szwed*. Warszawa: Helsińska Fundacja Praw Człowieka. ISBN 978-83-62245-60-4., str. 9-10.

²³⁹ Polská republika, Ustawa z dnia 22 lipca 2016 r. o Trybunale Konstytucyjnym In: Dziennik Ustaw 2016 poz. 1157, Polská republika. 1997, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20160001157>; čl. 26 odst. 1.

toto opětovně shledal jako rozporné s Ústavou PR. Za neústavní Polský ústavní soud dále shledal mimo jiné:

- Nemožnost přednostně projednat řízení, která jsou způsobilá podstatnou měrou ovlivnit fungování právního státu, pokud o tom nerozhodne předseda Polského ústavního soudu,²⁴⁰
- možnost odložení porady týkající se rozhodnutí až o šest měsíců, a to pokud alespoň 4 ústavní soudci nesouhlasí s jeho obsahem.²⁴¹

Dále Polský ústavní soud zrušil řadu přechodných ustanovení zákona o ústavním soudu z roku 2016, mimo jiné také to, které vylučovalo nutnost publikace rozhodnutí soudu signatura 47/15 ve sbírce zákonů. Toto rozhodnutí dosud nebylo publikováno ve sbírce zákonů.²⁴²

Následně je přijata současná právní úprava viz kapitola 2. Právní základ fungování Polského Ústavního soudu.

V průběhu současné krize vyplynuly na povrch některé významné právní otázky. Např. to, zda je možné po ústavním soudu striktně požadovat, aby rozhodoval v souladu se zákonem, jenž upravuje způsob řízení před tímto orgánem, ve chvíli, kdy zároveň posuzuje stejný zákon z hlediska jeho ústavnosti. Je následně takovéto rozhodnutí při nedodržení podmínek zákona, jenž upravuje způsob řízení před tímto orgánem, platné či neplatné? Dochází zde k paradoxu, neboť Polský ústavní soud je soudem, který je způsobilý rozhodovat o ústavnosti tohoto zákona a zároveň je jeho adresátem, tedy má povinnost tento zákon při řízení aplikovat²⁴³. Je tedy povinen aplikovat neústavní zákon? Či spíše, může učinit předběžné rozhodnutí o tom, že je zákon v rozporu s ústavou již v průběhu řízení a neaplikovat ta ustanovení, jež jsou dle jeho názoru rozporná s ústavou? Zákon či jeho část se neústavním stává dle Ústavy PR teprve ve chvíli, kdy je Polským ústavním soudem vydán výrok o jeho neústavnosti a ten je pak publikován ve sbírce zákonů, čímž dochází k eliminaci vadného aktu z právního řádu. Do této chvíle je příslušný zákonodárny předpis bezvadný. Na stranu jednu se zdá, že v řízení musí aplikovat tento „legální“ zákon, neboť dle některých

²⁴⁰ Tamtéž, čl. 38 odst. 3–6.

²⁴¹ Tamtéž; čl. 68 odst. 5–7

²⁴² Srov. *Trybunał Konstytucyjny: wyroki-oczekujace-na-ogloszenie* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <http://trybunal.gov.pl/wyroki-oczekujace-na-ogloszenie/>.

²⁴³ Srov. Polská republika, Ustawa z dnia 22 lipca 2016 r. o Trybunale Konstytucyjnym In: *Dziennik Ustaw 2016 poz. 1157*, Polská republika. 1997, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20160001157>; čl. 197.

autorů „nemá kompetenci k rozhodování o neústavnosti výlučně na základě ústavních norem“, neboť Ústava PR existenci zákona upravujícího způsob řízení předvídá²⁴⁴, na stranu druhou v případě, že tento názor dovedeme do krajnosti, tedy do situace, kdy by neexistoval zákon, který by řízení upravoval nebo zakládal takové překážky, že by řízení fakticky nemohlo být uskutečněno, byl by Polský ústavní soud naprosto paralyzován, což se naprosto míjí s jeho funkcí v Ústavě PR. Východiskem však může být soudcovská nezávislost, přesněji řečeno vázanost ústavních soudců pouze Ústavou PR. Ústavní soudci tak mohou zkoumat zákon či jeho část z hlediska jeho ústavnosti a dospět k závěru, že je v rozporu s Ústavou PR. Např. provést výklad slova většina.²⁴⁵ To však neznámá, že toto mohou činit ze své iniciativy, neboť jsou ohraničeni návrhem k tomu legitimovaných osob, které namítají neústavnost aktu. Je však možné vzít v potaz jisté mimořádné okolnosti, jež by překročení tohoto ústavního limitu ospravedlňovaly. Například moc výkonná může těžit z porušení své ústavní povinnosti vykonat rozhodnutí soudu, a tak zapříčinit, že ústavní soud nebude způsobilý rozhodovat. K tomu musíme dodat, že pokud by bylo rozhodnutí Polského ústavního soudu (např. sign. K 34/15) respektováno, tj. prezident by přijal slib od třech platně zvolených ústavních soudců, Polský ústavní soud by zřejmě neměl problém splnit požadavek rozhodování v plénu.

Pokud se oprostíme od otázky platnosti či neplatnosti rozhodnutí ústavního soudu, nachází se těžiště celého sporu jinde než v např. v tom, že Polský ústavní soud rozhoduje v počtu menším než v tom, jenž předpokládá ve své době platný a účinný zákon o ústavním soudu. Zjistíme totiž, že daleko podstatnější je zodpovědět, zda je možné svěřit rozhodování o platnosti či neplatnosti a výkonu těchto rozhodnutí Polského ústavního soudu do rukou orgánů moci zákonodárné či výkonné. Pokud bychom rozhodli, že je to přípustné, musíme zároveň konstatovat, že oslabujeme pozici ústavního soudu a jeho rozhodnutím odebíráme atribut konečnosti, který je pro jeho fungování zásadní. Rovněž zasahujeme

²⁴⁴ DOBROWOLSKI, Marek. Opinia prawna w sprawie możliwości orzekania przez Trybunał Konstytucyjny wyłącznie na podstawie przepisów Konstytucji z pominięciem obowiązującej ustawy o Trybunale Konstytucyjnym. In: *Ministerstwo Sprawiedliwości* [online]. [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <https://ms.gov.pl/pl/informacje/download,8139,10.html>, srov. také KARPIUK, Mirosław. Bezpośrednie stosowanie Konstytucji RP przez Trybunał Konstytucyjny, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnienia dotyczącego kompetencji do odmowy zastosowania przepisów o organizacji i trybie postępowania (art. 197 Konstytucji RP)”. In: *Ministerstwo Sprawiedliwości* [online]. [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: [tps://ms.gov.pl/pl/informacje/download,8139,0.html](https://ms.gov.pl/pl/informacje/download,8139,0.html); str. 4-5 (konkluzja).

²⁴⁵ Srov. tamtéž.

do dělby moci, kdy výrazným způsobem naboráváme stabilitu celého systému brzd a rovnováh. Výsledkem je pak to, že ústavní soud již nadále není a nemůže být spolehlivým garantem ústavnosti, základních lidských práv a ochráncem právního řádu. Moc zákonodárná a výkonná si navíc v daném případě uzurpuje část moci, která jí dle Ústavy PR nepřísluší. Můžeme polemizovat o tom, zda se v daném případě jedná o bod zlomu, kdy je pro zachování demokratického zřízení nutné užít koncept obranyschopné demokracie a považovat rozhodnutí Polského ústavního soudu za platná, či nikoliv, neboť vše ostatní vede k závěrům, které jsou nepřijatelné z hlediska rovnováhy dělby moci a přičí se zásadám platným v materiálních právních státech.

Závěr

Z výše uvedeného vyplývá, že Polský ústavní soud je jednoznačně jedním ze stěžejních orgánů, jehož existenci Ústava PR předpokládá. Konstrukce jeho postavení a funkce v dělbě moci je založena na myšlence vytvoření protiváhy vůči moci zákonodárné a výkonné, kterou má naplňovat zejména prostřednictvím své úlohy strážce ústavy, materiálního právního státu, základních lidských práv a svobod. K zabezpečení plnění své role má mít nezávislé postavení a jeho rozhodnutí mají být v dané věci konečná. Tolik tedy k teoretickým východiskům postavení a úlohy Polského ústavního soudu, neboť realita je v současné chvíli odlišná, což ostatně bylo na výše uvedených stranách nastíněno.

Krise polského ústavního soudnictví poukázala nejen na to, že tento orgán není „odolný“ vůči zásahům ostatních složek státní moci, ale i na to, že tento orgán, ve světle nastíněných událostí, nedokáže naplnit svou hlavní úlohu, již představuje rozhodování o souladu normativních aktů s ústavou PR, přesněji řečeno není v jeho moci zajistit respektování a výkon těchto rozhodnutí (o neústavnosti normativního aktu), které se v tomto důsledku mohou stát pouhými nezávaznými formulacemi. Z tohoto důvodu shledáváme jako největší problém současné právní úpravy na ústavní úrovni způsob publikace jeho rozhodnutí. Spojovat závaznost rozhodnutí s okamžikem publikace v patričné sbírce se totiž ukázalo být pro Polské ústavní soudnictví fatální.

Můžeme tedy jednoznačně konstatovat, že současné postavení Polského ústavního soudu v systému dělby moci je oslabeno a že se zároveň nejedná o orgán, který by dokázal naplnit své ústavní poslání (s ohledem na závaznost jeho rozhodnutí) bez nutné participace moci výkonné. Nemůže tedy efektivně fungovat v dělbě moci a zajistit požadovanou kontrolu moci zákonodárné a výkonné.²⁴⁶

Vedle již nastíněné příčiny, která jistě výrazně dopomohla k současnému stavu ústavního soudnictví v Polsku, můžeme původ těchto změn nalézt také v procesech týkajících se ústavního soudnictví v posledních dvou letech, kteréžto nemají oporu v zákoně, natož v Ústavě PR, a rovněž v bezprecedentním

²⁴⁶ Srov. KOMISJA EUROPEJSKA. *OPINIA KOMISJI w sprawie praworządności w Polsce* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: eulaw.pl/data/documents/Opinia-KE-PL.docx., bod. 79: „Komisja jest zdania, że dopóki Trybunał Konstytucyjny nie będzie miał w pełni możliwości zapewnienia skutecznej kontroli konstytucyjności, nie będzie miało miejsca skuteczne badanie zgodności z Konstytucją, w tym z prawami podstawowymi, aktów ustawodawczych, takich jak przytoczone powyżej.“

nerespektování povinnosti publikace jeho rozhodnutí, v nich obsažených výroků a výkonu rozhodnutí současnou vládou a prezidentem.

Bylo by bláhové připisovat všechnu vinu za tuto krizi současným představitelům moci výkonné a zákonodárné, přestože kroky, jež podnikli, nemůžeme vždy označit jako souladné s právem a se zásadami uplatňovanými v demokratických státech. Můžeme totiž říci, že základem této krize byla volba ústavních soudců, jejíž průběh a zejména čas uskutečnění mohl založit pochybnosti o její legitimitě. Avšak kroky, které následně podnikla současná vláda a parlament, celou krizi pouze prohloubily. Jednalo se zejména o nadužívání tvorby práva – zřejmě s cílem destabilizovat postavení Polského ústavního soudu – a mediální výroky, které měly za cíl ve veřejnosti vzbudit dojem nelegitimity tohoto orgánu.²⁴⁷

Navíc můžeme spekulovat o tom, nakolik byla předchozí legislativa tvořena zejména s cílem úplně znemožnit rozhodování Polského ústavního soudu, popřípadě alespoň zajistit zablokování možnosti vynést rozhodnutí o rozporu zákonů s ústavou. Požadavkem druhé novely zákona o ústavním soudu z roku 2015 bylo, aby plénum rozhodovalo za přítomnosti alespoň 13 soudců, přičemž tento požadavek nemohl být splněn, aniž by tehdejší předseda soudu zapojil do rozhodování všech 5 soudců zvolených 2. prosince (složení slibu od tří soudců do rukou prezidenta tak, jak vyplývalo z rozsudku sign. K 34/15, nebylo učiněno), musel by nerespektovat rozhodnutí sign. K 34/15, aby dostal výše uvedené podmínce. Jedná se samozřejmě pouze o spekulaci, avšak vzhledem k výše uvedenému kontextu by mohla mít reálný základ.

Dále můžeme vzít v potaz to, že zákon o organizaci a řízení, odstranil také nutnost, aby bylo rozhodnutí přijato „kvalifikovanou“ většinou. Tento požadavek byl tedy z právní úpravy odebrán a byl nahrazen hlasováním prostou většinou. Můžeme vzít v úvahu možnost, že Sejm vyslyšel názory odborné právní komise (viz kapitola 2), avšak motivem současně může být také to, že prostá většina je již pro záměry současného Sejmu dostačující, neboť od roku 2015 zvolil celkem 8 ústaních soudců, což představuje většinu pléna, a není vyloučeno, a to ani při podmínce apolitičnosti soudců, že tito soudci nebudou rozhodovat v rozporu se zájmy moci zákonodárné a soudní. Příkladem bychom mohli uvést rozhodnutí

²⁴⁷ Srov. SZULEKA, Małgorzata, Marcin WOLNY a Marcin SZWED. *KRYZYS KONSTYTUCYJNY W POLSCE 2015 - 2016: MałgorzataSzuleka, Marcin Wolny, Marcin Szwed*. Warszawa: HelsińskaFundacjaPrawCzłowieka. ISBN 978-83-62245-60-4., str. 28 a následující.

ve věci novely zákona o veřejném shromažďování (český ekvivalent představuje zak. č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím). Ústavní soud tuto novelu uznal za souladnou s Ústavou PR (viz sig. Kp 1/17), a odchýlil se tak od své přechozí judikatury (srov. sign. K 44/12). Tato novela vedle jiného zavádí tzv. cyklické shromáždění, které se koná na stejném místě a trase a je organizováno stejným organizátorem. Problém je, že právní úprava je konstruovaná tak, že je možné pomocí cyklických shromáždění poměrně efektivně blokovat jiná shromáždění.²⁴⁸ Proti této novele se vyhradil ve svém posudku Veřejný ochránce práv a Nejvyšší soud, neboť se dle jejich názoru jedná o podstatný zásah do práva shromažďovacího, které je v rozporu jednak s Ústavou PR, jednak s Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a Chartou základních práv Evropské unie.²⁴⁹ Je také s podivem, že posudky k zákonu nebyly zveřejněny na stránkách Sejmu.²⁵⁰

Je však třeba říci, že současnou platnou právní úpravu, která byla schválena současným Sejmem, můžeme hodnotit daleko pozitivněji než ty předcházející. Byly odstraněny některé vytýkané vady předchozích právních úprav. Dle zákona o organizaci a řízení je plénum nově usnášení schopné již za přítomnosti 11 soudců a zároveň již nerozhoduje ve většině typů řízení, naopak rozhoduje spíše tam, kde dochází k možnému zásahu do práv (soulad činnosti politických stran s ústavou), např. rozhodování souladu normativních aktů s Ústavou PR může být rozhodnuto ve složení 5 soudců.²⁵¹ Avšak k zajištění stability postavení Polského ústavního soudu musí být zřejmě poskytnuty ústavní garance spočívající zejména v respektování rozhodnutí a povinnosti toto rozhodnutí vykonat. Musí tedy dojít k revizi článků Ústavy PR, jak bylo rovněž navrhováno v posudku expertní skupiny.²⁵² Neboť slabiny polského ústavního

²⁴⁸ Polská republika, Ustawa z dnia 13 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy – Prawo o zgromadzeniach. In: DziennikUstaw2017 poz. 579, Polská republika. 2017, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20170000579+2017%2404%2402&min=1>.

²⁴⁹ RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH. OpiniaRzecznikaPrawObywatelskich do zmianyprawa o zgromadzeniach (druk sejmowy 1044). In: *RzecznikaPrawObywatelskich* [online]. [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/opinia-RPO-do-zmiany-prawa-o-zgromadzeniach-druk-sejmowy-1044>.

²⁵⁰ Srov. *Sejm RzeczypospolitejPolskiej* [online]. [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=1044>.

²⁵¹ Srov. Polská republika. Ustawa o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym z dnia 30 listopada 2016 r. In: DziennikUstaw2016 poz. 2072, Polská republika. 2016, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2016/2072..>, čl. 37 a následující.

²⁵² Raport ZespołuEkspertów do sprawProblematykiTrybunałuKonstytucyjnego z dnia 15 lipca 2016 r. In: *SejmrzeczypospolitejPolskiej: media* [online]. [cit. 2017-03-15]. Dostupné z:

soudnictví mohou být i nadále zneužívány mocí výkonnou a zákonodárnou, nepostačí toliko změny v oblasti podústavního práva. Zejména dle mého názoru by mělo dojít ke změně v procesu publikace rozhodnutí, kdy by k závaznosti rozhodnutí o rozporu normativního aktu s ústavou stačilo zveřejnění ve sbírce rozhodnutí Polského ústavního soudu, nikoliv v přílušné sbírce, ve které byl normativní akt ohlášen.

Z mého pohledu by také přicházelo v úvahu změnit systém volby ústavních soudců s cílem zajistit větší stabilitu rozhodování tohoto orgánu. Je možné hovořit o prodloužení mandátu při současném průběhu volby v několika vlnách, tj. několik let za sebou, aby nedocházelo ke stavu, kdy je podstatná část soudců zvolena v jednom funkčním období Sejmu. Dále přichází v úvahu také možnost delegovat volbu i na jiné orgány než na Sejm, např. Vládu, Prezidenta, Nejvyšší soud či Nejvyšší správní soud Polské republiky.

Závěrem je třeba uvést, že ideální právní úprava, a to byť už toliko s ohledem na znění Ústavy PR, či bez něj, by měla vždy zajišťovat rovnováhu jednotlivých složek moci. Na příkladu Polského ústavního soudu je možné ukázat, jak „křehké“ postavení tohoto ústavního orgánu může být a jak důležité je zajistit stabilitu jeho postavení. Z tohoto důvodu by měla být právní úprava postavena tak, aby odolala i případným ústavním krizím. Nakonec si dovoluji citovat slova profesorky Ewy Łętowske, která dle mého názoru události týkající se Polského ústavního soudu a jejich zřejmý záměr vystihuje:

„...Podívejme se na to všechno, co se děje okolo soudu, několik novelizací zákonů a v návaznostina to, několik rozhodnutí Polského ústavního soudu. To vše bylo vyvoláno politickou hrou, která má za cíl vyloučit, nebo alespoň ohraničit, možnost užívání mechanismu, který se nazývá dělba moci, o to v tomto sporu jde.... cílem je také ovlivnit ty věci, které představují balíček zákonů z období prosince až ledna, protože to jsou věci, které byly většinou parlamentu přijaty velice rychle, proto aby odpovídajícím způsobem přizpůsobily otázky zřízení Polské republiky, představuje to např. úpravu medií, prokuratury²⁵³...cílem tedy

[http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/ASEA-ADRKBW/\\$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf](http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/ASEA-ADRKBW/$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf)

²⁵³ Srov. KOMISJA EUROPEJSKA. *OPINIA KOMISJI w sprawie praworządności w Polsce* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: eulaw.pl/data/documents/Opinia-KE-PL.docx, bod. 79 - 84. Např. novým zákonem o prokuratuře byl sloučen úřad generálního prokurátora s ministrem spravedlnosti. srov. Polská republika. UstawaUstawa z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo

*bylo ztížít kontrolu těchto věcí...záměrem je tedy sice mít ústavní soud, ale takový, aby moc neškodil...*²⁵⁴

o prokuraturze In: DziennikUstaw 2016 poz. 177, Polská republika. 2016, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <http://dziennikustaw.gov.pl/du/2016/177>.

²⁵⁴ <http://www.tokfm.pl/Tokfm/1,103454,20530202,prof-letowska-zaplacimy-za-tk-zniszczeniem-zaufania-i-resztek.html#BoxNewsImg>.

Cizojazyčné resumé

Constitutional justice fulfills very important role in the state of law, or more precisely in separation of powers. That is the reason, why the situation around the the constitutional justice in Poland in recent years has revealed a number of questions that this thesis tries to answer. Especially evaluates how these events affected the current position of the Polish Constitutional Court in the system of separation of powers. Beside this also includes the short historical review of foundation of the Constitutional Court in Poland and evaluation of the current valid legislation, for example structure of this judicial authority and the guarantee of its independence.

The task of the Polish Constitutional Court is to fulfill the role of the protector of constitutionality, the state of law and fundamental rights and freedoms. Especially significant is his role of the negative legislator, because the cour is competent to decide on conformity of normative legal acts with the Constitution. During the past two years parlament several times changed the legislation, which regulates some of the specifics of the proceedings before that judicial authority, consequence was the resulted in his decision-making. The crucial issue also became a dispute over the occupation of the Polish Constitutional Court. In this matter have also been involved the European Commission and the Council of Europe, which tried to appeal to the authorities of the Republic of Poland. Thesis reconstructs the course of events, and the most important of them judged from the perspective of law, while trying to to suggest an acceptable way that would ensure the stability of the system of separation of powers, or more precisely, ensure the stability of the position of the Polish Constitutional Court against the encroachments of the legislative and executive power.

Seznam použité literatury a pramenů

Monografie

1. BARTOSZEWICZ, Michał a Monika HACZKOWSKA. *System organów państwowych według Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej: [podręcznik akademicki]*. Opole: Oficyna Wydawnicza Politechniki Opolskiej, 2010. ISBN 978-83-6069-195-3.
2. BLAHOŽ, Josef, Vladimír BALAŠ a Karel KLÍMA. *Srovnávací ústavní právo*. 5., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-687-7.
3. CZESZEJKO-SOCHACKI, Zdzisław. *Sądownictwo konstytucyjne w Polsce na tle porównawczym*. Warszawa: Trybunał Konstytucyjny, 2003. *Studia i materiały (Poland. Trybunał Konstytucyjny)*, t. 18. ISBN: 83-8751-528-0.
4. DĄBROWSKI, Marcin. *Funkcje Trybunału Konstytucyjnego związane z hierarchiczną kontrolą konstytucyjności prawa*. Olsztyn: Wydawnictwo UWM, 2015. ISBN 978-83-7299-945-0.
5. DZIAŁOCHA, Kazimierz (RED.) [AND OTHERS], POLSKIE TOWARZYSTWO PRAWA KONSTYTUCYJNEGO a [Kancelaria SEJMU]. *Podstawowe problemy stosowania Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej: raport końcowy z badań*. Warszawa: Wydawn. Sejmowe, 2006. ISBN 978-83-70597-92-4.
6. FOREJTOVÁ, Monika. *Ústavní soudnictví*. Brno: Václav Klemm - Vydavatelství a nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87713-09-9., str. 83.
7. GARLICKI, Leszek. *Polskie prawo konstytucyjne: zarys wykładu*. Wyd. 13, [stan prawny na 1 września 2009 r.]. Warszawa: Liber, 2009. ISBN 978-837-2061-560.
8. KALLAS, Marian *Historia ustroju Polski (Seria Podręczników i źródeł do nauk historycznoprawnych)*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, Wydanie 1 - 2 dodruk, 2007, ISBN 978-83-01-14690-0.
9. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej.: Próba oceny i podsumowania z perspektywy dziesięciolecia stosowania*. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2008. ISBN 978-83-233-2487-4.
10. KROK, Wiktoria. *Polski Trybunał Konstytucyjny na tle porównawczym*. Warszawa: Promotor, 2012. ISBN 978-836-0095-638.
11. PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda*. Praha: Linde, 1998. ISBN 80-7201-141-3.
12. SYRYT, Alexandra. *Kontrola trybu uchwylenia ustaw przez Trybunał Konstytucyjny*. Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe, 2014. ISBN 978-83-7666-320-3.

13. TOMOSZEK, Maxim. *Ústavní odpovědnost v ústavním systému Polské republiky*. Praha: Linde Praha, 2013. ISBN 978-80-7201-908-3.
14. *Ústavy států Evropské unie*. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-720-1556-7.
15. SZULEKA, Małgorzata, Marcin WOLNY a Marcin SZWED. *KRYZYS KONSTITUCYJNY W POLSCE 2015 - 2016: Małgorzata Szuleka, Marcin Wolny, Marcin Szwed*. Warszawa: Helsińska Fundacja Praw Człowieka. ISBN 978-83-62245-60-4., [online]. [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: <http://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2016/09/HFPC-Kryzys-konstytucyjny-w-Polsce-2015-2016.pdf>.

Komentáře

1. BANASZAK, Bogusław. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: komentarz*. 2. wyd. Warszawa: Wydawnictwo C. H. Beck, 2012. ISBN 978-83-255-4096-8.
2. SKRZYDŁO, Wiesław. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: komentarz*. 7. wyd., stan prawny na 1 marca 2013 r. Warszawa: Lex a Wolters Kluwer business, 2013. ISBN 978-83-264-4223-0.
3. WINCZOREK, Piotr. *Komentarz do konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej: z dnia 2 kwietnia 1997 r.* Wyd. 2. Warszawa: Wydawn. Liber, 2008. ISBN 978-83-7206-082-2.

Sborníky

1. MAĆZYŃSKI, Andrzej. *Sądownictwo konstytucyjne w polskiej myśli prawniczej pierwszej połowy XX wieku*. IN: RED. NAUK. ADAM JAMRÓZ. *Państwo prawa, parlamentaryzm, sądownictwo konstytucyjne: pamięci profesora Zdzisława Czeszejko-Sochackiego*. Białystok: "Temida 2", Wydawnictwo Stowarzyszenia Absolwentów Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, 2012. ISBN 978-836-2813-247.
2. SARNOWIEC-CISŁAK, Marta. *Skutki wyroków TK dla oceny zdarzeń administracyjnoprawnych*. In: RED. BERNATT, Maciej, Jakub, KRÓLIKOWSKI a Michał ZIÓŁKOWSKI. *Skutki wyroków Trybunału Konstytucyjnego w sferze stosowania prawa*. Warszawa: Biuro Trybunału Konstytucyjnego, 2013. ISBN 978-83-87515-72-0.

Články

1. GIZBERT-STUDNICKI, Tomasz. *Dopóki wyrok nie zostanie uchylony, nikt nie może się powoływać na jego nieważność*. In: *Rzeczpospolita: Sędziowie i sądy* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <http://www.rp.pl/Sedziowie-i-sady/312159967-Dopoki-wyrok-nie>

zostanie-uchylony-nikt-nie-moze-sie-powolywac-na-jego-niewaznosc.html#ap-1.

2. GRZESIK-KULESZA, Małgorzata: *Ustawodawstwo delegowane w projektach Konstytucji RP z 1997 roku*. Polsko: Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2013, (3). ISSN 2300-4797. [online]. 1995 [cit. 2017-02-28]. Dostępne z: <http://iusetadministratio.eu/32013-499.html>.
3. LASKOWSKI, Michał. Ustawowe pojęcie „nieskazitelność charakteru”. *Prokuratura i prawo*. Sandomierz: Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu, 2008, (6). ISSN 1233–2577.
4. WÁGNEROVÁ, Eliška. Vliv parlamentů, vlád a politických stran na výběr ústavních soudců. *Právní rozhledy*: Praha: C. H. Beck, 1995, č. 7.

Právní předpisy

1. Polska lidová republika. Ustawa z dnia 10 lutego 1976 r. o zmianie Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej In: *Dziennik Ustaw 1976 nr 5 poz. 29*, Polska lidová republika. 1976, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostępne z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19760050029>.
2. Polska lidová republika. Uchwała Rady Państwa z dnia 14 lipca 1979 r. w sprawie czuwania nad zgodnością prawa z Konstytucją oraz ustalenia powszechnie obowiązującej wykładni ustaw. In: *Monitor Polski 1979 nr 19 poz. 113*, Polska lidová republika. 1979, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostępne z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WMP19790190113>.
3. Polska lidová republika. Ustawa z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym. In: *Dziennik Ustaw 1985 nr 22 poz. 98*, Polska lidová republika. 1985, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostępne z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19850220098>
4. Polska lidová republika. Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej uchwalona przez Sejm Ustawodawczy w dniu 22 lipca 1952 r.. In: *Dziennik 1952 nr 33 poz. 232*, Polska lidová republika. 1952, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostępne z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19520330232>.
5. Polska lidová republika. Ustawa z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych.. In: *1982 nr 31 poz. 214*, Polska lidová republika. 1982, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostępne z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19820310214>.
6. Polska lidová republika. Ustawa z dnia 20 września 1984 r. o Sądzie Najwyższym. In: *Dziennik Ustaw 1985 1984 nr 45 poz. 241*, Polska lidová republika. 1984, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostępne z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19840450241>.

7. Polska republika. Ustawa Konstytucyjna z dnia 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym. In: Dziennik Ustaw 1992 nr 84 poz. 426, Polska republika. 1992, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostępne z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19920840426>
8. Polska republika. Ustawa z dnia 28 lipca 1990 r. o partiach politycznych. In: Dziennik Ustaw 1990 nr 54 poz. 312, Polska republika. 1990, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostępne z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19900540312>.
9. Polska republika. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. In: Dziennik Ustaw 1997 nr. 78 poz. 483, Polska republika. 1997, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostępne z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970780483>.
10. Polska republika. Ustawa o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym z dnia 30 listopada 2016 r. In: Dziennik Ustaw 2016 poz. 2072, Polska republika. 2016, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostępne z: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2016/2072>.
11. Polska republika. Ustawa Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału z dnia 13. grudnia 2016 r. In: Dziennik Ustaw 2016 poz. 2074, Polska republika. 2016, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostępne z: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2016/2074>.
12. Česká republika. Ústava České republiky. In: *Sbírka zákonů*, Česká republika. 1992, roč. 1993, částka 1, ústavní zákon č. 1 [online]. [cit. 2017-03-10]. Dostępne z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>.
13. Polska republika. Ustawa o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 listopada 2016 r. In: Dziennik Ustaw 2016 poz. 2073, Polska republika. 2016, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostępne z: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2016/2073>.
14. Polska republika, Ustawa o Trybunale Konstytucyjnym z dnia 25 czerwca 2015 r. In: Dziennik Ustaw 2015 poz. 1016, Polska republika. 2015, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostępne z: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2015/1064>.
15. Polska republika, Ustawa z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym. In: Dziennik Ustaw 2002 nr 240 poz. 2052, Polska republika. 2002, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostępne z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20022402052>.
16. Polska republika, Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. In: Dziennik Ustaw 2009 nr 157 poz. 1240, Polska republika. 2009, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostępne z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20091571240>.
17. Polska republika, Ustawa budżetowa na rok 2015 z dnia 15 stycznia 2015 r. In: Dziennik Ustaw 2015 poz. 153, Polska republika. 2015, [online]; [cit.

2017-02-19]. Dostupné z:
<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20150000153>.

18. Česká republika. Zákon o Ústavním soudu. In Sbíрка zákonů, Česká republika. 1993, roč. 1993, částka 46, č. 182/1993 [Program] ASPI pro Windows, stav k 20.3.2017 [cit. 2017-03-20].
19. Polská republika, Ustawa z dnia 22 lipca 2016 r. o Trybunale Konstytucyjnym In: Dziennik Ustaw 2016 poz. 1157, Polská republika. 1997, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z:
<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20160001157>.
20. Polská republika. Ustawa Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze In: Dziennik Ustaw 2016 poz. 177, Polská republika. 2016, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z:
<http://dziennikustaw.gov.pl/du/2016/177>.
21. Polská republika, Ustawa z dnia 13 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy – Prawo o zgromadzeniach. In: Dziennik Ustaw 2017 poz. 579, Polská republika. 2017, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z:
<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20170000579+2017%2404%2402&min=1..>
22. Polská republika, Ustawa z dnia 19 listopada 2015 r. o zmianie ustawy o Trybunale Konstytucyjnym In: Dziennik Ustaw 2015 poz. 1928, Polská republika. 2015, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z:
<http://dziennikustaw.gov.pl/du/2015/1928/1>.
23. Polská republika, Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o Trybunale Konstytucyjnym In: Dziennik Ustaw 2015 poz. 2217, Polská republika. 2015, [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostupné z:
<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20150002217>.

Soudní rozhodnutí

1. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego: U 10/88. In: *Trybunał Konstytucyjny: orzeczenia* [online]. 1988 [cit. 2017-02-28]. Dostupné z:
[http://otk.trybunal.gov.pl/OTK/otk_odp.asp?droga=\(otk_odp\)&sygnatura=U%2010/88](http://otk.trybunal.gov.pl/OTK/otk_odp.asp?droga=(otk_odp)&sygnatura=U%2010/88).
2. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego: U 1/86. In: *Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych* [online]. 1986 [cit. 2017-02-28]. Dostupné z:
<http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/CC96A3566D>.
3. Uchwała Trybunału Konstytucyjnego w sprawie ustalenia powszechnie obowiązující wykładni art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym, z dnia 7 marca, Sygn. akt W. 9/94: In: Dziennik Ustaw nr. 39 poz. 198 [online]. 1995 [cit. 2017-02-28]. Dostupné z:
<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19950390198&min=>.

4. Uchwała Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 września 1995 r. w sprawie *ustalenia powszechnie obowiązującej wykładni art. 7 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym*. In: Dziennik Ustaw nr 111 poz. 539 [online]. 1995 [cit. 2017-02-28]. Dostępne z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19951110539&min=17>.
5. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 marca 2016 r. sygn. akt K 47/15 w sprawie: *Nowelizacja ustawy o Trybunale Konstytucyjnym* In: Dziennik Ustaw nr 111 poz. 539 [online]. 1995 [cit. 2017-02-28]. Dostępne z: http://ipo.trybunal.gov.pl/ipo/Sprawa?&pokaz=dokumenty&sygnatura=K%2047/15#zdanieodrebne_13819_1.
6. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 21 listopada 1994 r. (Sygn. K. 6/94) [online]; [cit. 2017-02-19]. Dostępne z: http://otk.trybunal.gov.pl/orzeczenia/teksty/otkpdf/1994/K_06_94.pdf.
7. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 marca 2007 r. Sygn. akt K 8/07 in: Dz.U. 2007 nr 48 poz. 327 [online]. 1995 [cit. 2017-02-28]. Dostępne z: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20070480327>.
8. Uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2009 r. III PZP 2/09.
9. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 maja 2007 r. Sygn. akt K 2/07 [online]. 1995 [cit. 2017-02-28]. Dostępne z: <http://ipo.trybunal.gov.pl/ipo/Sprawa?&pokaz=dokumenty&sygnatura=K%202/07>.
10. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego z 3. grudzień 2015 r. sig. 34/15 *Trybunał Konstytucyjny: orzeczenia* [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostępne z: <http://ipo.trybunal.gov.pl/ipo/Sprawa?cid=2&dokument=13039&sprawa=16426>.
11. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego z 9 marca 2016 r. sig. 47/15 *Trybunał Konstytucyjny: orzeczenia* [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostępne z: <http://ipo.trybunal.gov.pl/ipo/Sprawa?cid=1&dokument=13701&sprawa=16641>.
12. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego z 11 sierpnia 2016 r.. sig. 39/16 *Trybunał Konstytucyjny: orzeczenia* [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostępne z: <http://ipo.trybunal.gov.pl/ipo/Sprawa?cid=1&dokument=14539&sprawa=17799>.
13. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego z 11 sierpnia 2016 r.. sig. Kp 1/17 *Trybunał Konstytucyjny: sprawy w trybunale* [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostępne z: <http://trybunal.gov.pl/postepowanie-i-orzeczenia/wyroki/art/9621-prawo-o-zgromadzeniach/>.

Důvodové zprávy

1. Projekt Ustawy o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego: UZASADNIENIE. In: *Trybunał Konstytucyjny* [online]. [cit. 2017-03-14]. Dostępne z: http://trybunal.gov.pl/uploads/media/projekt_ustawy_o_statusie_sedziow_TK.pdf.
2. Uzasadnienie - Poselski projekt ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym.: Druk nr. 963. In: *Sejm Rzeczypospolitej Polskiej: Prace sejmowe: Druki sejmowe* [online]. [cit. 2017-03-16]. Dostępne z: <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=963>.

Právni posudky

1. Raport Zespołu Ekspertów do spraw Problematyki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 lipca 2016 r. In: *Sejm Rzeczypospolitej polskiej: media* [online]. [cit. 2017-03-15]. Dostępne z: [http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/ASEA-ADRKBW/\\$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf](http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/ASEA-ADRKBW/$File/Raport%20Zespo%C5%82u%20Ekspert%C3%B3w%20do%20spraw%20Problematyki%20Trybuna%C5%82u%20Konstytucyjnego.pdf).
2. BANASZAK, Bogusław. Opinia prawna stanowiąca odpowiedź na dwa pytania: 1. Czy przepisy ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. z 2015, poz. 1064) dotyczące wyboru sędziów Trybunału w 2015 r. są zgodne z Konstytucją? 2. Czy nie zakończona ślubowaniem przed Prezydentem procedura obsadzania stanowiska sędziego TK, ma – w świetle wzorca konstytucyjnego i ustawowego – charakter zamknięty, a w szczególności czy podlega zasadzie dyskontynuacji? In: *Sejm Rzeczypospolite polskie* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostępne z: [http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/WBOI-A4LGYH/\\$File/69-15A_Banaszak.pdf](http://www.sejm.gov.pl/media8.nsf/files/WBOI-A4LGYH/$File/69-15A_Banaszak.pdf).
3. PIERWSZY PREZES SĄDU NAJWYŻSZEGO. Opinia: Do druku nr. 122. In: *Sejm Rzeczypospolite polskie: Prace Sejmu: Druki Sejmowe* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostępne z: <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=122>.
4. NACZELNA RADA ADWOKACKA. Opinia: Do druku nr. 122. In: *Sejm Rzeczypospolite polskie: Prace Sejmu: Druki Sejmowe* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostępne z: <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=122>.
5. PROKURATOR GENERALNY. Opinia: Do druku nr. 122. In: *Sejm Rzeczypospolite polskie: Prace Sejmu: Druki Sejmowe* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostępne z: <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=122>.
6. KRAJOWA RADA SĄDOWNICTWA. Opinia: Do druku nr. 122. In: *Sejm Rzeczypospolite polskie: Prace Sejmu: Druki Sejmowe* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostępne z: <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=122>.

7. HELSIŃSKA FUNDACJA PRAW CZŁOWIEKA. Opinia amicus curiae k řízení signatura 47/15: Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka w sprawie połączonych wniosków i pytań prawnych dotyczących zgodności szeregu przepisów ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2217) z Konstytucją. In: *Helsińska Fundacja Praw Człowieka* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostępne z: http://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2016/02/HFPC_amicus_TK_23022016.pdf.
8. KARCZMAREK, Adam. Opinia prawna dotycząca ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o Trybunale Konstytucyjnym. In: *Sejm Rzeczypospolitej Polskiej*: [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostępne z: [http://orka.sejm.gov.pl/RexDomk8.nsf/0/8406CDE562E04408C1257F1F0033578F/\\$file/i340-15.rtf](http://orka.sejm.gov.pl/RexDomk8.nsf/0/8406CDE562E04408C1257F1F0033578F/$file/i340-15.rtf).
9. EUROPEJSKA KOMISJA NA RZECZ DEMOKRACJI PRZEZ PRAWO (KOMISJA WENECKA). OPINIA W SPRAWIE NOWELIZACJI USTAWY Z 25 CZERWCA 2015 R. O TRYBUNALE KONSTYTUCYJNYM RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ. In: *Trybunał Konstytucyjny* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostępne z: http://trybunal.gov.pl/uploads/media/Opinia_Komisji_Weneckiej_z_11_marca_2016_r.pdf.
10. KOMISJA EUROPEJSKA. *OPINIA KOMISJI w sprawie praworządności w Polsce* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostępne z: [eulaw.pl/data/documents/Opinia-KE-PL.docx](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016O0001&from=dox).
11. DOBROWOLSKI, Marek. Opinia prawna w sprawie możliwości orzekania przez Trybunał Konstytucyjny wyłącznie na podstawie przepisów Konstytucji z pominięciem obowiązującej ustawy o Trybunale Konstytucyjnym. In: *Ministerstwo Sprawiedliwości* [online]. [cit. 2017-03-28]. Dostępne z: <https://ms.gov.pl/pl/informacje/download,8139,10.html>.
12. KARPIUK, Mirosław. Bezpośrednie stosowanie Konstytucji RP przez Trybunał Konstytucyjny, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnienia dotyczącego kompetencji do odmowy zastosowania przepisów o organizacji i trybie postępowania (art. 197 Konstytucji RP)”. In: *Ministerstwo Sprawiedliwości* [online]. [cit. 2017-03-28]. Dostępne z: <https://ms.gov.pl/pl/informacje/download,8139,0.html>.
13. RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH. OpiniaRzecznikaPrawObywatelskich do zmianyprawa o zgromadzeniach (druk sejmowy 1044). In: *RzecznikaPrawObywatelskich* [online]. [cit. 2017-03-29]. Dostępne z: <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/opinia-RPO-do-zmiany-prawa-o-zgromadzeniach-druk-sejmowy-1044>.

Ostatni zdroje

1. NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI. Informacja o wynikach kontroli wykonania w 2011-2015 roku budżetu państwa w części 06 Trybunał Konstytucyjny. In: *Najwyższa Izba Kontroli: pliki* [online]. [cit. 2017-03-17].

Dostępne z: <https://www.nik.gov.pl>; *Trybunał Konstytucyjny: O Trybunale: Budżet oraz majątek Trybunału i sprawozdania z jego wykonania* [online]. [cit. 2017-03-17]. Dostępne z: <http://trybunal.gov.pl/o-trybunale/budzet-oraz-majatek-trybunalu-i-sprawozdania-z-jego-wykonania/>.

2. INFORMACJA O ISTOTNYCH PROBLEMACH WYNIKAJĄCYCH Z DZIAŁALNOŚCI I ORZECZNICTWA TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO W 2015 ROKU. In: *Trybunał Konstytucyjny: dokumenty: publikacje* [online]. Warszawa [cit. 2017-03-20]. Dostępne z: http://trybunal.gov.pl/fileadmin/content/dokumenty/publikacje/informacje_o_problemach/Informacja2015.pdf.
3. Statistické ročenky Ústavního soudu ČR 2011-2015. In: *Ústavní soud ČR* [online]. [cit. 2017-03-20]. Dostępne z: http://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/ustavni_soud_www/Aktualne_prilohy/Ustavni_soud_Rocenska_2015.pdf; http://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Jine/US-Rocenska-2014_WEB.pdf; http://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/ustavni_soud_www/prilohy/Rocenska_Ustavniho_soudu_-_rok_2013.pdf; http://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/ustavni_soud_www/prilohy/ROCKENKA_2012_FINAL_na_web.pdf; http://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/ustavni_soud_www/prilohy/Rocenska_Ustavniho_soudu_2011.pdf.
4. TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY. Dynamika liczby spraw w Trybunale Konstytucyjnym w latach 1998-2014. In: *Trybunał Konstytucyjny*: [online]. [cit. 2017-03-17]. Dostępne z: <http://trybunal.gov.pl/fileadmin/content/dokumenty/ds.pdf>.
5. INFORMACJA O ISTOTNYCH PROBLEMACH WYNIKAJĄCYCH Z DZIAŁALNOŚCI I ORZECZNICTWA TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO W 2015 ROKU. In: *Trybunał Konstytucyjny: dokumenty: publikacje* [online]. Warszawa [cit. 2017-03-20]. Dostępne z: http://trybunal.gov.pl/fileadmin/content/dokumenty/publikacje/informacje_o_problemach/Informacja2015.pdf.
6. Uchwała Zgromadzenia Ogólnego Sędziów okręgu Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 9 maja 2016 r. In: *IUSTITIA - stowarzyszeniem sędziów w Polsce* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostępne z: <http://www.iustitia.pl/uchwaly/1244-uchwala-zgromadzenia-ogolnego-so-poznan-9-maja>.

Webové stránky

1. *Internetowy Portal Orzeczeń*, Dostępne z: <http://ipo.trybunal.gov.pl/ipo/Szukaj?cid=1>.
2. *Trybunał Konstytucyjny*, Dostępne z: <http://trybunal.gov.pl/>.
3. *Sejm Rzeczypospolitej Polskiej*, Dostępne z: <http://www.sejm.gov.pl/>.

4. <http://www.tokfm.pl/Tokfm/1,103454,20530202,prof-letowska-zaplacimy-za-tk-zniszczeniem-zaufania-i-resztek.html#BoxNewsImg>.

Seznam grafů

Graf č. 1: Obměna ústavních soudců v České a Polské republice

Graf č. 2 – rozpočet Polského ústavního soudu v letech 2011– 2016

Graf č. 3 – srovnání počtu návrhů a meritorních rozhodnutí u Polského ústavního soudu

Graf č. 4 – srovnání počtu návrhů a meritorních rozhodnutí u Ústavního soudu ČR

Graf č. 5 – porovnání počtu ústavní stížnosti a ostatních návrhů Polského ústavního soudu

Graf č. 6 – porovnání počtu všech vydaných nálezů a nálezů v nich byl shledán nesoulad s ústavou

Seznam Tabulek

Tabulka č. 1 – počty nálezů, kdy byl shledán nesoulad s Ústavou PR

Tabulka č. 2 – srovnání abstraktní a konkrétní kontroly (nálezy u nich byl konstatován nesoulad s ústavou)

Tabulka č. 3 – přehled nálezů s výrokem nesoulad normativního aktu s ústavou 2011-2016